

cultuurhistorische analyse

KLOOSTER DE BEYART | MAASTRICHT

september 2020, [REDACTED]

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

projectgegevens

Code

BD388

Type onderzoek

Cultuurhistorische analyse

Onderwerp

Klooster de Beyart
Brusselsestraat 38
6211 PG Maastricht

Status

- Ziekenpaviljoen Sint Lydwina en ruïne kloosterkerk Franciscanessenklooster: rijksmonumenten.
- Kloostercomplex de Beyart, poortgebouw en portiersloge en kloostertuin: gemeentelijke monumenten.

Opdrachtgever

De Beyart b.v.
Steenovenseweg 1B Best

Uitgave

september 2020

Buro4 | Monument en Ruimte

Postbus 229
6040 AE Roermond

T : +31 (06) 55 18 37 04

F : +31 084 756 2006

E : info@buro4.nl

W: www.buro4.nl

Archiefonderzoek
Veldwerk, fotografie
Tekst
Redactie

inhoudsopgave

Inleiding	5
Beschermde onderdelen	7
Historisch-ruimtelijke ontwikkeling	
- Middeleeuwen tot 1794	9
- 1797 - 1894	11
- 1897 - 1937	13
- 1937 - 2020	15
Historische achtergrond	
- De zusters Franciscanessen	17
- De Broeders van Maastricht, vroegste ontwikkelingen	19
- De Broeders van Maastricht, latere ontwikkelingen	23
- Bouwarchief	27
Beschrijving hoofdgebouw	
- hoofdopzet	45
- exterieur	45
- interieur klooster 1894	57
- interieur Boostenvleugel	77
Beschrijving poortgebouw	
- exterieur	81
- interieur	83
Beschrijving Lydwinapaviljoen	
- hoofdopzet	85
- exterieur	85
- interieur	89
Beschrijving bijgebouwen	
- houtwerkplaats	97
- stalgebouw	97
Beschrijving tuin en tuinmuur	99
Samenvatting bouwgeschiedenis	104
Waardestelling	105
Bijlage I: redengevende omschrijving rijksmonument 26874	
Bijlage II: redengevende omschrijving rijksmonument 506708	
Bijlage III: redengevende omschrijving gemeentelijk monument GM 1225	
Bijlage IV: redengevende omschrijving gemeentelijk monument GM 1227	
Bijlage V: redengevende omschrijving gemeentelijk monument GM 3609	
Beeldverantwoording	115
Bronnen	115
Disclaimer	116

inleiding

Het kloostercomplex van de Broeders van de Beyart ligt verscholen achter bebouwing aan de noordzijde van de Brusselsestraat in Maastricht. Het klooster, daterend uit 1895, is de opvolger van het middeleeuwse klooster van de Zusters Franciscanessen Dal van Josaphat. Rondom het grote complex, bestaande uit meerdere vleugels rondom een binnenplaats, is een parkachtige tuinaanleg, met daarin de ruïne van de kloosterkerk van het middeleeuwse zusterklooster, een ziekenpaviljoen uit 1937 en enkele bijgebouwen van het broederklooster.

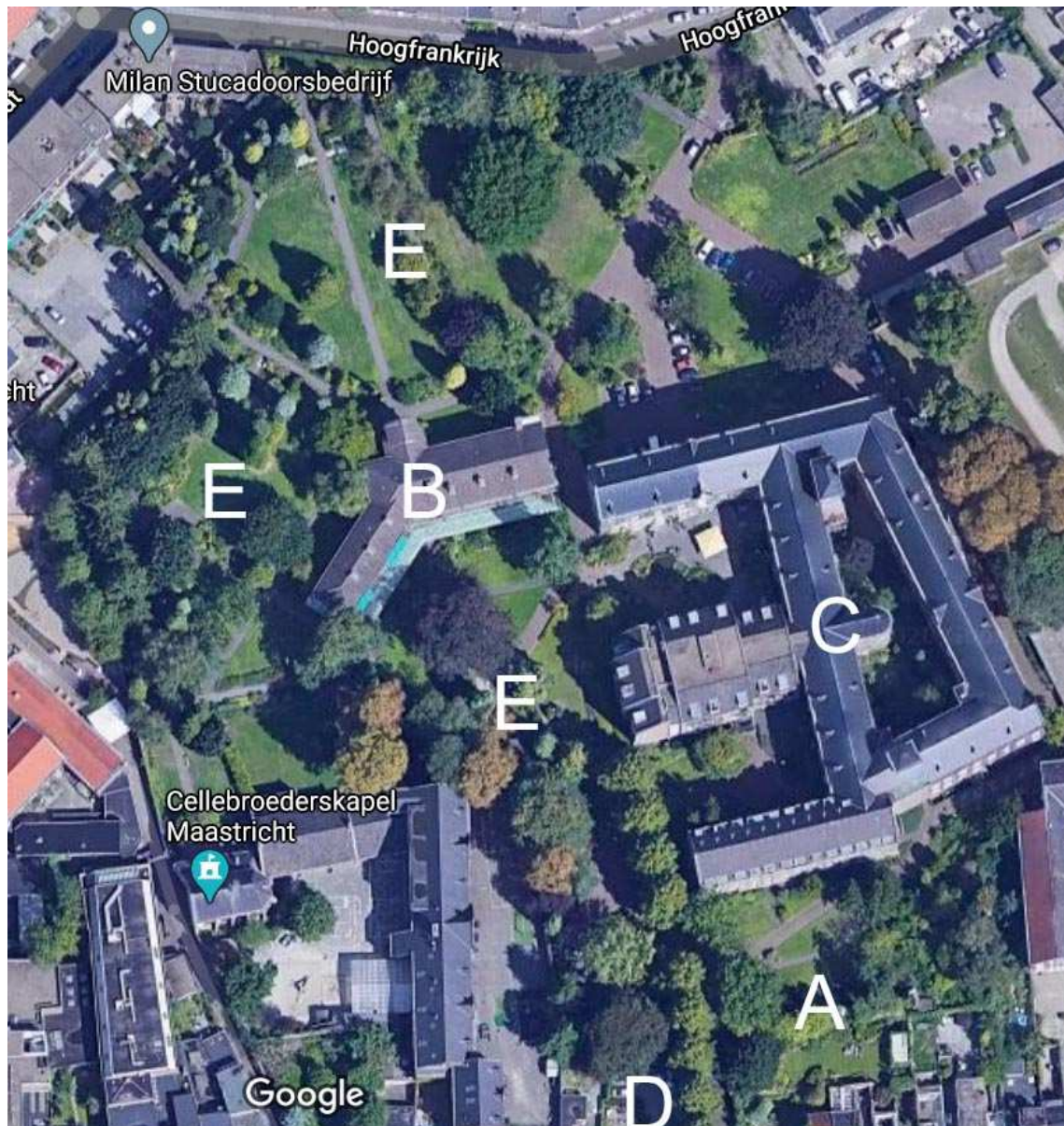
Delen van het complex zijn beschermd als rijksmonument (kerkruïne en ziekenpaviljoen) en andere delen zijn beschermd als gemeentelijk monument (klooster, poortgebouw, tuinaanleg). In verband met plannen tot herontwikkeling van het klooster tot een modern woon-zorgcomplex, is Buro4 gevraagd om de historisch-ruimtelijke ontwikkeling, de bouwgeschiedenis en de monumentale waarden van het totale complex in kaart te brengen.

Hiertoe is het complex enkele malen bezocht en gefotografeerd en heeft er literatuur- en archiefonderzoek plaats gevonden, gericht op het bouwarchief en historisch kaart- en beeldmateriaal. De resultaten zijn verwerkt in deze rapportage, die is opgebouwd uit een overzicht van de historisch-ruimtelijke ontwikkeling vanaf de middeleeuwen tot op heden, een overzicht van de geschiedenis van het klooster en haar gemeenschap, een overzicht van de bouwgeschiedenis en een beschrijving en waardestelling van de bestaande toestand van de gebouwen en tuin. Vanwege de omvang van het hoofdgebouw is ervoor gekozen om de waardenkaarten van dit complex op een groter formaat, een apart bestand te vervaardigen.

Voor de plattegronden is gebruik gemaakt van de tekeningen bestaande toestand door architectenbureau Studio Akkerhuis uit Parijs.

Buro4 dankt broeder Gait van de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis voor zijn assistentie bij het veldwerk.

1 luchtfoto van het complex De Beyart met de verschillende beschermde gebouwen en de tuin

beschermde onderdelen

De gebouwen en het terrein van de Beyart zijn op verschillende manieren beschermd als rijksmonument of gemeentelijk monument. De letters corresponderen met de aanduidingen op de luchtfoto links:

Rijksmonumenten:

- A) De ruïne van de voormalige kloosterkerk behorende bij het voormalige middeleeuwse Franciscanessenklooster genaamd *Het dal van Josaphat* is sinds 1966 beschermd als rijksmonument, onder objectnummer 26874. Voor de redengevende omschrijving wordt verwezen naar bijlage I van dit rapport.
- B) Het op het terrein van de Beyart gelegen ziekenpaviljoen genaamd *Sint Lydwinahuis* is sinds 1997 beschermd als rijksmonument, onder objectnummer 506708. Voor de redengevende omschrijving wordt verwezen naar bijlage II van dit rapport.

Gemeentelijke monumenten:

- C) Het kloostercomplex bestaande uit de in 1895 gebouwde kloostervleugels en de in 1952 herbouwde zuidelijke kloostervleugel van de Beyart (de Boostenvleugel) zijn beschermd als gemeentelijk monument onder object nummer GM 1225. Voor de redengevende omschrijving wordt verwezen naar bijlage III van dit rapport.
- D) Het poortgebouw en portiersloge bij de ingang aan de Brusselsestraat 38 zijn beschermd als gemeentelijk monument onder object nummer GM 1227. Voor de redengevende omschrijving wordt verwezen naar bijlage IV van dit rapport.
- E) De kloostertuin rondom het kloostercomplex van de Beyart is beschermd als gemeentelijk monument onder objectnummer GM 3609. Voor de redengevende omschrijving wordt verwezen naar bijlage VI van dit rapport.

De op de plaats van de kapel uit 1895 gebouwde nieuwe woonvleugel uit 1982 heeft geen monumentale status.

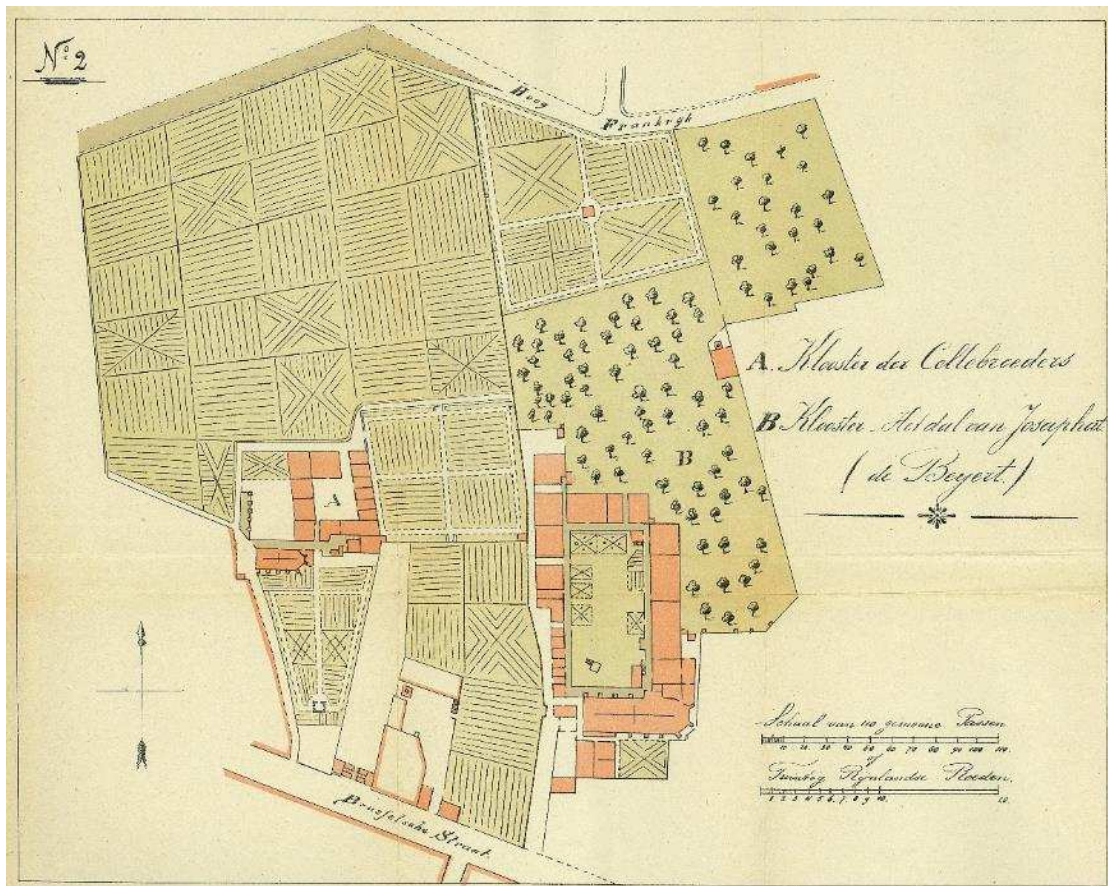

2 Uitsnede uit de kaart van Braun en Hogenberg van Maastricht uit ca.1588 met het bouwblok ten noorden van de Brusselsestraat.

3 Uitsnede uit de tekening voor de Franse maquette uit 1748.

4 Plattegrondtekening van het Cellobroedersklooster (links) en het Franciscanessenklooster Dal van Josephat (rechts). Tekening uit 1894 op basis van een oudere tekening uit de periode 1737 – 1784.

historisch-ruimtelijke ontwikkeling

middeleeuwen tot 1794

Algemeen

Het terrein waar later het klooster De Beyart zou verrijzen, ligt in de noordwestelijke hoek van de historische binnenstad van Maastricht, ten noorden van de Brusselsestraat. Deze stadswijk werd in de veertiende eeuw binnen de stadsommuring gebracht. Omdat men rekening hield met een snelle bevolkingstoename, werd deze tweede stadsmuur vrij ruim aangelegd. Door een stagnatie in de bevolkingsgroei in de veertiende eeuw, onder andere door de pestepidemie, bleef het gebied lange tijd dun bebouwd. Dit is ook terug te zien in het bouwblok waarin het latere klooster gevestigd werd. Op de oudste stadsplattegrond van Maastricht, de kaart van Braun en Hogenberg uit ca. 1588 is te zien dat het grote bouwblok tussen de Brusselsestraat en Hoogfrankrijk en de Capucijnenstraat alleen aan de straatzijden bebouwd was en dat er een groot binnenterrein was met tuinen en boomgaarden. Rond 1360 was op het binnenterrein aan de zijde van de Brusselsestraat het klooster van de Cellebroeders opgericht en een eeuw later, rond 1480, werd ten oosten daarvan een klooster gebouwd voor de Franciscanessen van Peer, dat zowel De Beyart als Dal van Josaphat werd genoemd.¹ Het klooster lag achter de bebouwing aan de Brusselsestraat. Op de geschiedenis van dit klooster wordt in het hoofdstuk 'historische achtergrond' nader ingegaan. Op de schetstekening voor de Franse maquette uit 1748 door de genie-officier Larcher D'Aubancourt is de opzet van het klooster goed zichtbaar: een kloosterkerk direct achter de bebouwing aan de Brusselsestraat en tenminste drie kloostervleugels rondom een pandhof ten noorden daarvan. Achter het klooster strekten zich tuinen en boomgaarden uit. Het terrein werd omsloten door een steeg vanuit de Brusselsestraat, die ten westen van het kloostercomplex uitkwam.

Het klooster is zichtbaar op de Franse maquette, maar mogelijk zijn niet alle gebouwen daarbij accuraat weergegeven wat gevelindeling betreft. Er is een tekening van Jan de Beijer uit 1740 die de gebouwen gedeeltelijk laat zien. De oostelijke en noordelijke vleugels waren twee bouwlagen hoog en hadden een zadeldak. De noordelijke vleugels had gemetselde trapgevels. Ook is er een plattegrondtekening van het klooster en de omliggende gronden uit 1894, gemaakt op basis van tekeningen uit de periode 1737 en 1783.² Hierop is te zien dat de voornaamste (grote) vertrekken zich in de oostelijke kloostervleugel bevonden en dat er kleinere bijgebouwen aan de westzijde lagen. Het klooster werd in 1794 zwaar beschadigd tijdens de Franse belegering van de stad en na de inname werd de kloostergemeenschap in 1796 opgeheven. De gebouwen werden geveild.³

Terrein

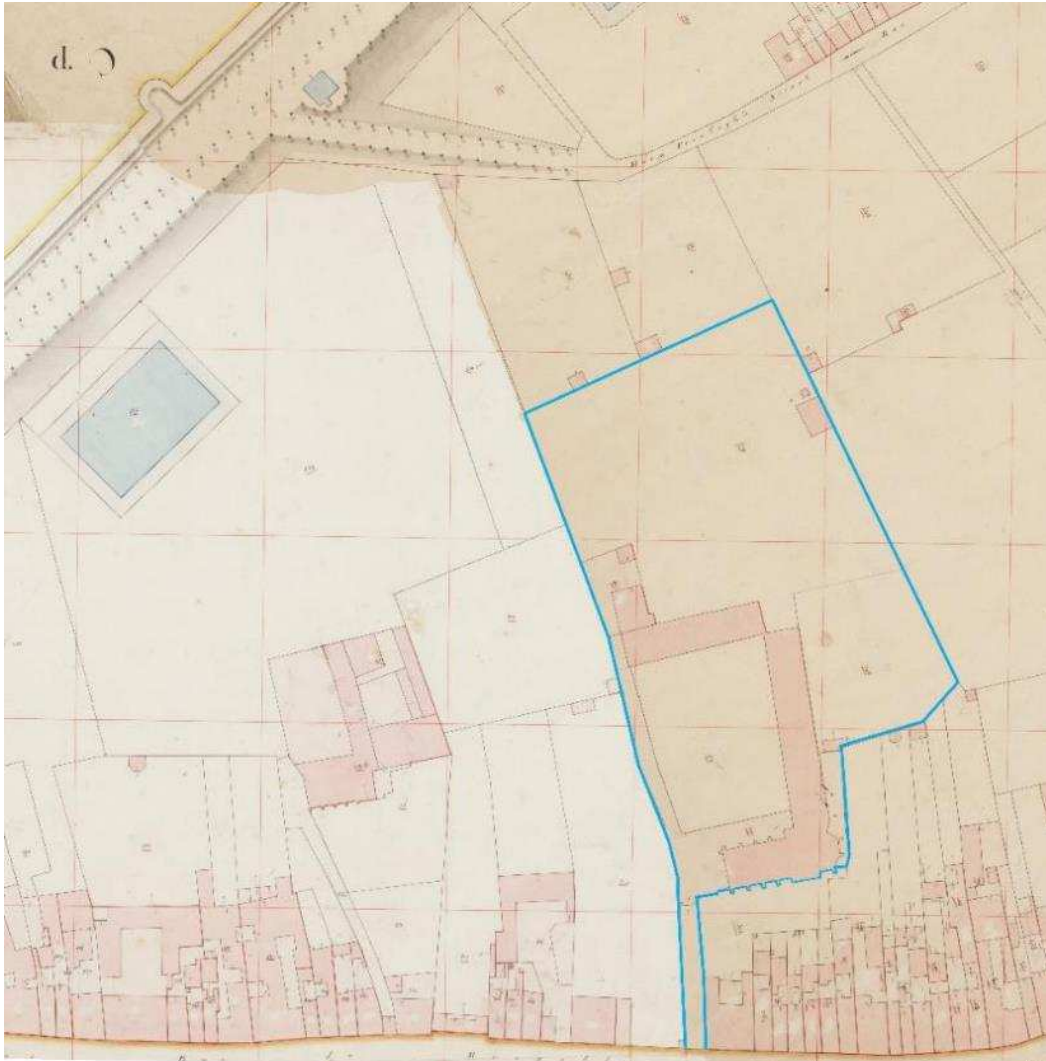
Zoals uit de hiervoor genoemde cartografische en iconografische bronnen blijkt, heeft het binnenterrein van het bouwblok ten noorden van de Brusselsestraat lange tijd een groen karakter gehad. Er lagen tuinen en boomgaarden. Dit is terug te zien op de historische stadsplattegronden, zoals die van Braun en Hogenberg uit ca. 1588 en de tekening van Larcher d'Aubancourt uit 1748, maar ook op de middenachttiende-eeuwse plattegrond en de laatnegentiende-eeuwse foto's van het voormalige Franciscanessenklooster. In het midden van de achttiende eeuw, afgaande op de gedetailleerde plattegrond uit die periode, besloeg het kloosterterrein een L-vormig terrein dat zich uitstreckte van achter de bebouwing aan de Brusselsestraat tot aan Hoogfrankrijk. De oostelijke grens maakte aan de noordzijde een sprong in oostelijke richting, de westelijke grens lag vrijwel direct ten westen van de kloostergebouwen en liep in noordelijke richting tot aan Hoogfrankrijk. Er waren twee

---

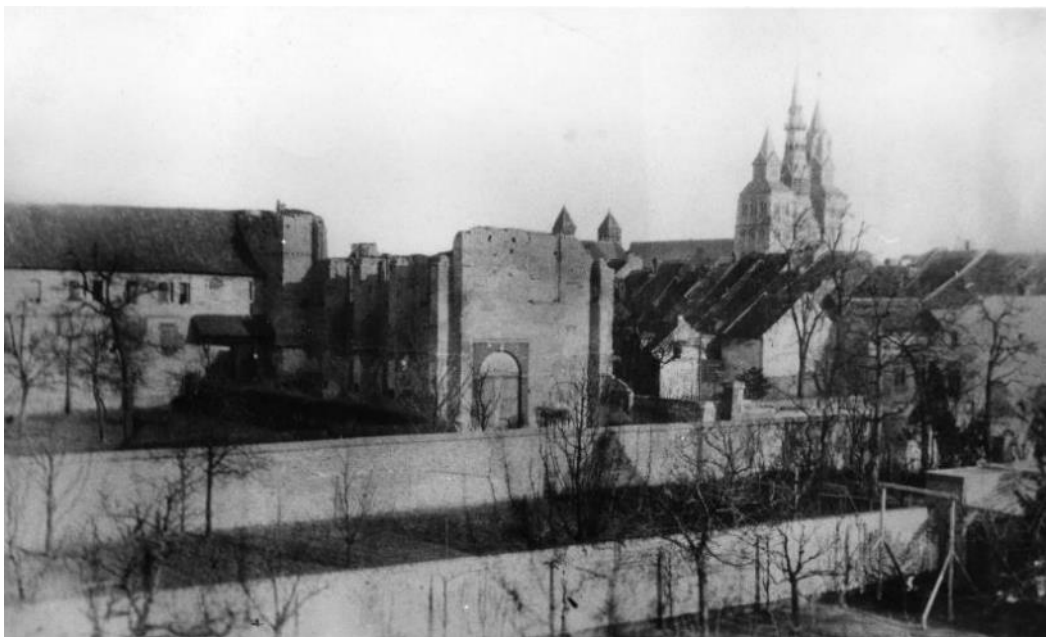
¹ Over de herkomst van de naam 'De Beyart' bestaat geen zekerheid: [redacted] verbindt deze met een verdwenen middeleeuwse beiaard, maar het kan ook een relatie hebben een huis dat kannunik [redacted] in 1316 aan de Brusselsestraat bezat en op wiens terrein er gebouwd werd. [redacted] 2005, 71.

² [redacted] 1894, bijlage 2.

³ Idem, 136-137.

5 De kadastrale minuutkaart met in blauw het perceel dat behoorde tot het voormalige klooster Dal van Josaphat.

6 De ruïne van het klooster Dal van Josaphat, gezien vanuit het westen, vlak voor sloop (ca.1894).

boomgaarden en aan de zijde van Hoogfrankrijk lijkt ook sprake te zijn van een siertuin met een geometrische (Franse) aanleg. Ten westen van het Franciscanessenklooster lagen tuinen behorend bij panden aan de Brusselsestraat en de kloostertuin van het Cellebroedersklooster. Achter dit klooster was een groot gebied met moes- en bloementuinen.

1797-1894

Algemeen

Het kloosterterrein werd in 1797 gekocht door Anna Catharina Bertrand, een zuster uit het opgeheven Franciscanessenklooster van Peer.⁴ Volgens de kadastrale akten was het in 1840 in het bezit van de koopman Jan Andries Van Melsen, woonachtig aan de Grote Staat en het klooster werd gebruikt als bergplaats.⁵ Dit is ook te zien op een reeks foto's van even vóór 1893, waarop de gebouwen te zien zijn, vlak voor de sloop. Het voormalige kloosterterrein werd gedeeltelijk bewoond, maar bleef lange tijd ongewijzigd, terwijl de kloostergebouwen steeds verder in verval raakten. Het bleef tot 1875 in het bezit van de familie Van Melsen, daarna werd het op een veiling gekocht door het Burgerlijk Ambestuur, die het in 1894 verkochten aan de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis.

Een ander deel van het huidige kloosterterrein, dat ten westen ligt van het kloostergebouw, maakte geen deel uit van het voormalige Franciscanessenklooster. Zoals de achttiende-eeuwse tekening aangaf, was een gedeelte van de gronden in gebruik geweest als tuin bij het Cellebroedersklooster. Zowel deze tuin als de moes- en bloementuinen achter dat klooster waren ten tijde van het opstellen van de Aanwijzende Tafel bij de kadastrale minuutkaart in het bezit van het 'gasthuis' van Maastricht dat later opgenomen werd in het Burgerlijk Ambestuur. Zij verkochten de gronden in 1894 aan de Broeders van Maastricht.

Terrein

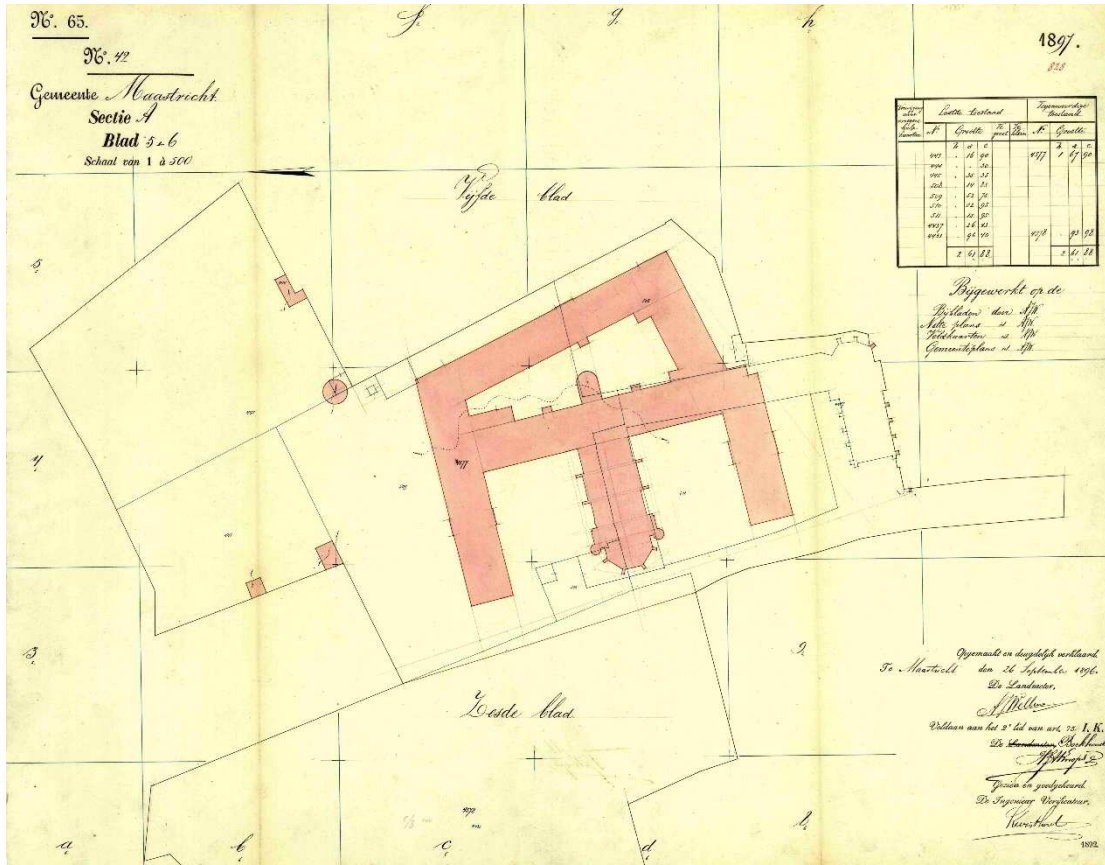
In de negentiende eeuw bleef het gebruik van het terrein rondom het voormalige Franciscanessenklooster onveranderd: er waren nog steeds voornamelijk (moes-)tuinen en boomgaarden. Op laatnegentiende-eeuwse foto's, vóór de sloop van het Franciscanessenklooster, is te zien dat het er sprake was van hoogteverschillen: ten westen van het klooster daalde het terrein in twee sprongen, die overeenkwamen met de grenzen van het diepe buurperceel aan de Brusselsestraat en die waren afgebakend met een tuinmuur (afb.6).

---

⁴ [REDACTED] 1981, 16.

⁵ OAT bij kadastrale minuutkaart gemeente Maastricht, Sectie A perceelnrs. 507 en 509 – 511.

7 Kadastrale hulpkaart uit 1897 met daarop de nieuwbouw van het klooster De Beyart. In zwart de contouren van het gesloopte Franciscanessenklooster. De kapel daarvan bleef als ruïne staan.

8 Het klooster De Beyart vlak na de bouw, gezien vanuit het noordwesten. De tuin is pas aangeplant.

1894 - 1937

Gebouwen

In 1897 werd gestart met de bouw van het nieuwe klooster voor de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis. Hiervoor werden de voormalige kloostergebouwen uit de vijftiende eeuw grotendeels gesloopt. Alleen de ruïne van de kerk bleef gehandhaafd.

Het nieuwe kloostercomplex had meerdere kloostervleugels, gegroepeerd in een E-vorm aan de westzijde en een daaraan vast gesloten C-vorm aan de oostzijde. De middelste poot van de E was de kloosterkapel. Het complex had een onregelmatige plattegrond, waarschijnlijk als gevolg van de ondergrond. Gelijktijdig met de bouw van dit hoofdgebouw werd er aan de noordoostzijde een schoorsteen gebouwd, met ronde diameter, die verbonden was met de kloosterbakkerij in de noordelijke kloostervleugel.

Tussen 1903 en 1913 werd het kloostercomplex uitgebreid met enkele zelfstandige bijgebouwen. In 1903 werd aan de noordzijde van het complex, aan Hoogfrankrijk, een Armenschool gebouwd, die door de broeders werd gerund. Achter de school was een speelplaats, die grensde aan het kloosterterrein. Op het kloosterterrein, in een deel van het perceel dat in noordoostelijke richting gelegen was, verrezen twee stalgebouwen, waarvan de zuidelijke in 1910 aan de westzijde werd uitgebreid met een koetshuis. In 1908 werd er een 'serre' (vermoedelijk een plantenkas) tegen de muur van het schoolplein gebouwd. De hoofdtoegang van het klooster was aan de Brusselsestraat en hier werd in 1911 een nieuwe toegangspoort met portierswoning gebouwd.

In 1925 vond de eerste ruimtelijke wijziging aan het hoofdgebouw plaats, toen er aan twee zijden van de noordelijke kloostervleugel een dwarsvleugel werd toegevoegd.

Terrein en tuin

Bij de aanleg van het klooster werd een groot deel van het perceel van het voornamen woonhuis Brusselsestraat 42 bij het kloosterterrein getrokken. De hoogteverschillen die er op het achterterrein van dit pand waren werden geëgaliseerd en de tuinen muren afgebroken. Rondom het nieuwe klooster van de Broeders werden tuinen aangelegd. Aan de westzijde van de kapel was er sprake van een siertuin, de overige gronden werden als nutstuin ingericht. Op foto's uit het begin van de twintigste eeuw, vlak na de bouw van het klooster, is te zien dat er sprake was van grote vierkante (gras-)velden, omzoomd met bomen en struiken en gescheiden door rechte, orthogonale paden. Ten westen van de kapel waren slingerende wandelpaden aangelegd en werden sierbomen geplant.

9 De nutstuin aan de noordoostzijde, met de schoorsteen van de bakkerij van het klooster.

1937 - 2020

Gebouwen

In 1937 werd het complex uitgebreid met de bouw van het Lidwinapaviljoen, dat bedoeld was voor de verzorging van zieken. Dit paviljoen werd aan de noordwestzijde van het hoofdgebouw gesitueerd.

De wijzigingen aan het hoofdgebouw die na 1925 worden in het hoofdstuk over het bouwarchief uitgebreid besproken. De voornaamste veranderingen zijn de herbouw van de zuidelijke kloostervleugel na oorlogsschade, de sloop van de twee uitbouwen aan de noordzijde uit 1925 en de sloop van de kloosterkerk in 1984 en bouw van de woonvleugel op die plek.

Op het achterterrein, bij de stallen, werd na de Tweede Wereldoorlog een zaagschuur met houtstalling gebouwd, die zichtbaar is op een luchtfoto uit 1964 (afb.20). De schoorsteen van de bakkerij werd in het laatste kwart van de twintigste eeuw afgebroken.

Terrein

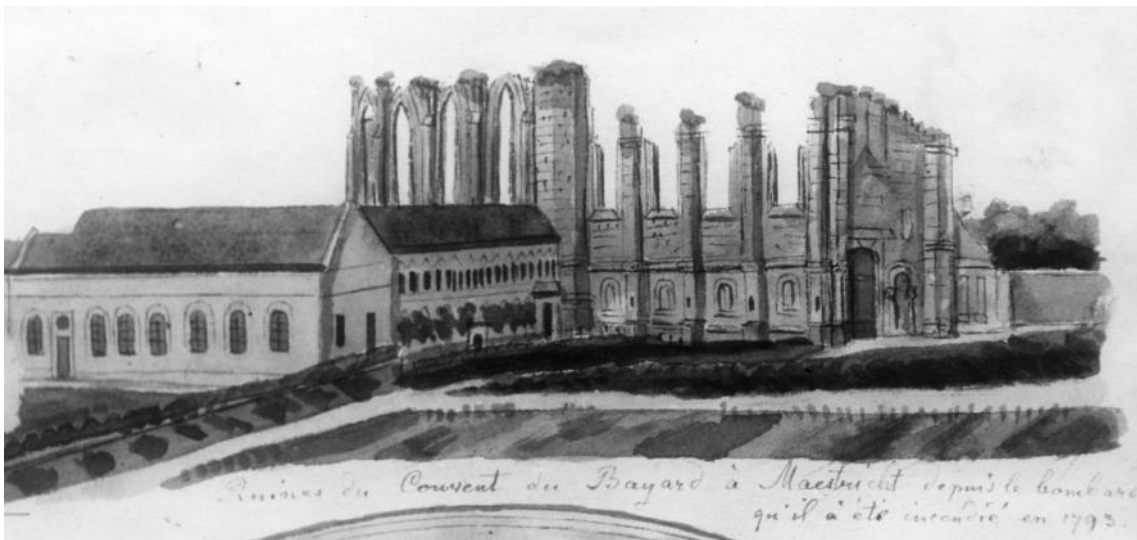
De laatnegentiende-eeuwse strakke tuinaanleg werd in 1938 aangepast naar een ontwerp van tuinontwerper John Bergmans (1892 – 1980). Deze in Antwerpen geboren tuinontwerper, plantenkenner en kweker werkte vanaf de tweede helft van de jaren twintig als tuinarchitect in Brabant en Limburg. Belangrijke ontwerpen van zijn hand zijn de Botanische tuin van Kerkrade, het arboretum van Kalmthout en het Steinerbos bij Stein. Hij ontwierp voornamelijk in Engelse landschapstijl. Het ontwerp voor tuin van De Beyart volgde op de bouw van het Lidwinapaviljoen en diende als wandeltuin voor de patiënten en broeders. Het besloeg het hele westelijke deel van het kloosterterrein: ten noorden van de oostelijke gevel van het paviljoen was de grens met de nutstuin van het klooster.

Bergmans ontwierp – geheel in symboliek met de patroonheilige van het klooster – een verdiepte tuin ten zuiden van het Lidwinapaviljoen met als focuspunt een Mariabeeld in één as met de hoofdingang en kapel van het paviljoen. De inrichting van dit zuidelijke deel van de kloostertuin werd geaccentueerd door drie blikvangers: een treurwilg, een beuk en een conifeer. Ten noorden van de kapel van het Lidwinapaviljoen ontwierp Bergmans een lang wandelpad met aan het uiteinde een rozentuin. Ten westen van het paviljoen kwam een omsloten vijvertuin met een gemetselde, rechthoekige vijver. Rondom deze vijver werden slingerende paden aangelegd. De hoofdbeplanting bestond uit taxushagen, coniferen en Douglassparren, afgewisseld met heesters.

Vanaf de late jaren zestig verloor het klooster haar zelfvoorzienendheid en kwam de nutstuin te vervallen. Ook de plantenkas, tegen de muur met de jongensschool aan Hoogfrankrijk, verdween. Het terrein ten noordoosten van het klooster werd ingericht als parkeerplaats.

12 Tekening van het Franciscanessenklooster door Ph. Van Gulpen uit ca.1850, met de gereconstrueerde situatie in 1790, vlak voor het bombardement van de Franse revolutionairen. De bebouwing aan de westzijde, zichtbaar op de maquette van Maastricht en een geniekaart uit dezelfde periode, is hier vervangen voor een tuinmuur.

13 Tekening van het Franciscanessenklooster na het bombardement door Ph. Van Gulpen omstreeks 1850. De dakkapellen van de kloostervleugels zijn verdwenen. De hoogte van de kapel ten opzichte van de kloostervleugels is wat uit proportie.

historische achtergrond

Zusters Franciscanessen

De Zusters Franciscanessen waren afkomstig uit het Belgische Peer. In het laatste kwart van de vijftiende eeuw werden de Maasstreken geplaagd door voortdurende oorlogen. De hiermee gepaard gaande onveiligheid op het platteland heeft er waarschijnlijk toe geleid dat de zusters zich hebben verplaatst naar de veiligheid van een versterkte stad als Maastricht. In 1476 koopt hun biechtvader en rector, Gerard de Bruin, het huis De Beyart te Maastricht. Nog in datzelfde jaar kwamen er zeven zusters over van Peer om zich te vestigen in het pas aangekochte huis. Drie jaar later wordt door de bisschop van Luik toestemming verleend voor de stichting van een klooster in Maastricht. In 1480 wordt begonnen met de bouw van de kapel en klooster. De kapel functioneerde als een voor leken toegankelijke kloosterkerk en was voorzien van een bovenkoor. Hierdoor konden de zusters de kerkdienst bijwonen zonder in contact te hoeven komen met de reguliere kerkgangers in het gedeelte op de begane grond. De kloostervleugel stond haaks op de kapel die met het priesterkoor op het oosten georiënteerd was. Omstreeks 1509 moet de bouw van kapel en misschien wel de hele kloosterbouw voltooid zijn, als er een verzoek gedaan wordt bij de Maastrichtse magistraat om de toegang tot de kerk en klooster aan de Brusselsestraat te mogen afsluiten met een poort. De kapel wordt in ieder geval in 1510 plechtig ingewijd door de bisschop van Luik.

Het Franciscanessenklooster werd door de orde betiteld als 'Dal van Josaphat', naar het gebruik bij de Franciscanessen om kloosters aan te duiden als 'dal', het symbool van rust en vrede. Over de bewoonsters van de Beyart is door het verdwijnen van vrijwel alle kloosterdocumenten maar heel weinig bekend. Wel weten we dat de omvang van de kloostergemeenschap gering was. Er hebben tot aan de opheffing van het klooster in 1797 nooit meer dan tussen de tien en twintig zusters de Beyart bevolkt. Wat betreft hun sociale afkomst zijn twee groepen te onderscheiden. Enerzijds werd de Beyart door een groep bevolkt die niets meer dan twee werkhanden inbrachten en derhalve als werkzusters betiteld werden. Anderzijds waren er zusters die bij de intrede geld en goederen inbrachten als 'bruidschat' en afkomstig waren uit de regentenklasse, gegoede burgerij of kleine landadel. In de zestiende eeuw herbergde het klooster zelfs een nicht van keizer Karel V. De deftigheid van de Beyart was bij de Maastrichtse stadsbevolking welbekend.

Ook is duidelijk dat het klooster een behoorlijke materiële welstand gekend moet hebben, zeker in de zestiende eeuw, getuige enkele betrekkelijk hoge belastingafdrachten. Omtrent de dagelijkse gang van zaken binnen de kloostermuren is niets bekend. Wel weten we dat ze in de beginperiode linnen vervaardigden. Ook genereerden de zusters inkomsten door de verhuur van op hun terrein gebouwde huisjes aan mensen die het Maastrichtse burgerrecht wensten te verkrijgen. Daarnaast moest de Beyart, zoals alle kloosters in de stad, zijn zolders ter beschikking houden van het garnizoen voor de opslag van levensmiddelen. Hiertoe kregen zij wel een vergoeding.

Het is echter juist deze functie als garnizoensmagazijn geweest, die geleid heeft tot de ondergang van het Franciscanessenklooster. Tijdens de belegering van Maastricht door de Franse revolutionairen in 1794, worden juist de plaatsen waar de voorraden van het garnizoen lagen door de artillerie onder vuur genomen. Door de hoge ligging was het klooster makkelijk te raken en al snel stond het in lichterlaaie. De ruïneuze restanten van het Franciscanessenklooster zijn daarna nooit meer bewoonbaar gemaakt. Het klooster werd in 1797 verkocht en verhuurd als magazijn. Later kwam het in handen van het Burgerlijk Armenbestuur te Maastricht totdat het terrein en opstallen verkocht werden aan de Broeders van Maastricht in 1893, en er een nieuw hoofdstuk aanbreekt voor de Beyart.⁶

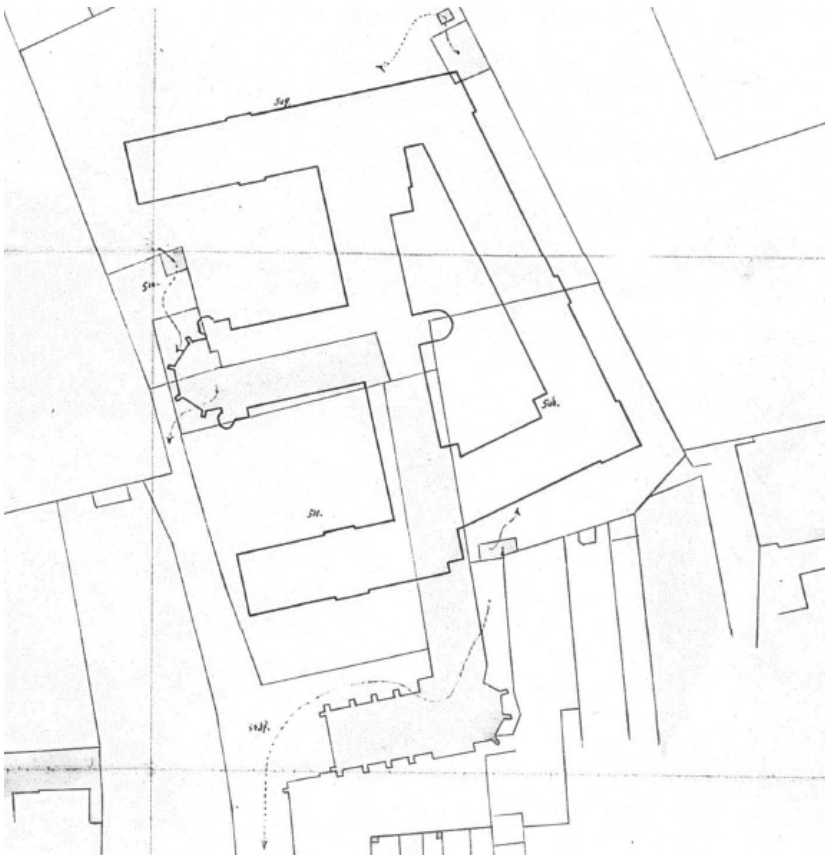
---

⁶ Paragraaf hoofdzakelijk ontleend aan [redacted] 1981, 8 - 16. Zie ook [redacted] 2017, 287-288.

14 Foto uit 1869. Kapittelleden van het algemeen kapittel van de Broeders van Maastricht bij het eerste moederhuis aan de Capucijnengang. In het midden een van de stichters van de congregatie broeder Bernardus Hoecken.

15 Situatietekening bouwarchief 1894. De contouren van de nieuwe Beyart zijn hier met een dikkere lijnvoering over de restanten van het oude Franciscanessenklooster heen getekend.

Broeders van Maastricht, vroegste ontwikkelingen

De Broeders van de Onbevleete Ontvangenis van Maria, of de in de kerkelijke jaarboeken opgetekende Latijnse naam *Fratres Immaculatae Conceptionis* (F.I.C.), staan beter bekend als de Broeders van Maastricht. Deze in 1840 gestichte congregatie van de katholieke kerk richt zich op opvoeding en onderwijs aan jongens. Aanvankelijk gestart aan de Capucijnengang te Maastricht, niet ver van de huidige Beyart, groeit de congregatie uit tot een organisatie met vestigingen door het gehele land en missieposten daarbuiten. Op het hoogtepunt van haar groei in de jaren 1950 heeft de congregatie bijna duizend leden en blijft zij tot in de huidige tijd de grootste mannencongregatie in Nederland.⁷

In de loop van de negentiende eeuw groeit de congregatie dermate dat er aan het einde van die eeuw gezocht naar een terrein voor de bouw van een nieuw moederhuis. Het eerste moederhuis aan de Capucijnengang, de bakermat van de congregatie, was al regelmatig verbouwd en uitgebreid. De ruimte werd echter te benauwd voor de huisvesting van de broeders en kwekelingen van de kweekschool. De ruimte voor de bouw van een nieuw moederhuis werd gevonden op het terrein van het oude Franciscanessenklooster op de Beyart. In 1893 kopen zij het terrein met een oppervlakte van drie hectaren voor fl. 110.000,-. De Haagse architect Faber kreeg opdracht de nieuwe Beyart te ontwerpen. Faber ontwierp een kapitaal moederhuis. Het werd een vrij nuchter bouwwerk, met een zweem van neogotiek, geheel in de tijdsgeest van de laat-negentiende eeuwse katholieke architectuur.⁸ Het grondplan van vrijwel alle kloosters die tussen 1850 en 1930 in de regio gebouwd zijn, is E-, T-, of L-vormig. Dit in tegenstelling tot de oudere kloosters die, in lijn met een meer meditatief en contemplatief karakter van deze kloosterorden, vaak een gesloten carré-vorm hadden.⁹ De nieuwere congregaties hadden een meer open, op maatschappelijke taken gericht karakter. Het nieuwe moederhuis van de Broeders van Maastricht bestond uit vijf vleugels in een E-vorm, met een driehoekige binnenplaats en een kapel in het hart van het gebouw. Het gebouw was voor hun tijd hypermodern: met centrale verwarming, een eigen waterwinning en waterleiding¹⁰, een eigen elektriciteitscentrale voor de verlichting en een eigen bierbrouwerij. Het interieur van de nieuwe Beyart werd, gemeten naar de maatstaven van die tijd, kloosterlijk sober aangekleed. Sober was ook het bestaan van de broeders. Veel van wat zij dagelijks nodig hadden maakten zij in de eerste honderd jaar zelf: kleding, voedsel en bier. Broeder-kok bereide het eten voor de broeders, het liefst van producten die broeder-tuinman teelde¹¹. De kleermakerij van het moederhuis vervaardigde het habijt en onderkleding van de broeders. De schoenmakerij maakte de voor allen uniforme 'Beyartschoen'. Schoolbanken, borden en leermiddelen voor de scholen maakten zij zoveel mogelijk zelf. Kleine verbouwingen, schilder- en timmerwerk voerden de broeders uit in eigen beheer.¹²

Voor aanvang van de bouw moest het terrein van de oude Beyart bouwrijp gemaakt worden. Aannemer Reggers te Maastricht begon in november 1893 met de sloop van de restanten van het oude Franciscanessenklooster. De twee resterende vleugels, wat aanbouwsels en een scheidingsmuur werden gesloopt. Ook delen van de kapel van de zusters en de grafkelder daaronder verdwenen. Toen echter de sloophamer in de zuidelijke kapelwand werd gezet kwam buurman mr. Tripels in het verweer. Hij spande een proces aan waaruit volgde dat de zuidelijke muur niet verder afgebroken mocht worden. Dit deel van de oude kapel staat nog steeds als ruïne overeind en werd in 1966 aangewezen als rijksmonument. Toen de sloper in april 1894 het terrein verliet, waren de resterende gebouwen van het oude Franciscanessenklooster afgebroken.

---

⁷ [redacted] 1999, p. 71, 93, 125-127. Zie ook [redacted] 2017, p. 287-289.

⁸ [redacted] 1981, p. 19.

⁹ [redacted] 2017, p.16.

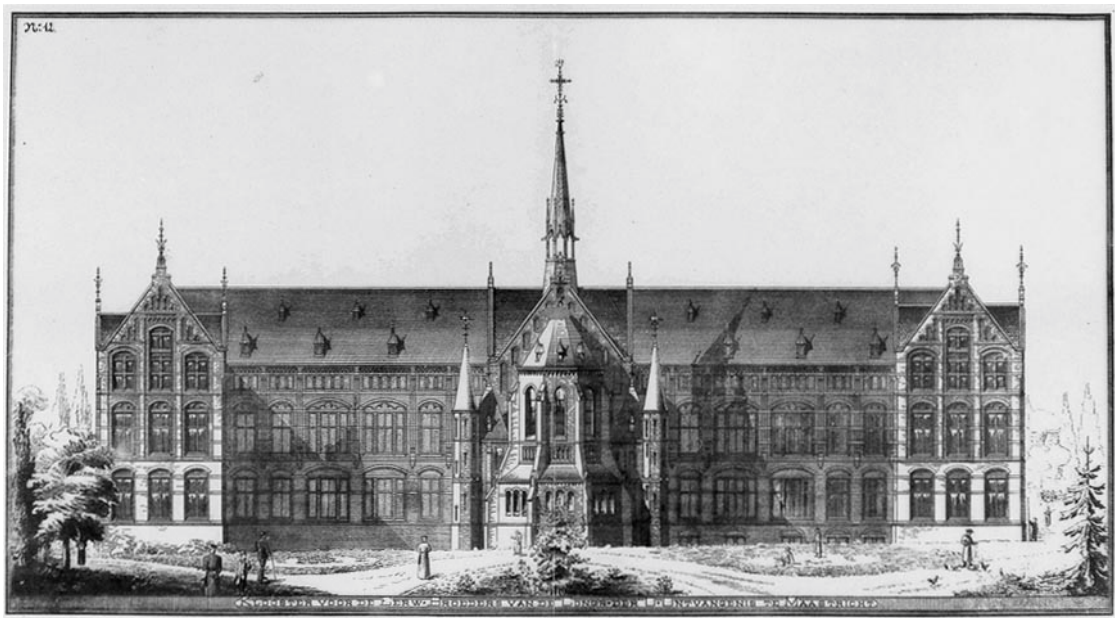
¹⁰ In 1911 gerealiseerd.

¹¹ De tuin leverde groenten en fruit en de in 1899 erin gebouwde boerderij met koestal, kippenhok en varkensstal melk, eieren en vlees. Zie [redacted] 1981, p. 25.

¹² [redacted] 1999, p. 54.

16 Foto uit 1894. De kelders van het voormalige Franciscanessenklooster tijdens de sloop van het oude klooster. Op de achtergrond de restanten van de zuidelijke kapelwand.

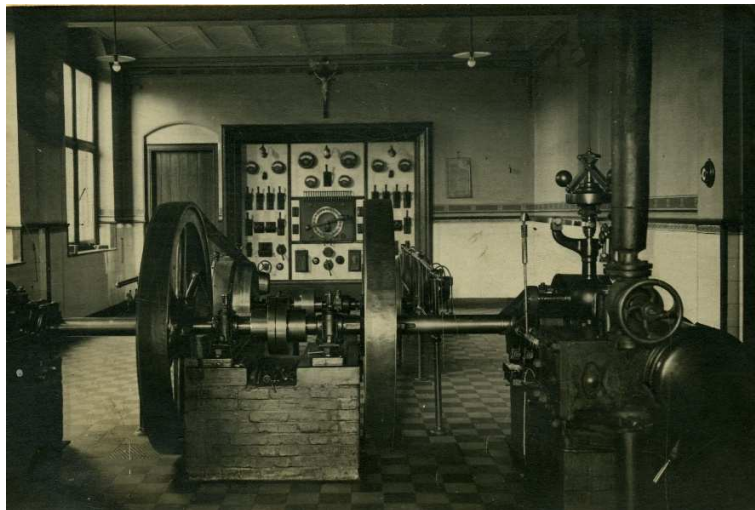
17 Het ontwerp van architect Faber uit 1884 voor de nieuwe Beyart.

De nog bruikbare mergelblokken en metselstenen werden netjes opgetast, bomen en struiken gerooid en alles voor zover nodig geëgaliseerd.¹³ De resterende mergelblokken en metselstenen zijn mogelijk hergebruikt in de tuinmuur ten oosten van het kloostercomplex en de fundering van het nieuwe klooster. Het ontwerp van architect Faber voor de nieuwe Beyart was in augustus 1894 gereed en werd op 25 augustus aanbesteed. De hoogste inschrijver was H.J. Meys te Maastricht voor *fl.* 299.000,- en de laagste J. Limpens te Maastricht voor *fl.* 239.000,- aan wie het werk werd gegund. In het najaar van 1894 begon de eigenlijke bouw. Er werkten tussen de honderd en honderdvijftig bouwlieden aan de bouw en op 20 januari 1896 waren de begrote 1.650.000 metselstenen verwerkt. Op de opleverdatum 31 mei was het gebouw echter op geen stukken na klaar. Dat lag aan de aannemer die voortdurend te weinig mensen aan het werk had en het materiaal niet tijdig deed aanvoeren. De oorzaak was gebrek aan werkkapitaal en dat leidde in 1897 tot het faillissement van Limpens. Houtappel, een van zijn borgen, heeft toen op kosten van een andere aannemer, Schenk, de nieuwe Beyart voltooid. De broeders trokken omstreeks oktober 1896 al in het gebouw toen er nog overal in het gebouw gewerkt werd. Op 21 november 1896 werd de nieuwe Beyart ingezegend.¹⁴

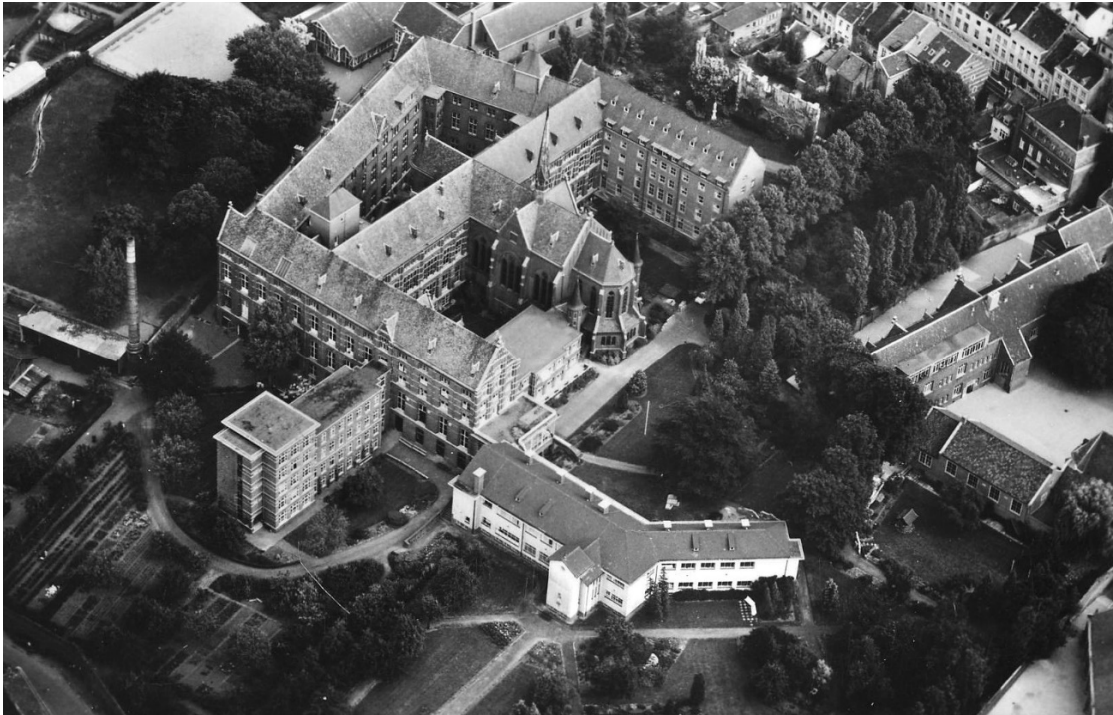
18 Foto gemaakt tijdens de bouw van de nieuwe Beyart omstreeks 1895.

19 Foto omstreeks 1929. Machinekamer voor de elektriciteitsopwekking van de nieuwe Beyart.

¹³ [redacted] 1981, p. 20.

¹⁴ [redacted] 1981, p. 20 – 25.

20 Luchtfoto uit 1964. Hierop zijn zichtbaar de tussenbouw en bijbouw uit 1923, de uitbreiding van de bijbouw met de woontoren uit 1933, het ziekenpaviljoen uit 1937 en de herbouwde zuidvleugel uit 1952. De neogotische kapel in het hart van het hoofdgebouw is nog aanwezig. In de noordoostelijke hoek van het terrein een gemetselde schoorsteen.

21 De veranda van het ziekenpaviljoen van de architect Boosten uit 1937 voor de behandeling van tuberculosepatiënten.

Broeders van Maastricht, latere ontwikkelingen

De bouwlust en groei van de congregatie van de Broeders van Maastricht bleef niet beperkt tot het moederhuis op het terrein van de Beyart. Zo werd in 1909 een kweekschool aan de Tongerseweg te Maastricht gebouwd naar ontwerp van de architect Faber. Dit gebouw vertoont qua opzet en uitvoering veel gelijkenis met de nieuwe Beyart. Ook in de rest van het land en later daarbuiten werd gebouwd aan broederhuizen, juvenaten, scholen en weeshuizen. Rondom het terrein van de Beyart verrezen nieuwe schoolgebouwen. In 1903 werd aan Hoog-Frankrijk een school opgericht. In 1907 bouwden de broeders de Aloysiusschool aan de Brusselsestraat, gelegen tussen het oude Cellenbroedersklooster en de Beyart. In 1912 kwam daar ten zuidoosten van het moederhuis de Jozefschool bij. In 1910 werd op de Beyart een stalling voor het paard en een koetsje gebouwd.

Meer relevant is de bouw van een behoorlijke oprit en afsluiting van de Beyart aan de Brusselsestraat. Het poortgebouw met portiersloge werd wederom ontworpen door de architect Faber en gebouwd door de aannemer Schenk. Het beeldhouwwerk kwam uit een Haags atelier. Het poortgebouw werd in 1911 voltooid.

Na omstreeks 1920 werd er in het gebouw van de Beyart heel wat verbouwd en vertimmerd doordat er een einde kwam aan het systeem van gemeenschappelijke studie- en slaapzalen. Van de pauselijke visitator kwam opdracht ervoor te zorgen dat elke broeder de beschikking kreeg over een eigen zit-slaapkamer. Hierdoor werden inwendig de zalen opgedeeld in hoge, smalle pijpenladen van kamers. Uitwendig werden daartoe vanaf 1923 enkele vleugels aangebouwd.¹⁵

In 1923 werd aan het gebouw van de Beyart een tussenbouw (ziekenafdeling) en een bijbouw (broederskamers) gebouwd. De tussenbouw was gelegen tussen de kapel en de noordvleugel van het gebouw. De bijbouw lag ten noorden van de noordvleugel. In 1933 werd de bijbouw nogmaals naar het noorden uitgebreid met een vierkante woontoren met vijf verdiepingen nieuwe broederkamers naar ontwerp van de architect A.J.N. Boosten. Zowel de tussenbouw, bijbouw als uitbreiding uit 1933 zijn in de tweede helft van de twintigste eeuw weer gesloopt.

In 1937 werd in de tuin ten noordwesten van de Beyart het nieuwe ziekenpaviljoen genaamd het Sint Lydwinahuis gebouwd. Het werd ontworpen door de architect A.J.N. Boosten. Het gebouw wordt soms genoemd als de beste schepping van architect Boosten senior en is mede daardoor in 1997 aangewezen als rijksmonument. Het gebouw heeft aan de zijde van de zuidzijde van de tuin een open galerij voor behandeling van tuberculose patiënten. Op het moment van schrijven van dit rapport is het Sint Lydwinahuis tijdelijk in gebruik als opvang voor patiënten met het Covid-19 virus.

Op 17 september 1944 werd de zuidvleugel van het hoofdgebouw uit 1896 geraakt door een bom van een Duitse duikbommenwerper en verwoestte de gehele voorvleugel. Het heeft jaren geduurd voordat de schade hersteld kon worden. Een eerste plan voor herbouw uit 1948 werd door de interdiocesane wederopbouwcommissie van kerken en kloosters afgekeurd. Pas in 1952 werd de huidige, ingetogen vormgegeven zuidvleugel naar ontwerp van architect A.J.N. Boosten voltooid.

---

¹⁵ [REDACTED] 1981, p. 29 - 33.

22 Een foto uit 1944 met de ruïne van de zuidvleugel van het hoofdgebouw uit 1896, na de bominslag van een Duitse bommenwerper.

23 Sloop van de neogotische kapel van het hoofdgebouw uit 1896 in 1980.

In 1980 werd de neogotische kapel in het hart van het hoofdgebouw aan de westzijde gesloopt om plaats te maken voor de huidige woonvleugel. Door de vergrijzing onder de broeders was noodzaak ontstaan voor een meer passende huisvesting voor de steeds vaker hulpbehoevende wordende bewoners. Een plan voor het bouwen van huisvesting in de tuin vond geen gehoor onder de vergunning verlenende instanties, het slopen en herbouwen van een vleugel wel. Er is door plaatselijke historici nog, tevergeefs, geprobeerd de kapel op de monumentenlijst te krijgen.¹⁶

In 1982 werd de vijf verdiepingen tellende nieuwe woonvleugel gebouwd naar ontwerp van architectenbureau Hoen Ubachs Roomans gebouwd. In deze bouwcampagne wordt ook het hoofdgebouw uit 1896 aangepakt. In de middenvleugel en noordvleugel van het hoofdgebouw wordt op de eerste verdieping een tussenverdieping gecreëerd. Op deze tussenverdieping en daaronder worden individuele woonunits voor de bewoners ingericht.

Op dit moment is de Beyart in gebruik als zorginstelling door de Stichting Woonzorgcentrum De Beyart. Deze stichting functioneert autonoom en maakt geen deel uit van de congregatie van de Broeders van Maastricht. Wel wonen er nog veel oudere broeders in de Beyart. De congregatie van de Broeders van Maastricht (F.I.C.) bestaat nog steeds is uitgegroeid tot een internationale gemeenschap met provincialaten in Chili, Ghana, Indonesië en Malawi en enkele gemeenschappen in Nederland. Het generaal bestuur zetelt in Maastricht, echter niet meer in de Beyart.

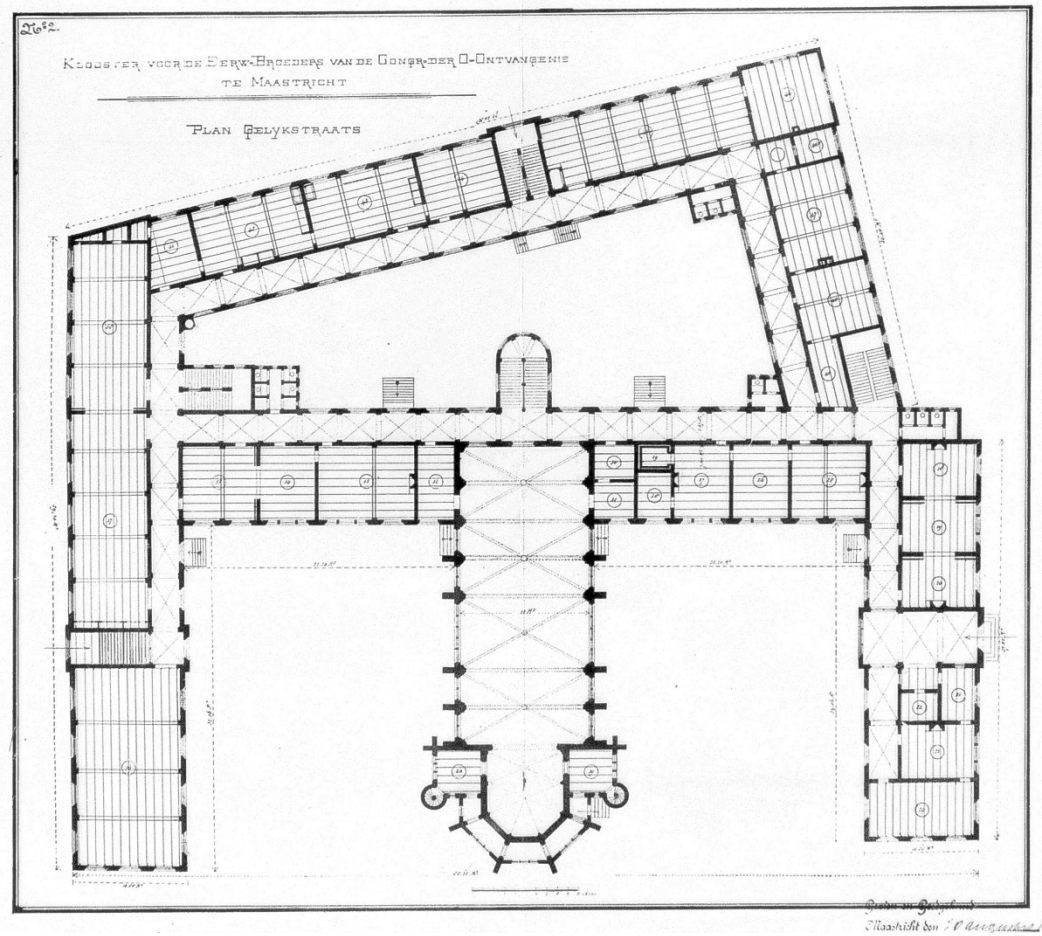

24 De bouw van de huidige woonvleugel in 1982, op de plek van de oude kapel.

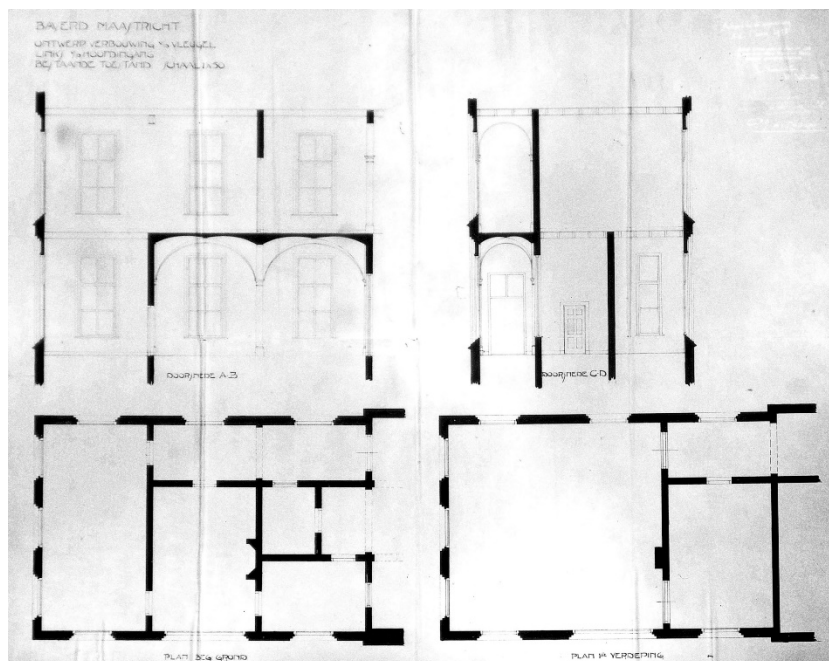
---

¹⁶ [REDACTED] 1981, p. 35.

25 Ontwerptekening van het klooster De Beyart door architect Faber, plattegrond van de begane grond (1894).

26 Bouwtekening van een verbouwing in 1922. Linkerdeel van de zuidvleugel.

bouwarchief

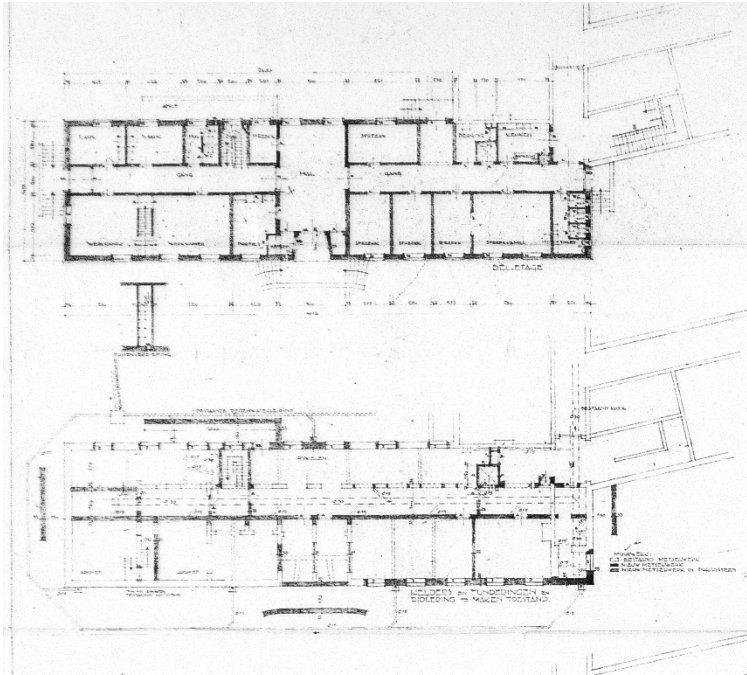
In het bouwarchief van de gemeente Maastricht zijn bouwtekeningen van de Beyart te vinden vanaf de bouwactiviteiten door de Broeders van Maastricht in 1894 tot aan de bouw van de woontoren en verbouwingen in het hoofgebouw in 1982.

Hoofdbouw

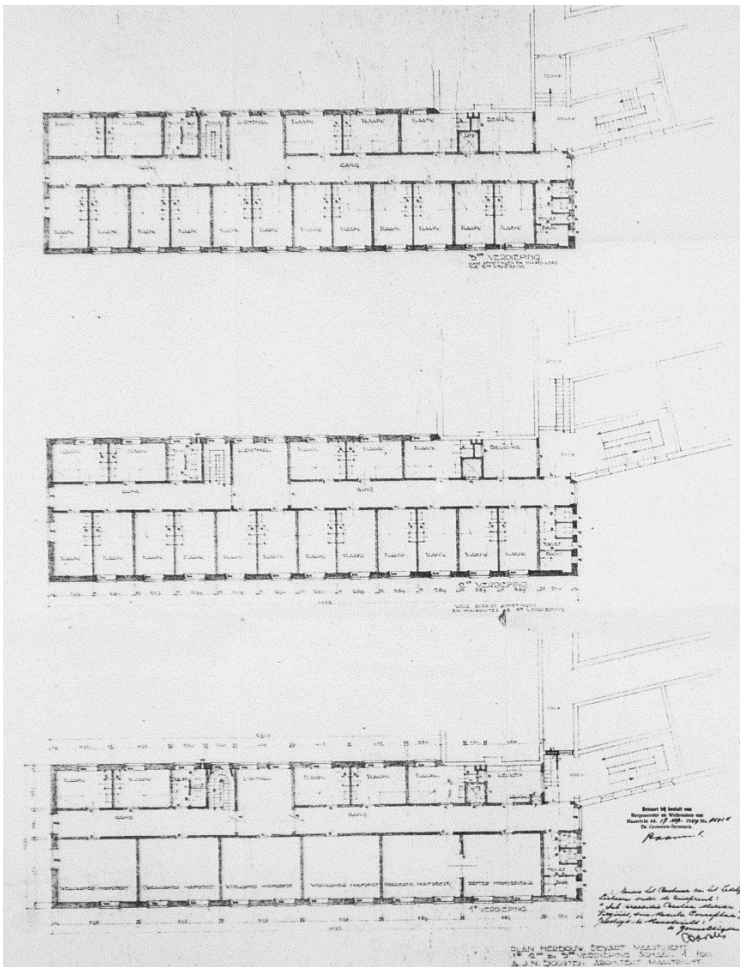
1894 - Het nieuwe Beyart-gebouw van Faber uit 1894 is geconstrueerd uit massieve gemetselde bouwmuren zonder spouw. Bij grotere overspanningen zijn de zalen voorzien van balklagen met (stalen) moerbalken waarop (stalen) kinderbinten. Bij kleinere overspanningen zijn de moerbalken weggelaten. De kapel en kloostergang op de bel-étage zijn voorzien van kruisgewelven. Op de plattegrond valt de ruime opzet van het nieuwe klooster op. De hoofdingang was gesitueerd in het midden van de zuidelijke vleugel. De kapel neemt een centrale positie in het hart van het gebouw. Rondom het merkwaardige trapeziumvormige binnenhof (vanwege de schuine erfgrans aan de oostzijde) is een kloostergang waaraan vrij ruim opgezette zalen grenzen. De afzonderlijke functies van de zalen is helaas niet op de bouwtekening aangegeven. Aan de kloostergang zijn verschillende ruime trappenhuizen gesitueerd die toegang geven tot de kelder en verdiepingen. In de inwendige hoeken van de binnenhof bevinden zich toiletgroepen. Opvallend is het beperkte aantal haarden en schoorstenen, een gevolg van de moderne verwarmingsinstallatie. De ruimten die wel voorzien zijn van een haard zullen waarschijnlijk een prominente functie gehad hebben. De opzet van de plattegrond waarin een circulaire kloostergang en een belangrijke positie van de kapel de belangrijkste kenmerken zijn, sluit aan bij de gangbare kloosterarchitectuur uit het einde van de negentiende eeuw.

1922 - In 1922 worden bij een verbouwing van de zuidvleugel links van de hoofdingang enkele grote zalen verder opgedeeld in kleinere zit- en slaapkamers. De zuidvleugel wordt overigens na het bombardement van 1944 beschadigd en daarna vernieuwd. Een nadere bespreking van dit verwoeste bouwdeel is in de context van deze rapportage niet van belang. Dat geldt ook voor de bouw van de ziekenafdeling (de tussenbouw) en broederskamers (de bijbouw) in 1923 en de uitbreiding daarvan in 1933. Deze zijn door sloop in de tweede helft van de twintigste eeuw niet meer aanwezig. De bouwtekeningen daarvan zijn in het bouwarchief te raadplegen.

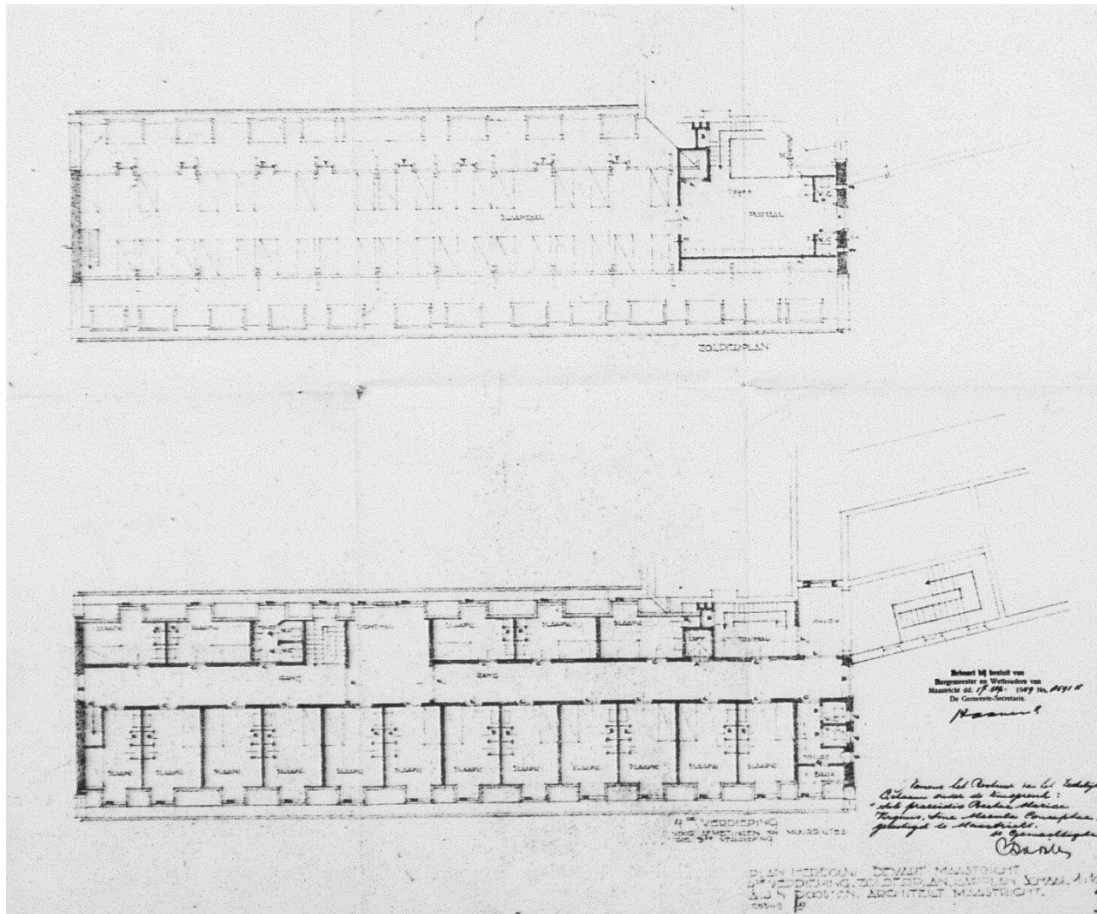
1949 - In 1949 wordt een vergunningsaanvraag ingediend voor het 'herbouwen door oorlogsgeweld vernield gedeelte van het klooster' naar ontwerp van A.J.N. Boosten. De nieuwe zuidvleugel wordt grotendeels op de bestaande fundamente van de vleugel uit 1894 herbouwd en heeft vrijwel dezelfde contour. Wel worden door aanpassingen van de verdiepingshoogten extra niveaus gerealiseerd. Ook in de kap worden twee bouwlagen gerealiseerd; een vierde (zolder)verdieping met dakkapellen waarin slaapkamers worden gemaakt en een verdieping op de vliering daarboven met een grote slaapzaal. De nieuwe vleugel heeft een prominente hoofdingang met een bordes en een grote achterliggende hal in het midden van de zuidgevel. Bezijden de hal bevindt zich een trappenhuis. Ook werd de nieuwe vleugel voorzien van een lift. Een middengang over de lengte-as ontsluit de vleugel naar ruimten aan de beide langsegevels. Op de begane grond bevinden zich grote werkkamers, spreekkamers, een kleine keuken en enkele slaapkamers. De indeling van de verdiepingen van de nieuwe zuidvleugel wordt gekarakteriseerd door een veelheid aan kleine individuele slaapkamers met gedeelde toiletgroepen op de gang. Op de eerste verdieping bevinden zich nog enkele wat grotere werkkamers. Voor de bouwkundige constructie wordt gebruik gemaakt van gewapend betonnen balken, lateien, trappen, vloeren en zelfs een gewapend betonnen dakconstructie op de vierde (zolder)verdieping. Voor de slaapzaal op de vliering wordt een houten kapconstructie gebruikt. De gevels worden in metselwerk opgetrokken.

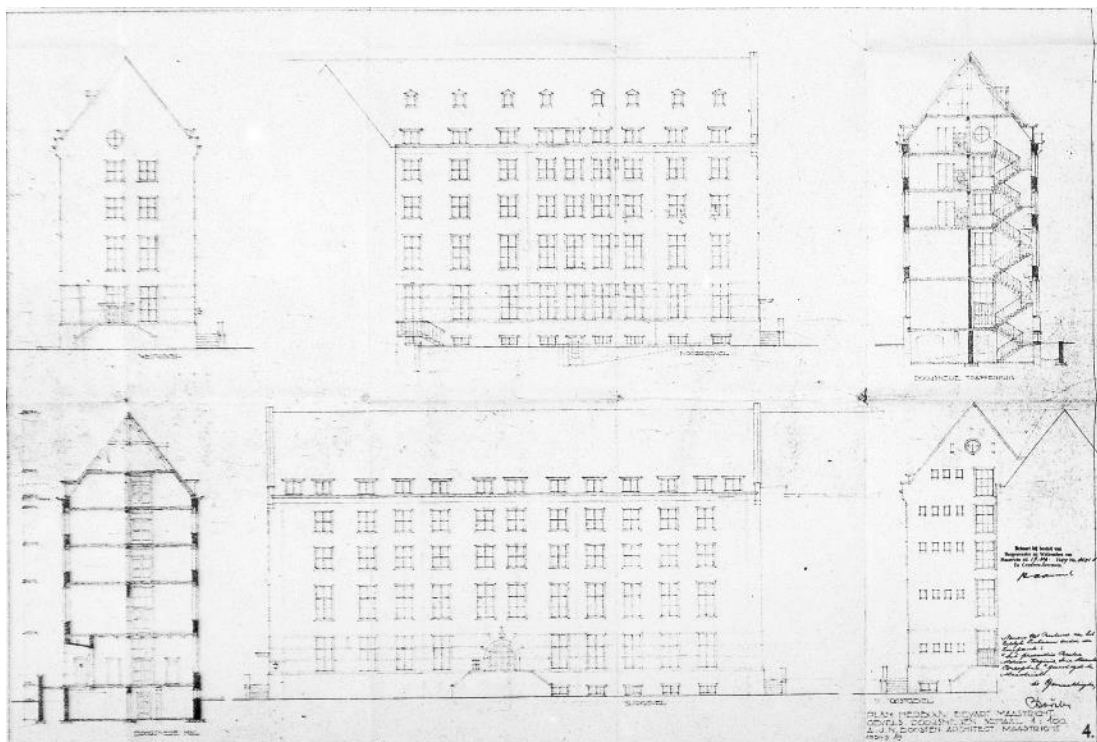
27 Bouwtekening 1949 van de nieuwe zuidvleugel. Uitsnede plattegrond fundering en begane grond. Ontwerp door A. Boosten.

28 Bouwtekening 194 van de nieuwe zuidvleugel. Plattegrond 1^e, 2^e en 3^e verdieping.

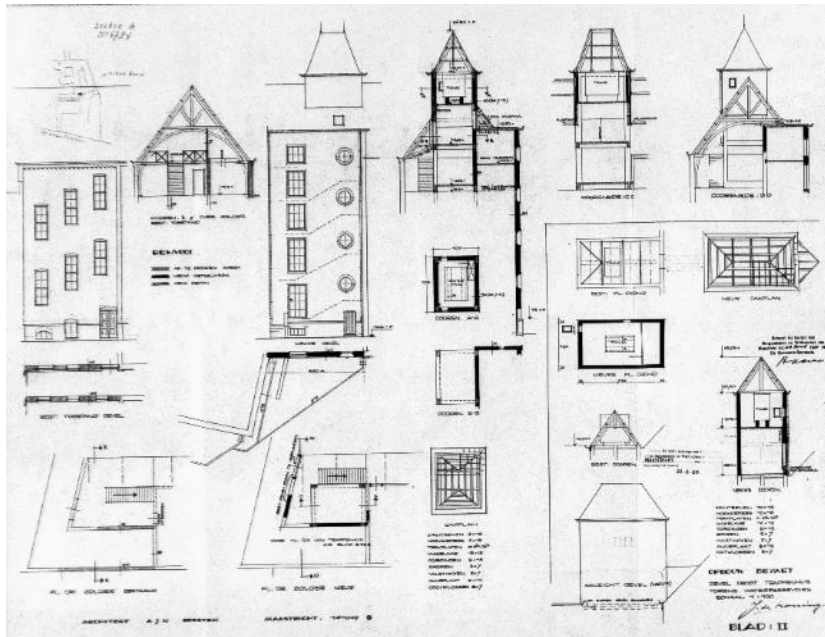

29 Bouwtekening 1949 van de nieuwe zuidvleugel. Uitsnede plattegrond 4^e verdieping en zolderverdieping.

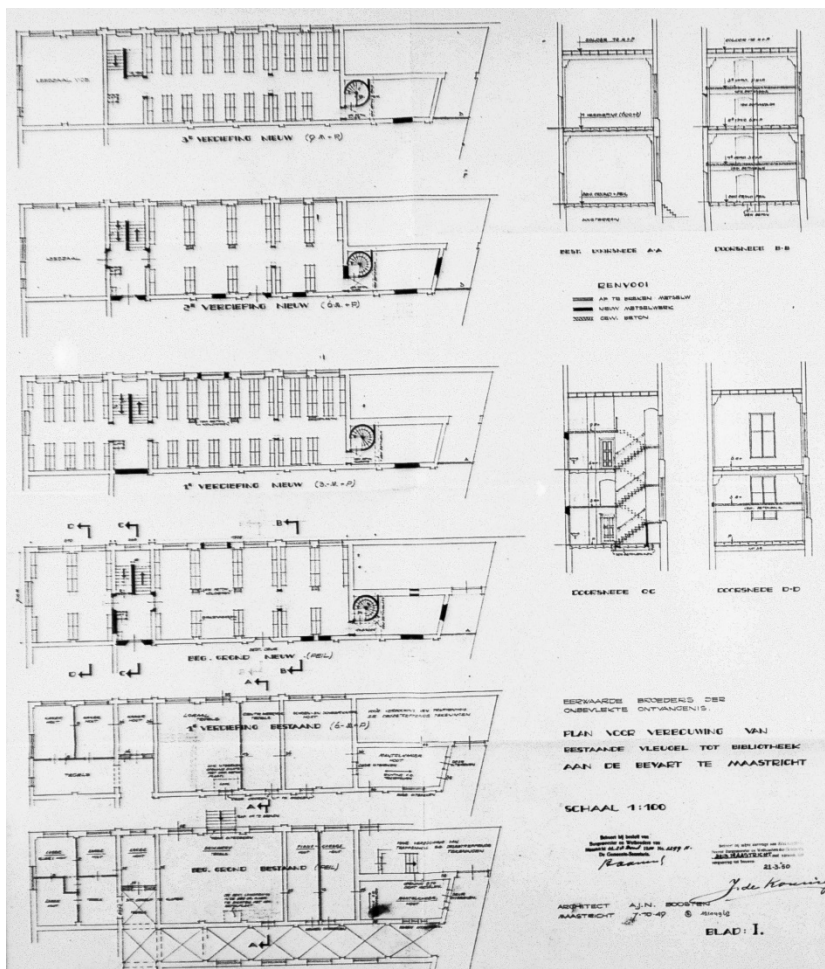

30 Bouwtekening 1949 van de nieuwe zuidvleugel. Gevelaanzichten en doorsneden.

31 Bouwtekening aanvraag 1950. Herbouw trappenhuis zuidvleugel en bouw van twee watertorentjes. Bestaande toestand links op de tekening. In zwart zijn de wijzigingen aangegeven.

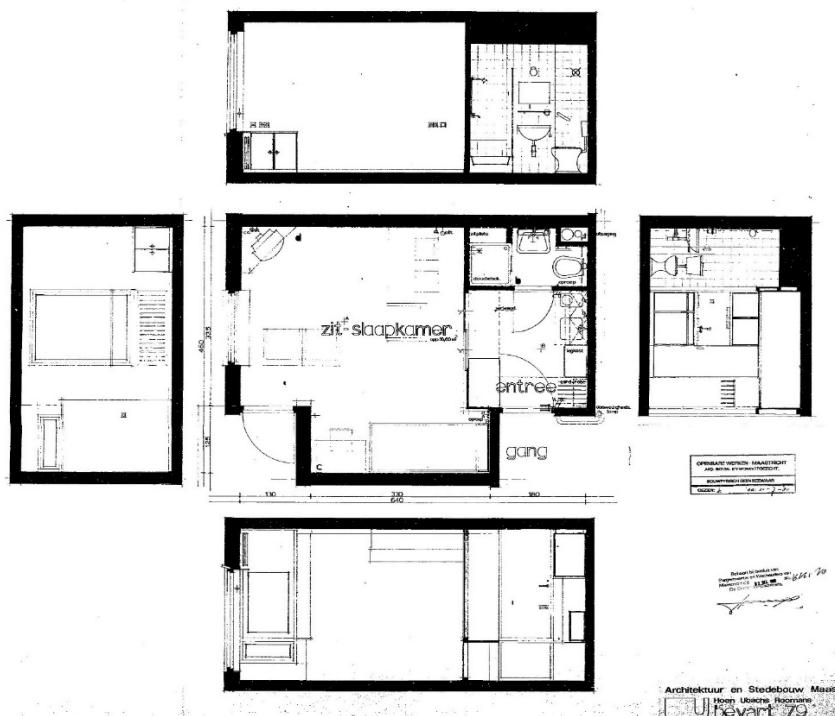
32 Bouwtekening aanvraag 1950. Ombouw zuidvleugel bij kloostergang tot bibliotheek. Bestaande toestand plattegrond onder. In zwart zijn de wijzigingen aangegeven.

1950 - Het bestaande trappenhuis in de zuidvleugel van de kloostergang die naast de nieuwbouw van Boosten ligt, blijft in de vergunningaanvraag uit 1949 gehandhaafd. In een vergunningaanvraag uit 1950 zien we echter dat ook dit trappenhuis herbouwd wordt. Dit was kennelijk ook vereist in verband met de realisatie van de extra verdiepingen in de te herbouwen zuidvleugel. Tevens wordt bovenop het nieuwe trappenhuis een watertorentje gebouwd met een waterreservoir. Ook op het trappenhuis en toiletgroep in de noordwestelijke hoek van de kloostergang wordt een watertoren gebouwd. De watertorentjes krijgen gewapend betonnen balkvloeren.

In dezelfde aanvraag uit 1950 zijn we ook dat de oude zuidvleugel van de kloostergang wordt aangepakt. De bestaande vleugel uit 1894 wordt vrij ingrijpend omgebouwd tot bibliotheek met kastwanden en leesalen. Door het aanbrengen van tussenvloeren op de begane grond en eerste verdieping worden twee extra verdiepingen gerealiseerd. In de oostelijke hoek van de kloostergang wordt een nieuw trappenhuis ingebracht. Aan de westzijde wordt een wenteltrap gebouwd. De bestaande indeling en ontsluiting van de oude zuidvleugel wordt door deze verbouwing gewijzigd. Voor de constructie van de nieuwe tussenvloeren worden gewapend betonnen balken in het bestaande metselwerk ingebracht. Ook worden de binnenmuren halfsteens afgewerkt met metselwerk. De nieuwe vloeren worden tevens uit gewapend beton vervaardigd. De oude bestaande vloeren met stalen moerbalken, liggers en troggewelfjes op de voormalige bel-étage, eerste verdieping en houten balklaag op de zolderverdieping uit 1894 blijven gehandhaafd.

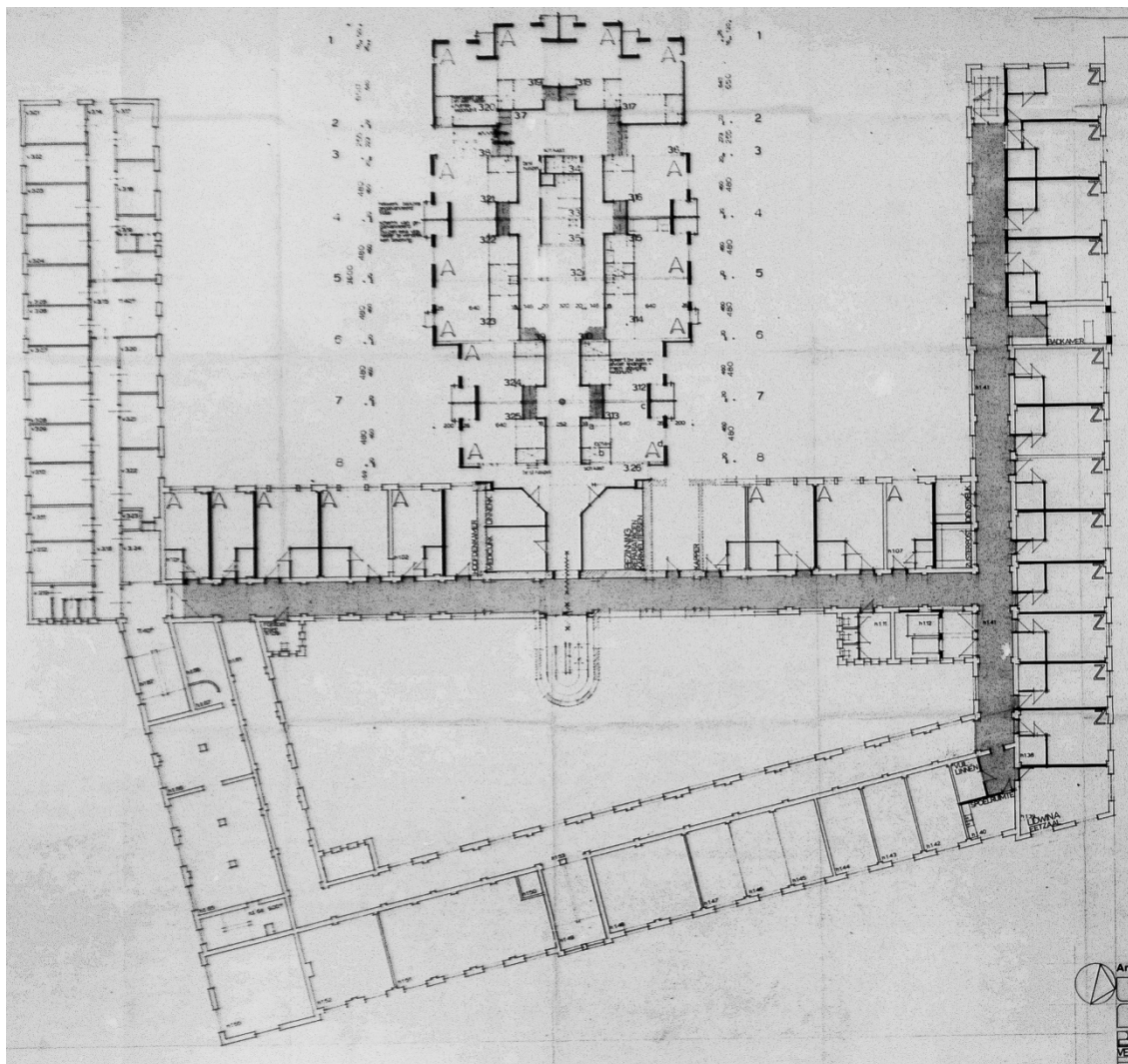
33 Bouwtekening 1980. Gevelaanzicht voorgevel nieuwe woonvleugel.

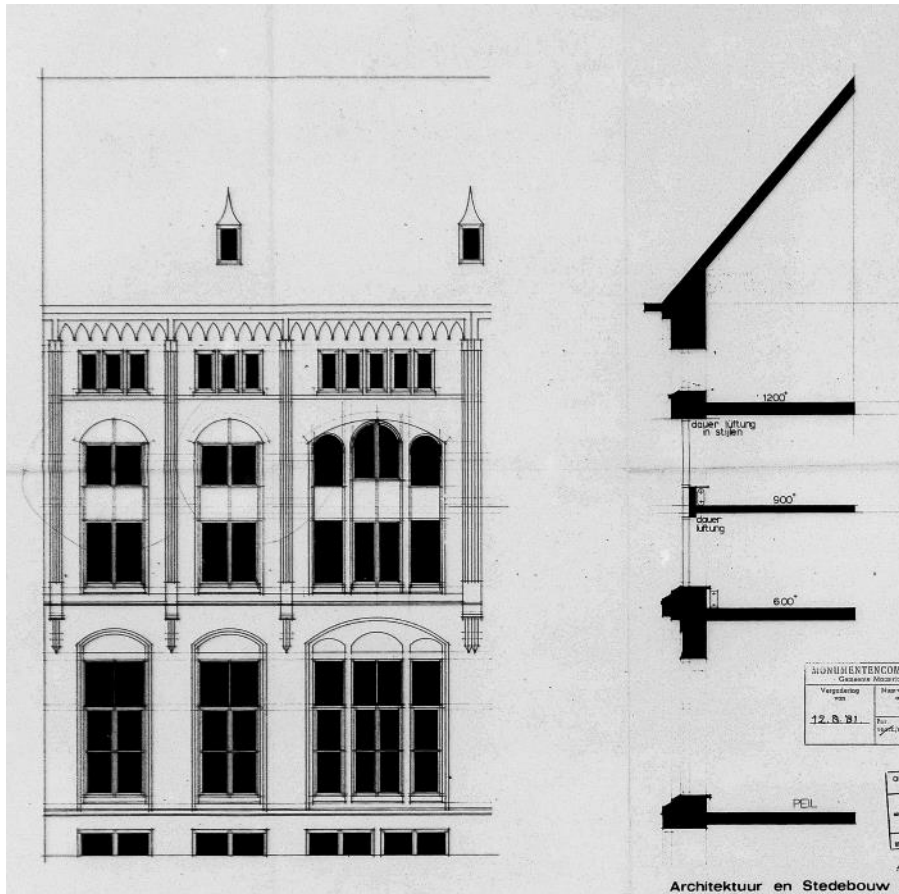
34 Bouwtekening 1980. Footprint standaard wooneenheid in de nieuwe woonvleugel.

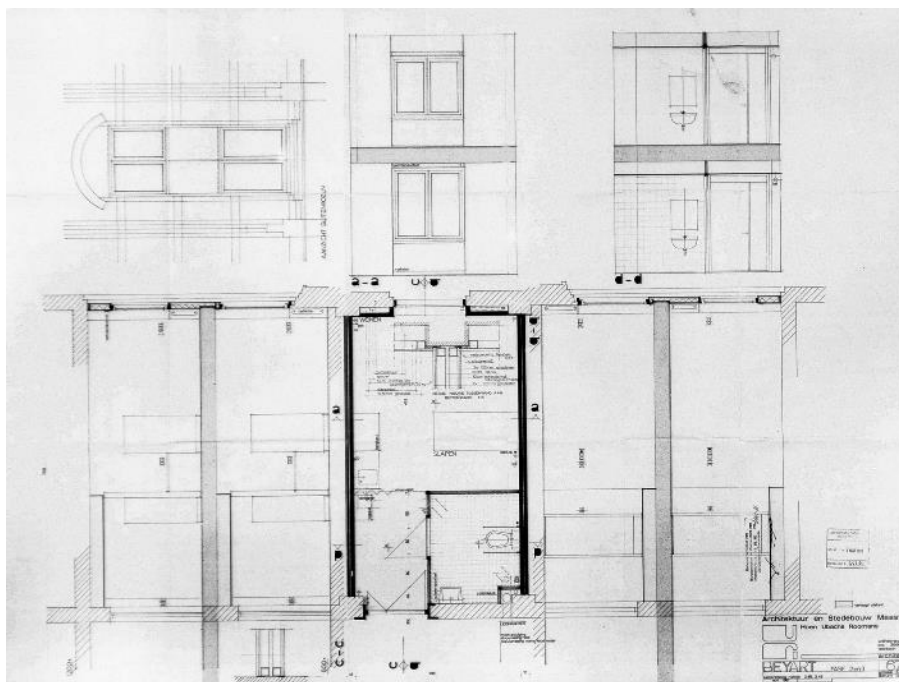
1980 - In 1980 wordt door de Broeders een bouwvergunning aangevraagd voor de bouw de huidige woonvleugel ter plaatse van de kapel uit 1894. Dit plan is opgesteld door architectenbureau Hoen Ubachs Roomans uit Maastricht en voorziet in het bijbouwen van 70 wooneenheden. In 1982 worden enkele afwijkingen op de verleende bouwvergunning uit 1980 ingediend. Het plan voorziet in een modern op betonpalen gefundeerd, 7 bouwlagen hoog betonskelet. De wooneenheden zijn aan de buitenzijden van de gevels gegroepeerd en geschakeld rondom een centrale rond de liftschacht lopende gang. De wooneenheden zijn voorzien van een eenvoudige zit-, slaapkamer, eigen toilet, douche en wasbak en balkonnetje. Op de begane grond is een ruime ontvangstruimte met een gezamenlijke woonkamer en faciliteiten voor de bedrijfsleiding gesitueerd. In de aansluiting naar het oude hoofgebouw is het verschil in verdiepingshoogte opgelost door plaatsing van trechtervormige binnenwanden en tussenvloeren in de middelste travée van de oudbouw. In de vergunningaanvraag uit 1981-1982 voor aansluitende verbouwingen in het oude hoofgebouw wordt deze oplossing verder uitgewerkt.

35 Bouwtekening 1981. Plattegrond nieuwe tussenverdieping middenvleugel en noordvleugel (900+P). In zwart zijn de wijzigingen ingetekend.

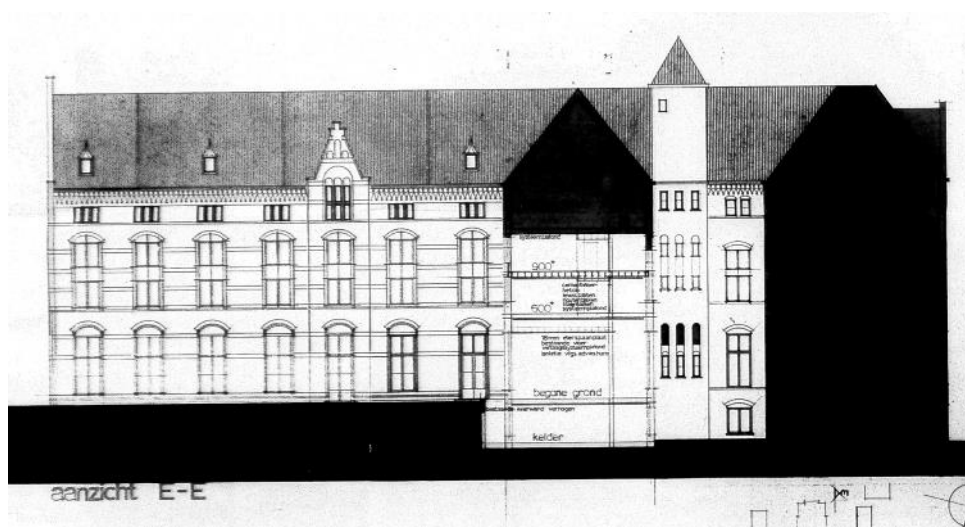
36 Bouwtekening 1981. Principedetail gewijzigde raamkozijnen ten gevolge van de nieuwe tussenverdieping op 900+P.

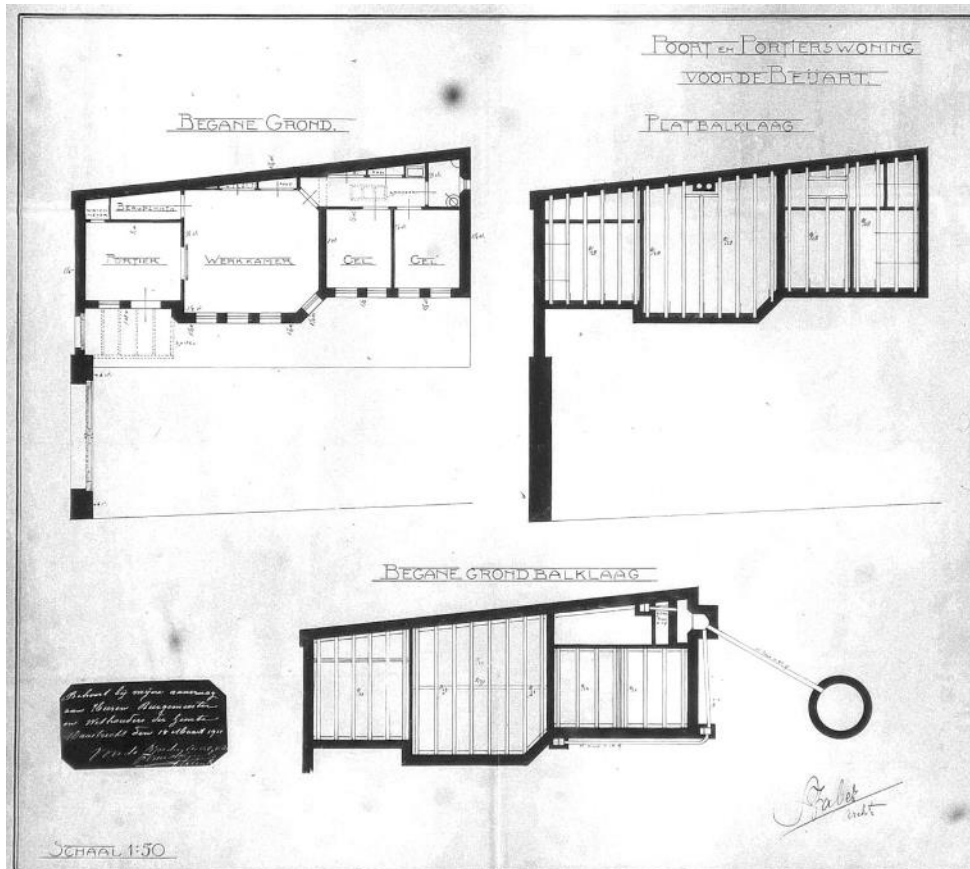
37 Bouwtekening 1981. Principedetail standaard wooneenheid in de tussenverdieping van de hoofdbouw..

1981 - In aansluiting op de bouw van de nieuwe woonvleugel wordt in 1981-1982 een vergunning aangevraagd voor verbouwingen in het oude hoofgebouw van Faber. Deze verbouwingen werden op de bouwtekeningen aangeduid met fase 2 en fase 3. Fase 1 betrof waarschijnlijk dus de bouw van de nieuwe woonvleugel. Grootste ingreep in het hoofgebouw betreft het aanbrengen van een tussenvloer in de middenvleugel en noordvleugel. Deze betonnen tussenvloer werd aangebracht in de tweede bouwlaag. Doordat de verdiepingshoogte in het gebouw van Faber ongeveer 6 meter betreft, ontstond een nieuwe tussenverdieping van 3 meter hoog. Op de dubbele verdieping werden hoofdzakelijk nieuwe wooneenheden gebouwd. Hiertoe werden op de eerste verdieping (600+p) verschillende utilitaire ruimtes opgegeven en door nieuwe scheidingswandjes tot wooneenheden omgebouwd. De tussenverdieping werd gerealiseerd door stalen HEA-liggers in de bouwmuren op te leggen waartussen een houten balklaag die de vloer draagt. Daarboven werden Lewis zwaluwstaartplaten aangebracht waarop een 7 cm dikke betonvloer gestort werd. De oorspronkelijke raamkozijnen van Faber liepen over de volledige verdiepingshoogte door. Door het aanbrengen van de tussenverdieping werden de raamkozijnen aan de buitenzijden van de vleugels vervangen worden door een nieuwe pui met een daarin verwerkte verdiepingsscheiding. Aan de zijde van het binnenhof werd dit met behoud van de oorspronkelijke kozijnen opgelost. Een ander gevolg was dat het monumentale hoofdtrappenhuis ter hoogte van de oude kapel op de binnenhof niet meer aansloot op de nieuwe verdiepingshoogten. Het buitencasco en het gewelfde plafond van het trappenhuis kon gelukkig bewaard blijven doordat er van binnenuit een nieuwe trap is aangebracht. In het trappenhuis in de noordoostelijke hoek van de binnenplaats werd een dubbele lift aangebracht.

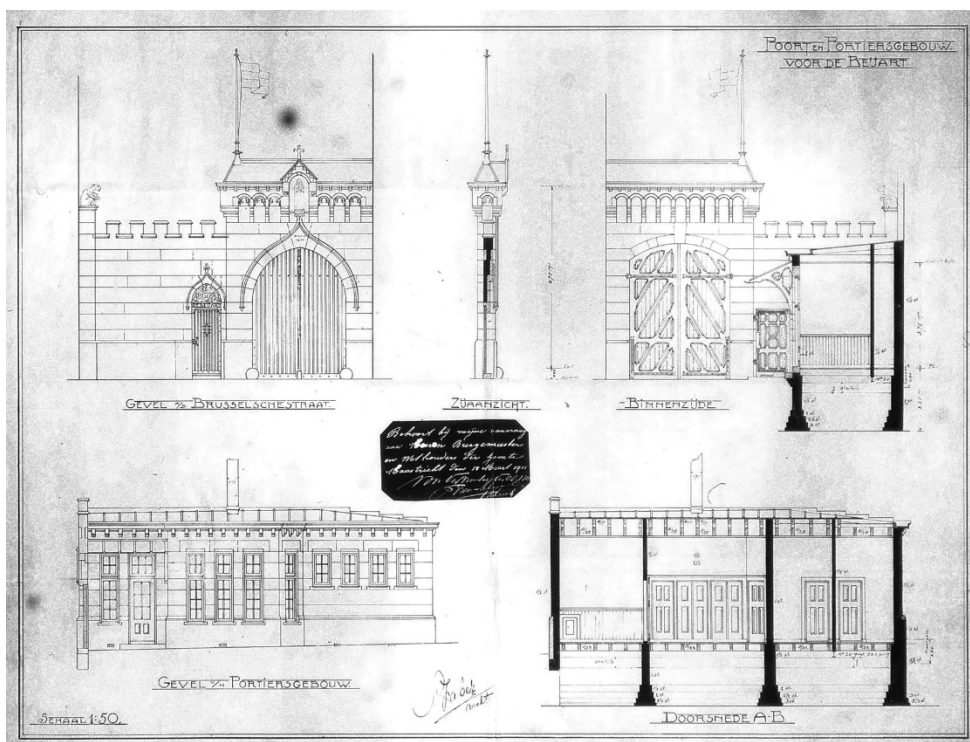
Verder werden in de oude hoofdbouw enkele wijzigingen in de indeling aangebracht. In de kloostergang werden ten behoeve van de brandcompartimentering dubbele deuren aangebracht. Aan de noordzijde van de Boostenvleugel en de aangrenzende middenvleugel werden de kelderkoekoeken dichtgezet. De kelder van de noordvleugel werd verder ingedeeld in afzonderlijke technische ruimten. Op de begane grond werd de in 1937 gebouwde doorgang tussen het Sint Lydwinahuis en de kopse zijde van de noordvleugel verwijderd. Hierdoor werd de onderste zone van de kopgevel gereconstrueerd. De bijbouw uit 1923 (de broederkamers) aan de noordzijde van de noordvleugel werd ook verwijderd. Ook hier werd een gehavend stukje gevel gereconstrueerd. In de noordvleugel werd de indeling van de refter en recreatiezaal plaatselijk gewijzigd, onder meer door de inbouw van een toiletgroep. Verder werden op de begane grond verschillende deuropeningen dichtgezet of scheidingsmuurtjes aangebracht, bijvoorbeeld in de keuken in de oostvleugel.

38 Bouwtekening 1981. Nieuwe toestand doorsnede oost-west met aanzicht binnenzijde noordvleugel.

39 ontwerptekening voor het poortgebouw door architect Faber uit 1911, plattegronden.

40 ontwerptekening voor het poortgebouw door Faber, gevelaanzichten en doorsneden.

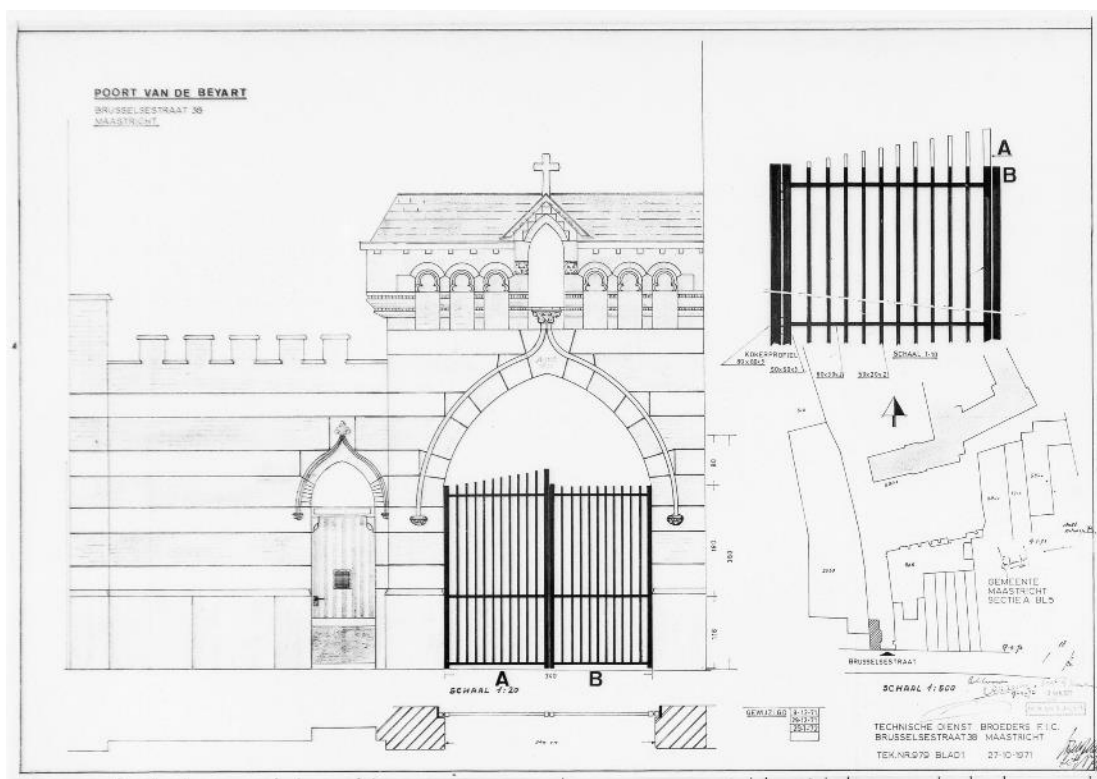

poortgebouw

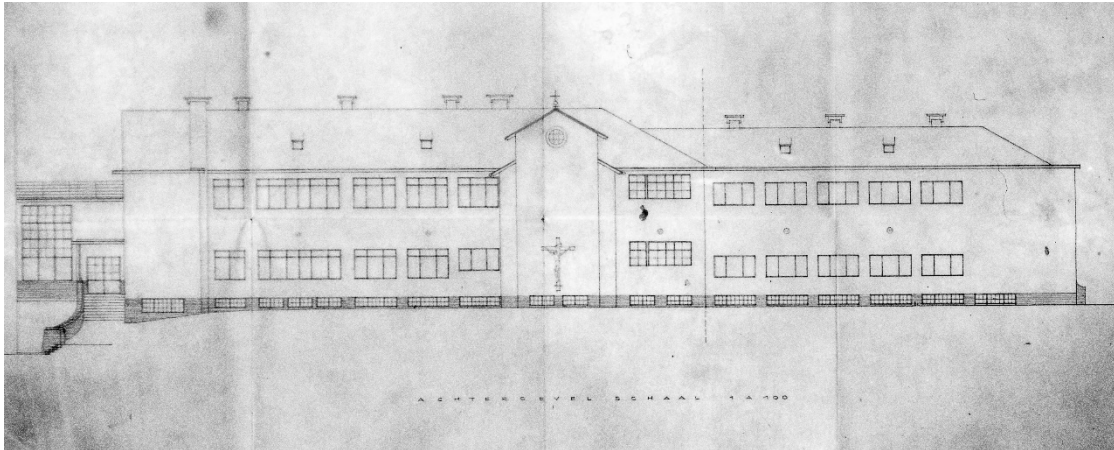
In 1911 ontwierp architect Faber een poortgebouw om de toegang aan de Brusselsestraat te kunnen controleren. De portierswoning was een éénlaags gebouw, haaks op de straat met rechts daarvan de toegangspoort. Er was een grote poort voor koetsen en een personenpoortje links daarvan. De straatgevel kreeg een rijke historiserende vormgeving in neogotische stijl en een kasteelachtig voorkomen. De muur, opgetrokken in baksteen en zandsteen boven een hardstenen plint, werd voorzien van kantelen en decoratief beeldhouwwerk. Boven de hoofdpoort kwam een beeldnis met een Mariabeeld. Op de linker hoekkolom van de muur werd een stenen adelaar geplaatst (het ontwerp van Faber toont hier een ander dier).

De portierswoning was meer sober vormgegeven, zonder decoratief beeldhouwwerk, maar met de afwisselende lagen baksteen en zandsteen. Het middelste deel van de oostgevel kwam als een driezijdige erker naar voren. Het gebouw had een onregelmatige, langgerekte plattegrond. Aan de straatzijde was de portiersloge, met een met een afdak afgedekte toegang vanuit de oostgevel, direct achter het personenpoortje in de straatgevel. Achter de entree was een bergplaats. In het midden van de woning, achter de erker, was een grote werkkamer. Aan de noordzijde waren twee (slaap-)cellen met daarachter een gang die naar een toilet leidde. De portierswoning was van oorsprong afgedekt met een licht hellend zinken roevendak.

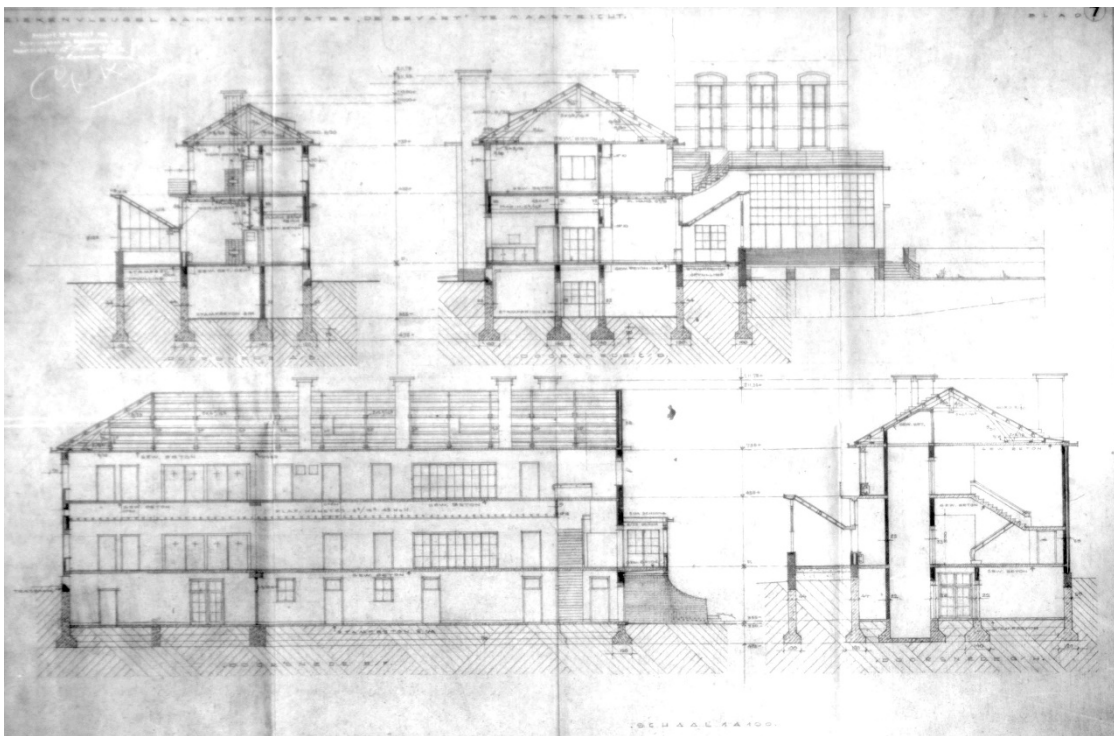
De enige gedocumenteerde verbouwing die aan het poortgebouw plaatsvond, was het vervangen van de oorspronkelijke dubbele houten deuren van de hoofdpoort door een ijzeren hekwerk in 1972.

41 Het vernieuwen van de poort van het poortgebouw in 1972.

42 Ontwerptekening voor de noordgevel van het Lydwina paviljoen door architect A. Boosten uit 1937.

43 Ontwerptekening voor het Lydwina paviljoen door architect A. Boosten uit 1937, doorsneden.

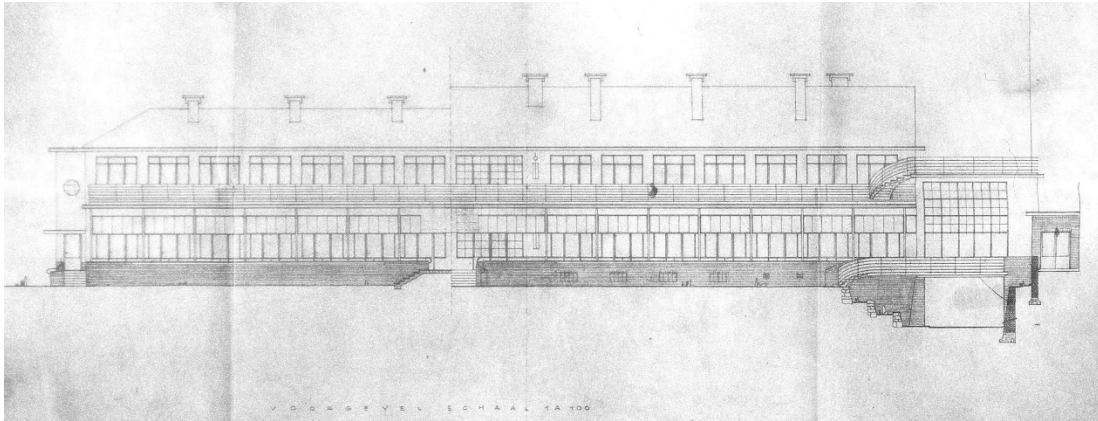
Sint Lydwina paviljoen

Het door de architect A.J.N. Boosten ontworpen gebouw is gefundeerd op betonnen kelderpijlers waarboven een plint van massief tweesteens dik metselwerk. De gevels bovengronds zijn uitgevoerd met gemetselde spouwmuren met halfsteens buitenblad en steensdik binnenblad. De vloeren in het souterrain zijn uitgevoerd in stampbeton op zand. De verdiepingsvloeren en trappen zijn in gewapend beton uitgevoerd. Op de begane grond een met houten ribben uitgevoerd verlaagd plafond aan plafondhangers. De zolderverdiepingsvloer is eveneens uit gewapend beton geconstrueerd. De kapconstructie bestaat uit houten spanten waarop gordingen met staand dakbeschot. Boven het bredere hoofdvolume zijn verbeterd Hollandse kapspanten aangebracht. Boven de smallere zijvleugel zijn hangkapspanten met over een vloer lopende trek balk aangebracht. Ter plaatse van de liftschacht is de gewapend betonconstructie doorgetrokken tot onder het dakvlak. Boven de kapeluitbouw een houten vloerconstructie met moerbalken en kinderbinten. De gedrukte zadeldaken zijn met dakpannen belegd.

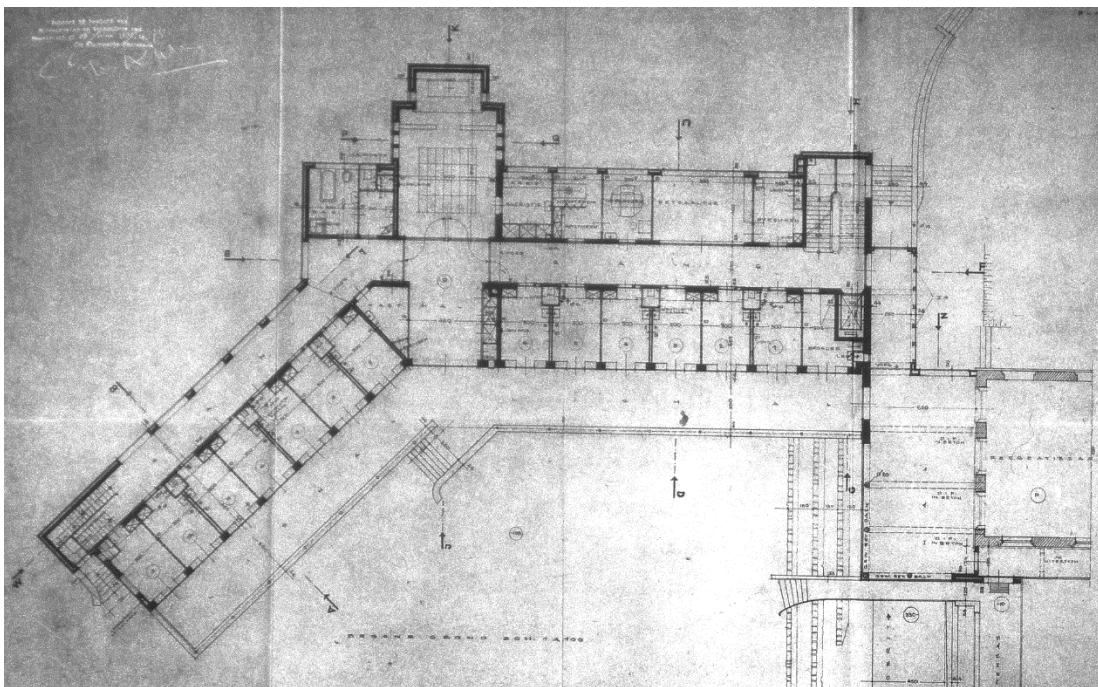
Ten behoeve van de ontsluiting naar de hoofdbouw van het klooster is een verbindingszaal naar de kop van de noordelijke vleugel getekend. Deze verbindingszaal had de een verdiepingshoogte die aansloot op de bel-étage van de hoofdbouw. Een lagere gang verbond de verbindingszaal met de oostelijke kopgevel van het paviljoen. De verbindingszaal en gang zijn later gesloopt.

Het paviljoen heeft een heldere plattegrond. Het bredere hoofdvolume heeft een centrale gang met aan weerszijden aanliggende ruimten. De smallere vleugel heeft aan één zijde van de gang aanliggende ruimten. Aan de zuidelijke zijde van het gebouw zijn de ziekenkamers gesitueerd. Op de begane grond aan de voorzijde uitkomend op de lage, open galerij ten behoeve van de behandeling van de longpatiënten. Op de eerste verdieping zijn de ziekenkamers voorzien van een doorlopend balkon. Tussen elk paar ziekenkamers een spouwmuur waarin ventilatieschachten zijn geïntegreerd. De afzonderlijke ziekenkamers werden gescheiden door dunnere binnenwandjes. Een toilet werd door elk paar ziekenkamers gedeeld. Aan de noordelijke zijde van de centrale gang waren een badkamer, eetzaaltje, bijkeuken, een apotheek gehuisvest. In de knik van het gebouw, tussen de vleugel aan de noordzijde van het hoofdvolume is een kapel met sacristie gesitueerd. Daarvoor aan de zuidelijke kant een open hal. Op de kop van het hoofdvolume en vleugel, aan de uiteinden van het gebouw zijn twee trappenhuisen gesitueerd. Het souterrain heeft dezelfde hoofdstructuur als de verdiepingen daarboven. In de aan de gang liggende ruimten waren de meer utilitaire functies zoals een wasruimte en centrale verwarming gehuisvest. Ook bevindt zich daar een 'chapelle ardente'; een ruimte voor het opbaren van overledenen. Onder de kapel was een zogenaamde 'twinkamer' gesitueerd; een vrij indeelbare ruimte met éénpersoons bedden.

Het gebouw is voorzien van moderne installaties. Er is een ruimte voor de centrale verwarming ingetekend en het gebouw is reeds voorzien een liftinstallatie. De ventilatie is in het ziekenpaviljoen bewust vormgegeven met hoge door het dakvlak stekende gemetselde schachten die door ventilatiekanalen zijn aangesloten op de afzonderlijke ziekenkamers. Waarschijnlijk was dit een ontwerpeis ten behoeve van de behandeling van de tuberculosepatiënten.

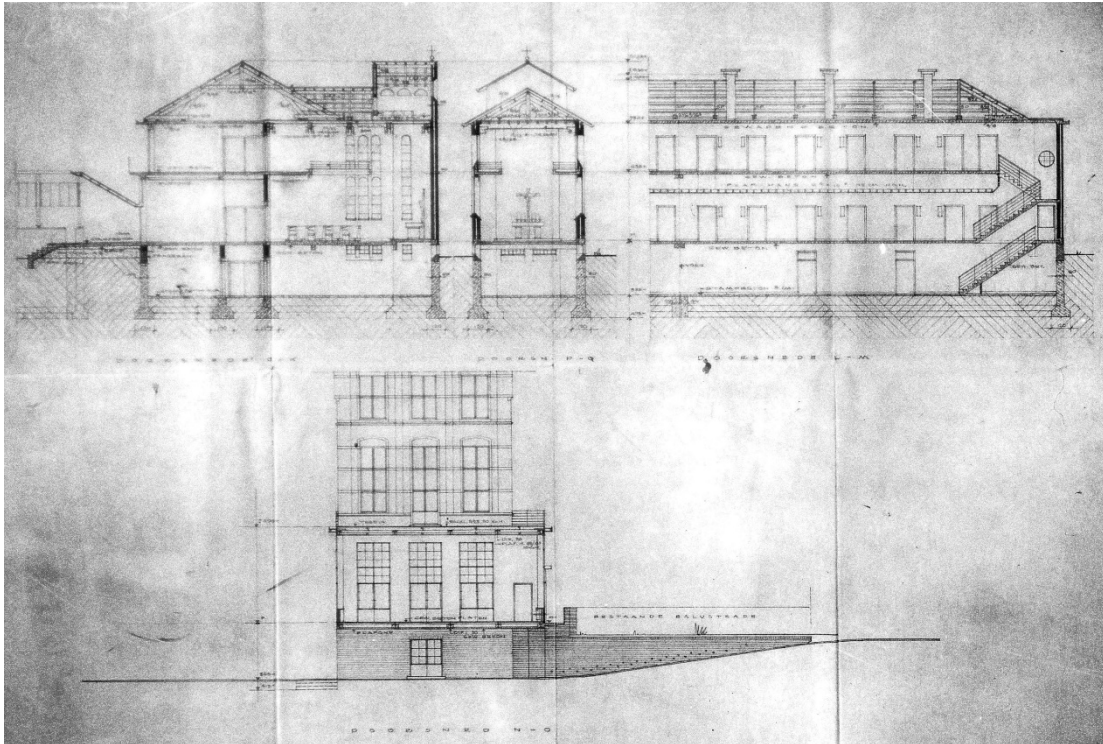

44 Ontwerptekening voor de zuidgevel van het Lydwina paviljoen door architect A. Boosten uit 1937.

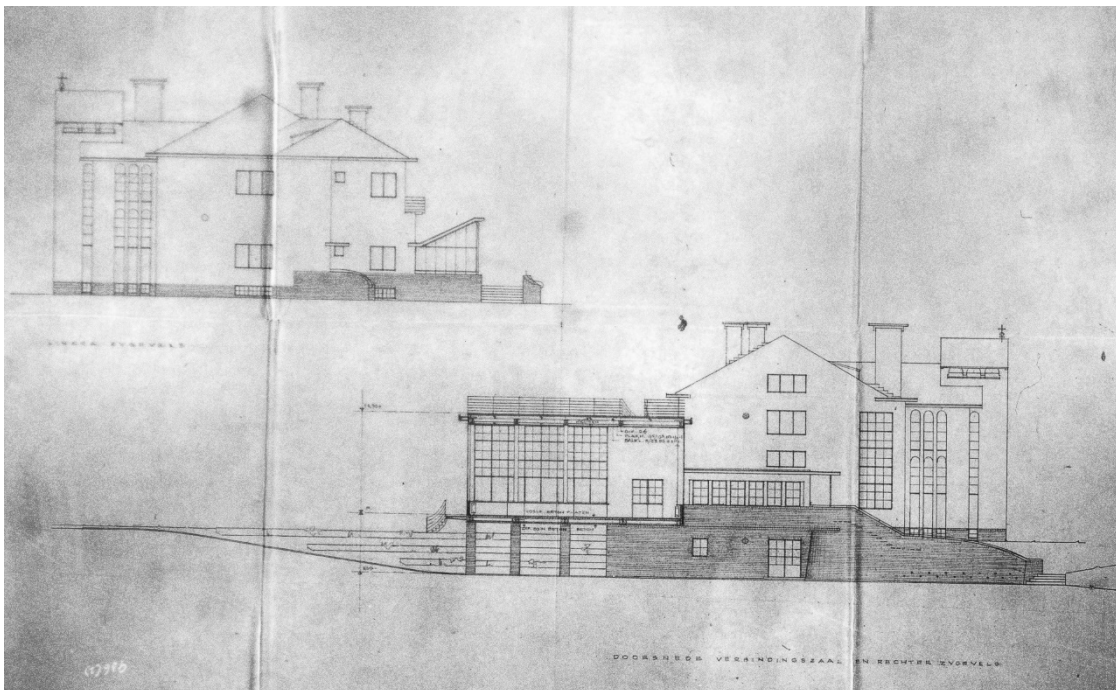

45 Ontwerptekening voor het Lydwina paviljoen door architect A. Boosten uit 1937. Plattegrond van de begane grond

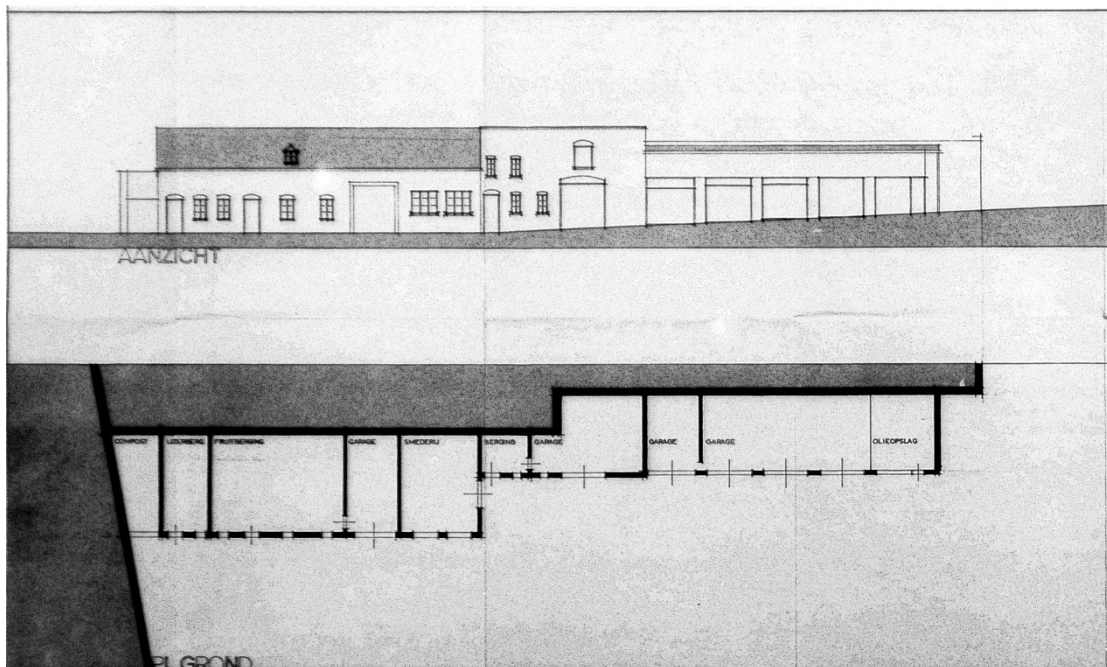
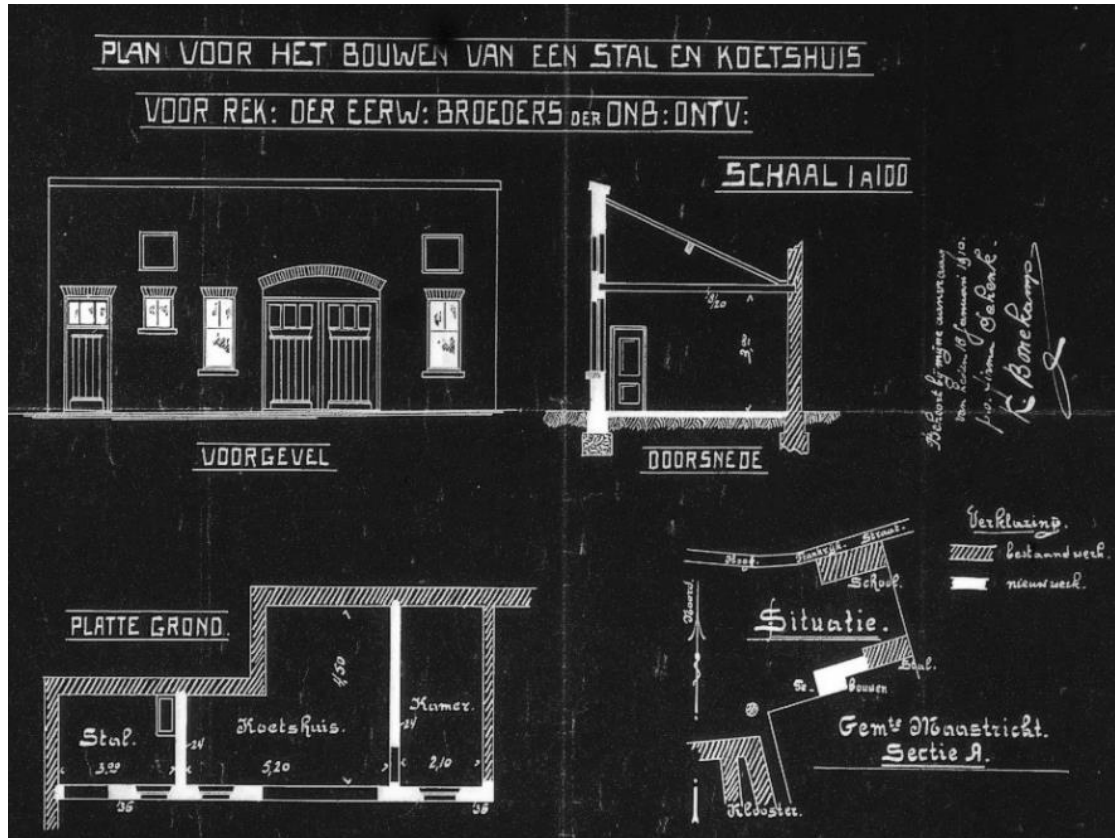

46 Ontwerptekening voor het Lydwina paviljoen: doorsnede kapel en langsdoorsnede zijvleugel en verbindingszaal.

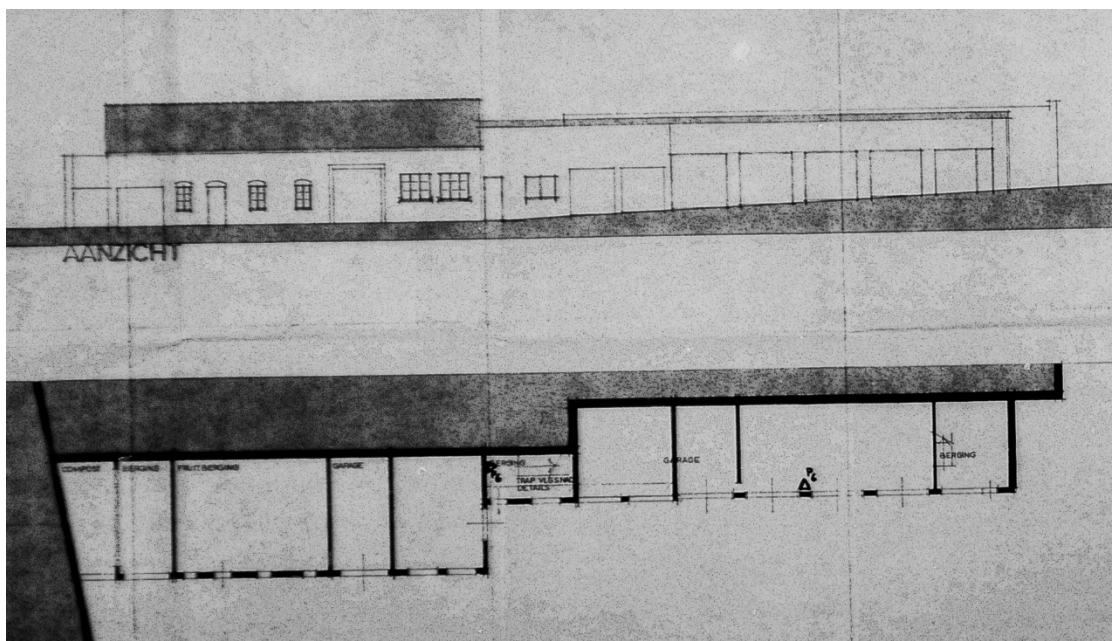
47 Ontwerptekening voor het Lydwina paviljoen: zijaanzielen kopgevels en doorsnede verbindingszaal.

Overige gebouwen

In 1910 vragen de broeders een vergunning aan voor het bouwen van een koetshuis. Het koetshuis met een kleine stal werd gebouwd naast een bestaande stal tegen de bestaande erfafscheidingsmuur op het noordoostelijke deel van het terrein. Op de bijbehorende situatieplattegrond is tevens de gemetselde schoorsteen zichtbaar tussen de contouren van het hoofdgebouw en het nieuw te bouwen koetshuis. Ook het schoolgebouw aan Hoog-Frankrijk is dan al gerealiseerd. Het nieuw te bouwen koetshuis bestond uit drie ruimten; een stal, koetshuis en aparte kamer (vermoedelijk voor de koetsier) op een L-vormige plattegrond. Het koetshuis had een grote openslaande poort met daarboven een getoogde ontlastingsboog uit metselwerk. Verder een borstwering in de voorgevel met openingen (waarschijnlijk hooiluiken). Het gebouw werd afgesloten met een naar achter afwaterend lessenaarsdak.

In 1979 wordt de als 'boerderij' aangeduide bebouwing tegen de erfafscheidingsmuur op het noordoostelijke deel van terrein nogmaals verbouwd. Op de bestaande toestand tekening is te zien dat het koetshuis (kennelijk uitgevoerd met een iets gewijzigde voorgevel ten opzichte van de bouwtekening uit 1910) inmiddels als 'garage' wordt aangeduid en er aan de westzijde is uitgebreid met meerdere garages. In 1979 wordt de indeling van de plattegrond en gevel van het voormalige koetshuis gewijzigd en voorzien van een dubbele garagepoort. Ook het oudere linker bouwdeel, waarvan de uiterste rechtste ruimte als smederij aangeduid is, wordt gewijzigd. Een klein dakkapelletje verdwijnt en in de meest linkse ruimte wordt een garagepoort aangebracht.

50 Bouwtekening uit 1979 van het vernieuwen van de garages en buitenruimten. Nieuwe toestand.

51 Middenvleugel zuidelijke helft, rechts de aansluiting op de Boostenvleugel, links de nieuwe woonvleugel.

52 Middenvleugel noordelijke helft, rechts de nieuwe woonvleugel, links de noordelijke vleugel.

beschrijving hoofdgebouw

hoofdopzet

Van het hoofdgebouw uit 1894, ontworpen door de architect Faber, resteert de oostelijke gesloten carré en de noordelijke vleugel. De oude kapel is in 1982 vervangen door de nieuwe woonvleugel. Aan de zuidzijde is een vleugel naar ontwerp van de architect Boosten uit 1952.

De negentiende-eeuwse buitengevels kenmerken zich door dezelfde ritmiek. De architectuur kent een gradatie in de rijkdom van vormtaal. De westelijke gevel van de middenvleugel is het rijkst vormgegeven, gevolgd door de buitengevels van de noordelijke vleugel. De gevels van de oostelijke en zuidelijke vleugel, die niet erg in het zicht lagen, zijn beduidend soberder vormgegeven.

exterieur

Middenvleugel

De middenvleugel is drie bouwlagen hoog en wordt gedekt door een zadeldak, gedekt met leien in maasdekking, waarin zes oorspronkelijke kleine dakkapelletjes met een dakspits zijn opgenomen. De gevel is opgetrokken in baksteen met horizontale zandstenen banden. De westgevel heeft aan weerszijden van het haaks geplaatste twintigste-eeuwse bouwvolume zes gevelassen. Hiervan zijn de middelste twee breder dan de buitenste. Aan de noordelijke helft van de gevel bevinden zich wolfskuilen (kelderkoekoeken) in het souterrain met oorspronkelijke kozijnen waarin vernieuwde ramen uit omstreeks 1940. Aan de zuidelijke helft van de gevel zijn de vensters van de wolfskuilen in 1982 dichtgemetseld. De vensters van de bel-étage en eerste verdieping hebben een segmentboogbeëindiging en een hardstenen onderdorpel, die doorloopt als een horizontale lijst. De dagkanten zijn geprofileerd en de boogvelden van de bel-etage zijn voorzien van siermetselwerk. De brede bel-etagevensters hebben twee gemetselde tussenstijlen. Alle ramen op de bel-etage zijn vernieuwd. De kozijnen zijn wel oorspronkelijk. In de tweede travee vanaf het noorden van de noordelijke helft van de gevel is een toegang met een vernieuwde deur met bovenlicht. Boven de bel-etage is een geprofileerde horizontale hardstenen lijst, die tevens als onderdorpel dient. Tussen de verdiepingsvensters zijn gemetselde pilasters op zandstenen basementen en op decoratieve kraagstenen die onder de hardstenen lijst uitsteken. Op de verdieping zijn alle ramen en kozijnen vernieuwd, waarbij voor een afwijkende indeling is gekozen met een brede, dichte middenstrook, in verband met de in 1982 aangebrachte tussenverdieping. Op de bovenste verdieping is per travee een serie geschakelde rechthoekige vensters, drie bij de smalle traveeën en vijf bij de brede traveeën. Ze hebben hardstenen onder- en bovendorpels en geprofileerde tussenstijlen. De ramen zijn vernieuwd. De kozijnen zijn wel oorspronkelijk. De gevel wordt afgesloten door een decoratieve gemetselde lijst van gotische spitsbogen met daarboven een tandlijst.

De oostgevel van de middenvleugel ligt aan het binnenhof en wordt later besproken.

53 Noordelijke vleugel, de zuidgevel en kopgevel.

54 Noordelijke vleugel, de noordgevel.

Noordelijke vleugel

De zuidgevel van de noordelijke vleugel heeft dezelfde vormgeving als de middenvleugel. Deze gevel is zeven traveeën breed, waarbij alle traveeën dezelfde breedte hebben. Boven de derde travee van rechts is een Vlaamse gevel met siermetselwerk en hardstenen afdekplaten. In de meest oostelijke travee is op de bel-etage een toegang met een driedelig hardstenen bovenlicht met glas-in-lood en een dubbele houten deur. In deze gevel volgt het vernieuwen van ramen en kozijnen hetzelfde patroon als de middenvleugel. Op de bel-étage zijn alle ramen en deuren vervangen, met uitzondering van een raam in de meest westelijke travee, en de kozijnen oorspronkelijk. Op de verdieping zijn de ramen en kozijnen, als gevolg van de in 1982 aangebrachte tussenverdieping ook vernieuwd en op de bovenste verdieping nieuwe ramen in de oorspronkelijke kozijnen. In de Vlaamse gevel is een zeslichts-venster met hardstenen tussenstijlen, onder een gemetselde segmentboog. Tussen de derde en vierde travee van links is op de bel-etage een kruis opgehangen, met daaronder een hardstenen stichtingssteen met de tekst *"J.M.J.V. Deze steen is gelegd door den algemeenen overste Br. Ildefonsus, den 24en mei 1894, onder de bescherming van den H.Maagd Maria zonder vlek ontvangen."* Deze steen is afkomstig uit de zijgevel van de afgebroken kloosterkapel.

De westelijke kopgevel volgt hetzelfde patroon, met dien verstande dat de onderste bouwlaag een reconstructie betreft als gevolg van het verwijderen van de doorgang naar het Sint Lydwinahuis in 1982.

De noordgevel van de noordelijke vleugel is vier bouwlagen hoog door een verloop in het terrein en is veertien traveeën breed. In het voorste dakvlak zijn twee dakvensters en vier oorspronkelijke dakkapelletjes met een dakspits. De vormgeving sluit aan op die van de zuidelijke gevel, maar de gemetselde pilasters op de tweede en derde verdieping zijn minder rijk gedecoreerd en kraagstenen ontbreken. Boven de vijfde travee vanaf rechts is een Vlaamse gevel, die dezelfde vormgeving heeft als die in de zuidgevel. Door de aanbouw in 1923 en latere sloop in 1982 van de bijbouw (de broederkamers) zijn de onderste drie bouwlagen van de vijfde travee gereconstrueerd.

In de noordgevel volgt het vernieuwen van ramen en kozijnen globaal patroon als hiervoor. In het souterrain (aan deze zijde van het gebouw overigens begane grond) zijn alle ramen en deuren vervangen, met uitzondering van de twee meest linker traveeën. Hier zijn twee poorten gesitueerd ter plaatse van het (vroeger op kolen gestookte) ketelhuis; één met een originele dubbele rechthoekige deur en één met een originele tweedelige rondboogpoort met smeedijzeren beslag. De kozijnen zijn oorspronkelijk, met uitzondering van de reconstructie van de vijfde travee. Op de bel-etage zijn, in tegenstelling tot de hiervoor besproken gevels, zowel de ramen als de kozijnen oorspronkelijk. Wel zijn de oude stopverfspinningen later vervangen voor houten glaslatten. Op de verdiepingen zien we weer hetzelfde patroon; de ramen en kozijnen, als gevolg van de in 1982 aangebrachte tussenverdieping, zijn vernieuwd en op de bovenste verdieping nieuwe ramen in de oorspronkelijke kozijnen.

55 De oostgevel van de oostelijke vleugel gezien naar het noorden.

Oostelijke vleugel

De oostgevel van de oostelijke vleugel is negentien traveeën breed en wordt gedekt door een zadeldak. De twee traveeën op iedere hoek worden bekroond door een topgevel en links van het midden van de gevel is een Vlaamse gevel. In het voorste dakvlak zijn vijf originele dakkapellen met een dakspits. Er is sprake van een souterrain (door verloop van het terrein deels begane grond) en daarboven drie bouwlagen. De gevel heeft op het souterrainniveau, bel-étage en eerste verdieping segmentboogvormige vensters met de originele houten ramen met bovenlicht. Ook de kozijnen, met geprofileerde middenstijl, zijn oorspronkelijk. Op de tweede verdieping zijn per travee twee gekoppelde rechthoekige vensters, eveneens met originele ramen en kozijnen. De vensters worden gekoppeld door doorlopende hardstenen onderdorpels. De vensters in de twee traveeën onder de Vlaamse gevel verspringen qua hoogte in de gevel omdat hier een trappenhuis achter schuilgaat. Op de begane grond is hier een secundaire toegang met vernieuwde deur, met rechts daarvan een, oorspronkelijke ogende, met geprofileerde montantstenen gemetseld tweelichtsvenster met glas-in-lood invulling. De gevel wordt afgesloten door dezelfde gemetselde lijst met gotische bogen als de andere buitengevels.

De invulling van de oostgevel is overwegend authentiek. Alleen plaatselijk zijn enkele onderdelen vervangen: In de eerste vijf traveeën ter linkerzijde van de gevel zijn de ramen op souterrainniveau (hier echter begane grond) vervangen. Vier stuks bovenlichten ter rechterzijde van het trappenhuis zijn ook vervangen. Verder zijn de stopverfspinningen in de originele ramen, zoals op andere plaatsen ook geconstateerd, vervangen voor houten glaslatten. De ramen van het trappenhuis zijn vervangen voor vaste ramen in oorspronkelijke kozijnen.

De westgevel van de oostelijke vleugel ligt aan het binnenhof en wordt later besproken.

56 De entree met trappenhuis centraal in de oostelijke gevel.

57 Zuidelijke vleugel, zuidgevel. rechts de oudbouw van Faber, links het vernieuwde trappenhuis van Boosten.

Zuidelijke vleugel

De zuidelijke vleugel bestaat uit twee bouwvolumes met daartussen een door Boosten vernieuwd trappenhuis. Het oostelijke bouwvolume is gesitueerd aan de binnenhof. Het westelijke bouwvolume betreft de onderste ligger van de E-vormige voorbouw, de Boostenvleugel. Het oostelijk bouwvolume van de zuidelijke vleugel betreft de oudbouw van Faber uit 1894 en komt qua vormgeving overeen met de andere buitengevels. Er is sprake van een souterrain met daarboven drie verdiepingen. De gevel is acht traveeën breed en in onregelmatige vlakken verdeeld door gemetselde lisenen. Op de bel-étage en eerste verdieping zijn hoge vensters met hardstenen onderdorpels, gemetselde segmentbogen en siermetselwerk in de boogvelden. Ze hebben de originele houten drievoudige ramen met bovenlichten ende oorspronkelijke kozijnen met geprofileerde stijlen, behalve de ramen van de derde travee van rechts, die slechts tweedelige ramen hebben. In de derde travee is het trappenhuis gesitueerd. Opvallend is dat, in tegenstelling tot de verbouwingen van de middenvleugel en noordelijke vleugel in 1982, het aanbrengen van de tussenverdiepingen in 1952, bij de verbouw van de zuidelijke vleugel tot bibliotheek, geen gevolgen heeft gehad voor de indeling van de hoge raamkozijnen. De vensterinvulling is hier ongewijzigd gebleven doordat de tussenverdiepingen en trappenhuisbordessen ter plaatste van de vensteropeningen uitgespaard zijn. Op de tweede verdieping zijn er per travee twee rechthoekige vensters met doorlopende hardstenen dorpels. Hiervan zijn zowel de ramen als kozijnen oorspronkelijk. De gevel wordt afgesloten door een gemetselde tandlijst. Het rechter deel van de zuidgevel van de oudbouw heeft een vrijwel ongeschonden authentieke invulling van de vensteropeningen. Slechts één venster, in de wolfskuil van de vijfde travee van rechts, is later gedeeltelijk dichtgemetseld en voorzien van een halfopen bovenlicht uit kunstig gemetseld maaswerk.

Trappenhuis Boosten - Het linkerdeel van het oostelijk bouwvolume aan de zuidgevel betreft het in 1952 gebouwde trappenhuis van architect Boosten. Dit trappenhuis maakt de aansluiting tussen het westelijk bouwvolume (de nieuwe zuidvleugel) waarin een andere verdiepingshoogte is ontworpen en de oudbouw van Faber. De gevel uit vijf bouwlagen heeft aan de zijde van de oudbouw vier rond gemetselde vensters met stalen ramen waarin glas in lood uit de bouwtijd is verwerkt. De in hoogte variërende rechthoekige vensters aan de zijde van de nieuwe vleugel hebben tufstenen vensteromlijstingen. De oorspronkelijke stalen ramen daarin zijn later vervangen voor minder slank gedimensioneerde kunststof kozijnen.

58 Boostenvleugel – oostelijke kopgevel, rechts daarvan het trappenhuis, uiterst rechts de oudbouw van Faber.

59 Boostenvleugel, zuidgevel met hoofdingang.

60 Boostenvleugel, noordgevel.

Boostenvleugel - Het westelijke bouwvolume aan de zuidzijde (de nieuwe zuidvleugel) is ontworpen door Boosten en gebouwd in 1952. De vleugel is opgebouwd in vier bouwlagen onder een zadeldak dat gedekt is met leien en voorzien is van twee rijen dakkapellen boven elkaar. De hoogte van de bouwlagen neemt per twee verdiepingen af. De vleugel bestaat uit een blok dat eindigt in twee puntvormige topgevels. De gevels zijn opgemetseld met rode bakstenen met metselwerk in kruisverband. Aan het dak bevindt zich een tufstenen goot. De vleugel staat op een gemetselde plint, die afgesloten wordt door een hardstenen cordonlijst. Het metselwerk van de plint is gevoegd met een terugliggende voeg, terwijl het overige deel van de gevels een geknipte voeg heeft. De gevels worden bij de eerste bouwlaag geleed door tufstenen banden. Ter hoogte van de terugliggende ingangspartij in de achtergevel maken de banden een knik en lopen naar binnen. Bij de buitenste twee gevelvlakken liggen de vensters verder uit elkaar dan bij het middelste gevelvlak. De vensters hebben een rechthoekige vorm en zijn in de eerste twee bouwlagen hoger dan de vensters van de bovenste twee bouwlagen. Alle vensters hebben een tufstenen geprofileerde omlijsting met daarboven een strek. Tussen het tweede en derde gevelvlak bevindt zich een smalle rij vensters. De westgevel aan de kopse zijde heeft een puntvormige top en twee vensterassen. In de linker vensteras bevindt zich de ingangspartij die te bereiken is via een bordestrap met bakstenen balustrade. De entree heeft een tufstenen omlijsting en is voorzien van dubbele houten paneeldeuren. Boven de entree bevindt zich een liggend horizontaal venster met stalen raam met roedeverdeling. Boven in de gevel bevindt zich boven de linker vensteras nog een rond venster met stalen ramen met roedeverdeling. Helemaal boven in de top is een kruis bevestigd. Ook de zuidgevel bestaat, net als de noordgevel, uit drie gevelvlakken verdeeld door de hemelwaterafvoeren. De zuidgevel heeft echter elf vensterassen. Het linker gevelvlak heeft drie vensterassen en de overige gevelvlakken hebben vier vensterassen. Elk gevelvlak heeft een andere verdeling van de vensters, maar de vensters zijn dezelfde als die in de overige gevels. Ook in de zuidgevel zijn de vensters in de eerste twee bouwlagen hoger dan de overige vensters. Naast de grote rechthoekige vensters bevindt zich een aantal kleine smalle vensters in de achtergevel. In het midden van het middelste gevelvlak bevindt zich de terugliggende rondboogvormige entree met een tongewelf. De entree heeft twee grote houten deuren, opgebouwd uit cassetten en is bereikbaar via een bordestrap. De kopse oostgevel is eveneens puntvormig, maar heeft een andere indeling dan de rechterzijgevel. De indeling is asymmetrisch. De rechter travee heeft een ingangspartij met daarboven een groot rechthoekig venster met tufstenen omlijsting en vernieuwde kunststof draairamen op elke verdieping. Deze vensters en entree vormen een lange verticale as. Links van elk venster bevinden zich in het overige gevelvlak vier kleine vensters en op de vijfde verdieping drie kleine vensters. In het midden van de geveltop is een rond venster met tufstenen omlijsting en stalen ramen met roedeverdeling opgenomen. Aan weerszijden van dit venster bevinden zich twee smalle venstertjes. De ingangspartij bestaat uit twee houten deuren met glaspanelen en bovenlicht met roedeverdeling. De deur heeft een tufstenen omlijsting met aan de bovenzijde een strek. Ook hier is de ingang te bereiken via een bordestrap. In de plint is nog een souterrainvenster opgenomen.

De architectuur van de nieuwe zuidvleugel en het trappenhuis naar de oudbouw van Faber ademt de onmiskenbare sfeer van de sobere, met degelijke materialen uitgevoerde wederopbouwarchitectuur uit de jaren '50 van de vorige eeuw.

61 Binnenhof gezien naar het noorden, links het hoofdtrappenhuis

62 Binnenhof gezien naar het zuidwesten. Op de verdieping rechts de aanpassing van de ramen (3 stuks zichtbaar) a.g.v. het aanbrengen van de tussenverdieping in 1982.

63 Binnenhof, de onderste zone van het centrale trappenhuis.

64 De noordwestelijke toiletgroep met daarachter het tot liftschaft omgebouwde trappenhuis met opgehoogd waterreservoir onder een schilddak..

Binnenhof

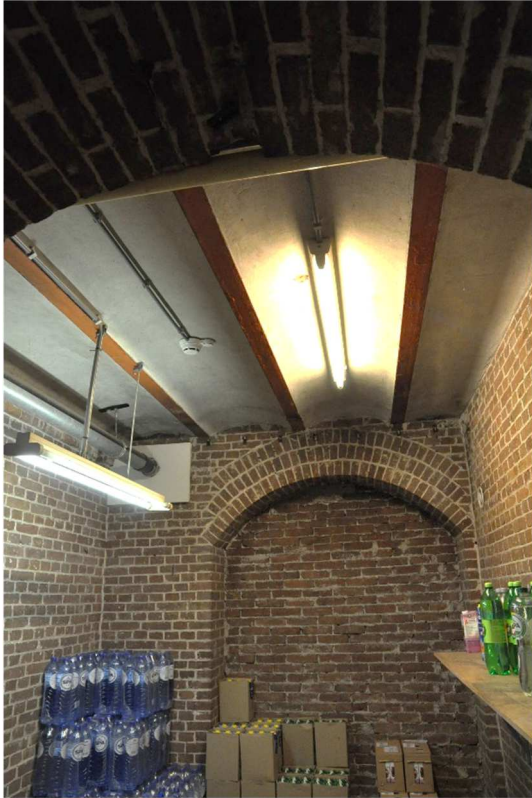
De binnenhof van het hoofdgebouw wordt omsloten door de middenvleugel in het westen en de noordelijke, oostelijke en zuidelijke vleugels. De gevels van de binnenhofvleugels zijn minder uitbundig gedetailleerd dan de representatieve buitengevels aan de voorzijde van het gebouw. De detaillering van de binnenhofgevels sluiten aan bij de meer sober uitgevoerde buitengevels aan de achterzijde (oostkant) waarbij het gebruik van natuursteen is gereduceerd en de vensterverdeling een eenvoudig stramien heeft. De houten ramen en kozijnen aan het binnenhof zijn vrijwel allemaal nog oorspronkelijk. Behalve op de verdieping aan de zijde van de middenvleugel (en een enkel raam op die verdieping aan de noordvleugel en zuidvleugel), waar in 1982 de tussenverdieping is aangebracht, zijn de ramen gewijzigd, weliswaar met behoud van de oorspronkelijke kozijnen. Op de bel-étage aan de oostvleugel is het oorspronkelijke trapbordes (ter hoogte van het interne trappenhuis) naar het binnenhof verwijderd. Ook de twee trappen vanaf de bel-étage vanuit de middenvleugel zijn niet meer aanwezig. De toegangsdeuren op de bel-etage zijn nu dichtgezet maar nog wel aanwezig. De zadeldaken aan de binnenhofgevels zijn gedekt met leien in maasdekking. In de daken zijn vijf stuks van de oorspronkelijke dakkapelletjes met dakspits aanwezig.

Op het binnenhof zijn tevens enkele uitwendige bouwvolumen aanwezig. In het midden van de vleugel aan de westzijde het hoofdtrappenhuis met een halfronde gevelbeëindiging en voorzien van tweelichtvensters met glas in lood vulling. In de noordwestelijke hoek van het binnenhof een voormalig trappenhuis, in 1952 twee bouwlagen verhoogd ten behoeve van een waterreservoir, en in 1982 omgebouwd tot liftschacht. Op het dak van de zuidvleugel, boven het in 1952 vernieuwde trappenhuis, bevindt zich eveneens een verhoogde uitbouw ten behoeve van een waterreservoir onder een schilddak. Op het binnenhof bevinden zich in de noordwestelijke, zuidwestelijke en zuidoostelijke hoek drie toiletgroepen. In de venstergeleding van de toiletgroepen drie vensterassen met smalle getoogde ramen bestaande uit een klein houten raam met daarboven een halfopen, met gemetseld maaswerk uitgevoerde secundaire gevelopening. De laatste mogelijk ten behoeve van ventilatie aangebracht.

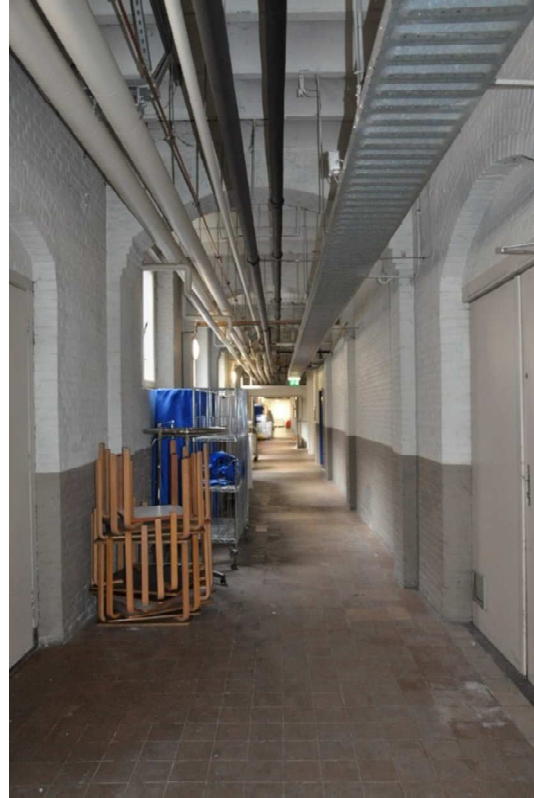

65 Binnenhof, de westgevel van de oostvleugel, rechts de zuidoostelijke toiletgroep.

66 Interieur bergruimte in westelijke vleugel.

67 Interieur gang oostvleugel, richting noorden.

68 Interieur van de wasserij in de oostelijke vleugel, met stalen balken en bakstenen troggewelfjes.

Interieur klooster 1894

souterrain

indeling – Door verloop van het terrein komt het souterrain aan de noord- en oostzijde op maaiveldniveau uit. Aan de overige zijden liggen de ruimten onder maaiveldniveau. Aan de buitengevels wordt hier met wolfskuilen lichttoetreding gemaakt (zuidkant middenvleugel is later dichtgemetseld). De binnenhofgevels liggen op een dusdanig niveau dat geen wolfskuilen benodigd zijn. Hier wordt de lichttoetreding enkel met bovenlichten gemaakt. Aan de noordkant van het binnenhof een is verdiept liggende kelder gesitueerd die vermoedelijk uit de bouwtijd is.

De indeling van het souterrain volgt de hoofstructuur van het gebouw. Rondom het binnenhof een aaneengesloten gang met trappenhuizen waaraan verschillende afzonderlijke ruimtes liggen. Deze ruimten zijn al vaker van indeling gewijzigd. Onder de oudbouw van de zuidvleugel lijkt de oorspronkelijke indeling grotendeels intact. In dit gedeelte waren volgens de overlevering een brouwerij, bakkerij en slager gehuisvest. De ruimten in het souterrain hadden overigens in het algemeen een utilitair karakter. In de middenvleugel was de schoenmakerij en timmerwerkplaats gehuisvest, in de oostvleugel de wasserij en keuken, in de noordvleugel werden de aardappels geschild en werd later de drukkerij ondergebracht. De stookruimte en elektriciteitsopwekking vonden ook in de noordvleugel plaats, om precies te zijn in de meest oostelijke ruimten. De later verwijderde schoorsteen naast het gebouw in deze hoek van het terrein en enkele restanten van een smalspoorrails, waarmee de steenkool vanuit het bijgebouwtje naar de stookruimte werd gebracht, herinneren hieraan. De huidige moderne verwarmingsinstallatie is nog steeds in de voormalige stookruimte gehuisvest. Aan de zuidkant van het gebouw een opmerkelijke, later afgesloten, ondergrondse gang. De gang is ruim 2 meter breed en heeft mogelijk gediend als doorgang naar de naastgelegen Jozefschool. Daarnaast een smallere secundaire gang, waarschijnlijk een oude leidingschacht. In deze gang zijn mergelblokken verwerkt, mogelijk afkomstig van de oude Beyart (het Franciscanessenklooster).

constructie – Mogelijks deels gefundeerd op de hergebruikte restanten (mergelblokken) van het oudere Franciscanessenklooster zijn de muren opgetrokken uit massief metselwerk. De dragende bouwmuren zijn 2 steens dik. De vloeren zijn steenachtig, plaatselijk voorzien van straatklinkers (bij het secundaire trappenhuis tussen Boostenvleugel en oude zuidvleugel en enkele ruimten in die vleugel). In de gangzone, bij gevel- en muuropeningen zijn de overspanningen met twee of drielaags segmentboogconstructies op uitkragende metselwerk muurpenanten gebouwd, plaatselijk voorzien van siermetselwerk uit de bouwtijd. De balklagen daarboven zijn voorzien van troggewelven met stalen liggers, bij de grotere ruimteoverspanningen met een daaronder liggende stalen moerbalk. De moerbalken zijn van type DIN 28 en geproduceerd door de 'Aciers de Languy'. Op de meeste plaatsen zijn de moerbalken omtimmerd. De bouwkundige constructie is, voorzover zichtbaar, volledig intact. In enkele ruimten nemen verlaagde plafonds het zicht op de balklagen. Het hoofdtrappenhuis aan het binnenhof bij de middenvleugel is inwendig voorzien van een nieuwe trap en trapconstructie in 1982. De nieuwe trap en trapconstructie loopt door tot op de tweede verdieping.

69 Interieur van de ketelruimte in de noordvleugel.

70 Tegellambrisering in de zuidvleugel, in de hoekruimte die aansluit op de oostvleugel.

71 Funderingsmuren met in de onderste zone mergel-Blokken.

72 Schuifdeur van een bergruimte in de zuidvleugel.

afwerkingen – Op de vloeren zijn deels oude gele plavuizen (30x30 cm en 15x15 cm), deels wat kleinere rode dubbel hardgebakken tegels, vermoedelijk uit de bouwtijd, aanwezig. In de keuken en wasserij zijn de tegelvloeren later vernieuwd. In een enkele ruimte zijn zwarte hardstenen tegels, in een onregelmatig patroon gelegd en waarschijnlijk uit ouder hergebruikt materiaal samengesteld. Bij het trapportaal in het oude gedeelte van de zuidvleugel zijn klinkers toegepast.

De muren zijn voorzien van later aangebrachte grijs, zwart of blauw geschilderde lambrisering waarboven wit sauswerk. Het is niet duidelijk of dit een oorspronkelijke afwerking is geweest. Het huidige verfsysteem is echter nieuw. Nader kleurhistorisch onderzoek kan dit uitwijzen. Plaatselijk zijn later wandtegels aangebracht tot aan borsthoogte (eerste helft twintigste eeuw). In de keuken zijn de wandtegels geheel modern. Aan de gangzone in het zuidelijk deel van de middenvleugel en in oude zuidvleugel zijn meerdere oorspronkelijke opgeklampte houten dubbele deuren met bijpassende smeedijzeren gehengen en kantschuiven aanwezig.

73 Trapportaal in de oude zuidvleugel.

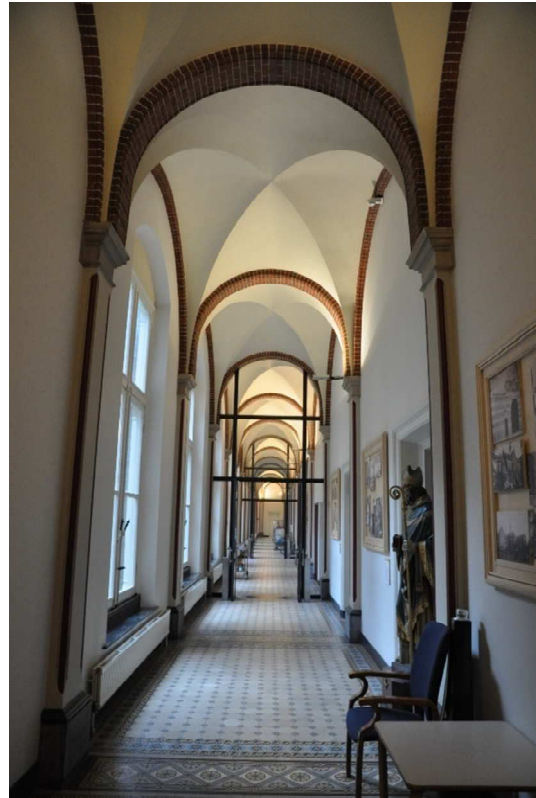

74 Eén van de dubbele opgeklampte deuren uit 1894.

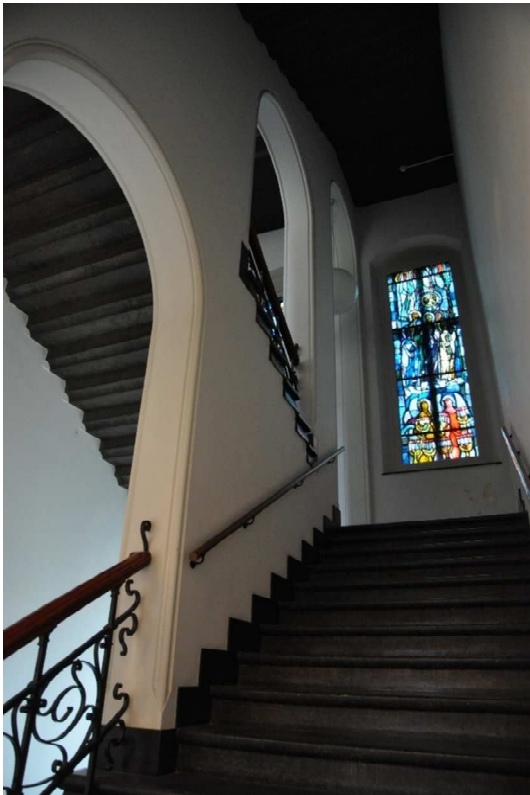

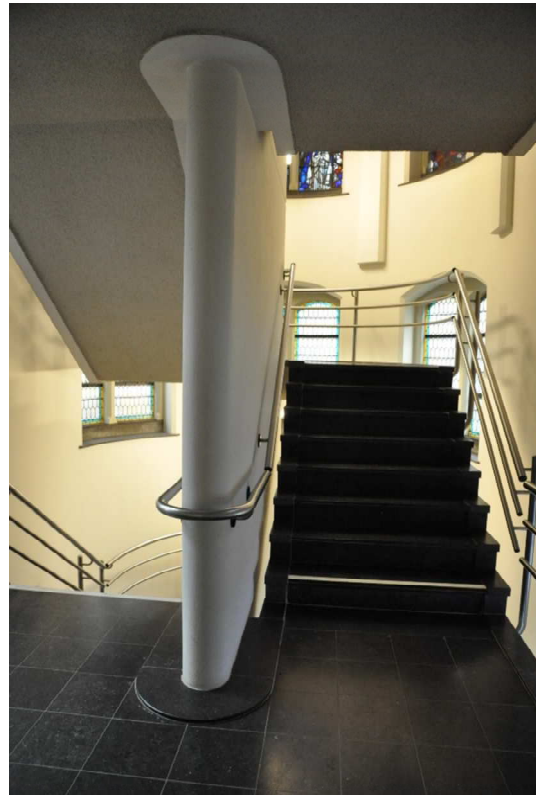
75 Bel-étage oude zuidvleugel, richting het oosten.

76 Bel-étage middenvleugel, richting het zuiden.

77 Bel-étage trappenhuis oostvleugel.

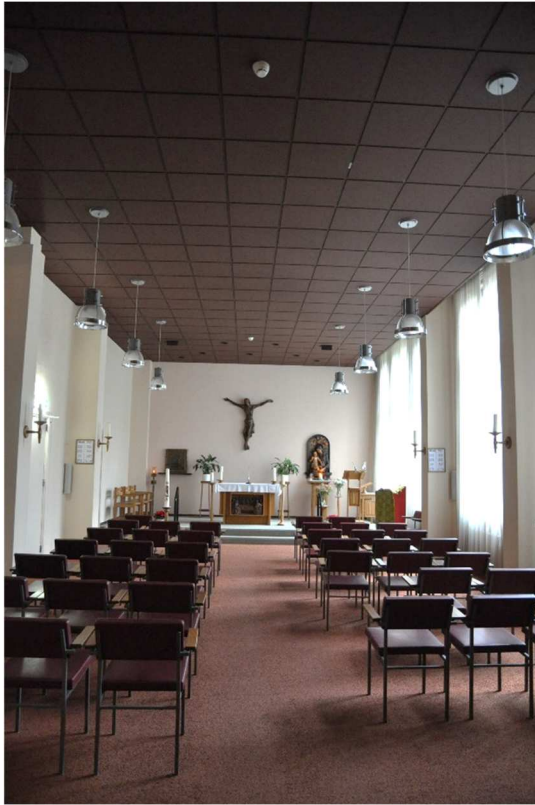

78 Bel-étage hoofdtrappenhuis middenvleugel.

Bel-étage

indeling – Door het deels onder maaiveld liggende souterrain functioneert de begane grond van het klooster als een hoger liggende bel-étage. De hoofdstructuur van Faber is hier vrijwel intact. De aanzienlijke verdiepingshoogte is in de gewelfde kloostergang nog geheel aanwezig. Wel zijn er op verschillende plaatsen in de kloostergang moderne brandwerende puizen ingezet. Het trappenhuis in de oostvleugel is ook onaangeroerd. De trap van het uitgebouwde hoofdtrappenhuis in de middenvleugel is als gevolg van het wijzigen van de hoogten van de daarboven liggende verdiepingen vervangen voor een moderne variant. In de noordoostelijke hoek werd daartoe een nieuw secundair trappenhuis ingebouwd. Het noordelijke trappenhuis aan de zijde van het binnenhof is omgebouwd tot liftschacht. De indeling van de aan de kloostergang liggende ruimten is hier en daar nog aanwezig. De in de noordelijke vleugel gesitueerde refter (oostelijk deel) en ontspanningszaal (westelijk deel aan het uiteinde) zijn al meerdere malen verbouwd. Door de verbouwing tot bibliotheek van de zuidelijk vleugel is de indeling gewijzigd en een eenvoudig nieuw trappenhuis ingebracht in de zuidoostelijke hoek van het gebouw, sober vormgegeven in de jaren '50 stijl van Boosten.

constructie – De vloeren van de bel-étage zijn steenachtig en liggen op de troggewelven van het souterrain. In de gangzone zijn de vloeren voorzien van fraaie siertegels. Het hoog opgaande metselwerk van de bel-étage is voorzien van muurpenanten. In de gangzone voorzien van een natuurstenen basement en kapiteel waartussen geprofileerd opgaande stucwerk. Daarboven zijn gemetselde rondboogconstructies uit gebakken profielstenen met afgestucte, vermoedelijk stenen kruisgewelven. In de aanliggende ruimten fungeren de muurpenanten als oplegging voor de stalen moerbalken van de balklaag. In de ontspanningsruimte in de noordvleugel zijn nog oorspronkelijke geprofileerde consoles zichtbaar boven het deels verlaagde plafond. Bij de doorgang van de voormalige kapel naar de gang van de middenvleugel zijn een afwijkende van de als bundelpijler vormgegeven muurpenanten nog zichtbaar. Hierin is een laatste restant van de in 1982 afgebroken kapel nog aanwezig. De balklagen boven de aanliggende ruimten op de bel-étage zijn door verlaagde plafonds en stucwerk niet goed zichtbaar. Naar verwachting, en voor zover uit de oude bouwtekeningen te herleiden, is hier een soortgelijke, uit stalen liggers samengestelde balklaag aanwezig als boven het souterrain. Uitzondering zijn de in 1952 in de oude zuidvleugel, en in 1982 ter plaatse van de doorgang naar de afgebroken kapel aangebrachte betonvloeren. In de oude zuidvleugel is de betonconstructie uitgevoerd met dragende kolommen waarop moerbalken met een massieve vloer, geheel uit gewapend beton (systeem Hennebique), zoals gangbaar in die tijd. Deze constructie loopt door tot in de beide nieuwe betonnen trappenhuisen aan weerszijde van de oude zuidvleugel.

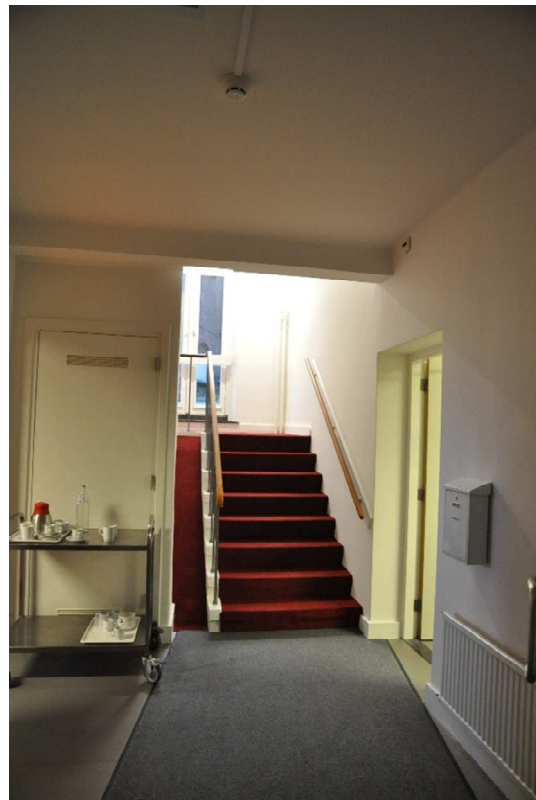
79 Interieur van de kapel in de westvleugel (ca.1982).

80 Bundelpijler oude kapel bij de aansluiting met de nieuwbouw uit 1982.

81 De huidige bibliotheek in de zuidvleugel.

82 Het trappenhuis in de zuidoosthoek uit 1952.

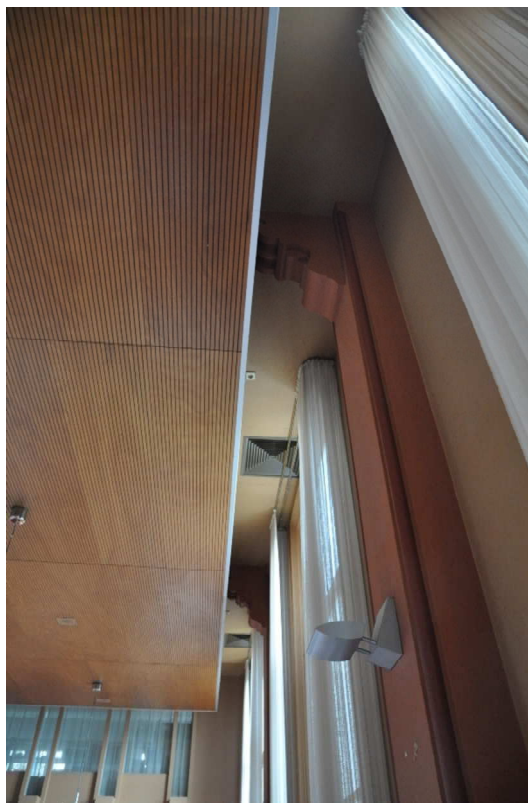
afwerkingen – Bijzonder zijn de fraaie siertegels in de kloostergang. Deze tegels horen bij de oorspronkelijke inrichting van het klooster. De vloeren zijn tussen de muurpenanten opgedeeld in vakken waarbinnen een repeterend ruitpatroon met zeskantige tegels omkaderd door een brede bies. De siertegels zijn afzonderlijk beschilderd met bloem- en meandermotieven. Tussen de vakken, ter hoogte van de muurpenanten, afzonderlijke patronen met beschilderde siertegels. Plaatselijk zijn daar later, als gevolg van het aanbrengen van de brandwerende puien, afwijkende hardstenen tegels ingelegd. De wanden in de kloostergang zijn voorzien van wit sauskwerk, met een rode kleur over de profilering van de muurpenanten. Ook hier is nader kleurhistorisch onderzoek vereist omtrent de oorspronkelijke kleuren. In een van de ontspanningsruimten in de oostelijke vleugel is in 1996 een indrukwekkende wandschildering aangebracht door Miguel Hutjens, voorstellende de geboorte van het kind. Plaatselijk zijn enkele oorspronkelijke architraaflijsten en paneelwerk boven deuren aanwezig. Over het algemeen zijn de meeste deuren later aangebracht en/of vervangen door moderne deuren. De toiletgroepen zijn later opnieuw ingericht. Het oorspronkelijke trappenhuis in de oostelijke vleugel is voorzien van hardstenen treden, eenvoudig geprofileerd stucwerk, kunstig gesmede balustraden en leuningen uit de bouwtijd. Naar verluid werden de gesmede balustraden door leerlingen van de vakschool van de broeders vervaardigd. Dit oorspronkelijke trappenhuis loopt door tot de tweede verdieping. Het in 1952 aangebrachte trappenhuis in de oude zuidvleugel heeft een sobere detaillering.

83 Muurschildering Miguel Hutjens in de oostelijke vleugel.

84 Bel-étage, gang noordvleugel met toegang tot eetzaal

85 Verlaagd plafond en oude muurpijlers in de eetzaal.

86 Bel-étage: eetzaal in de noordvleugel

87 Detail van de vloer- en wandafwerkingen in de gang van de middenvleugel, gezien richting het zuiden.

88 Eerste verdieping middenvleugel, richting zuiden.

89 Recreatiezaal in de oostelijke vleugel met verlaagd plafond.

90 Eerste verdieping aansluiting naar tussenverdieping van de oostvleugel op de noordvleugel.

91 Eerste verdieping noordvleugel, richting westen.

eerste verdieping (600+p)

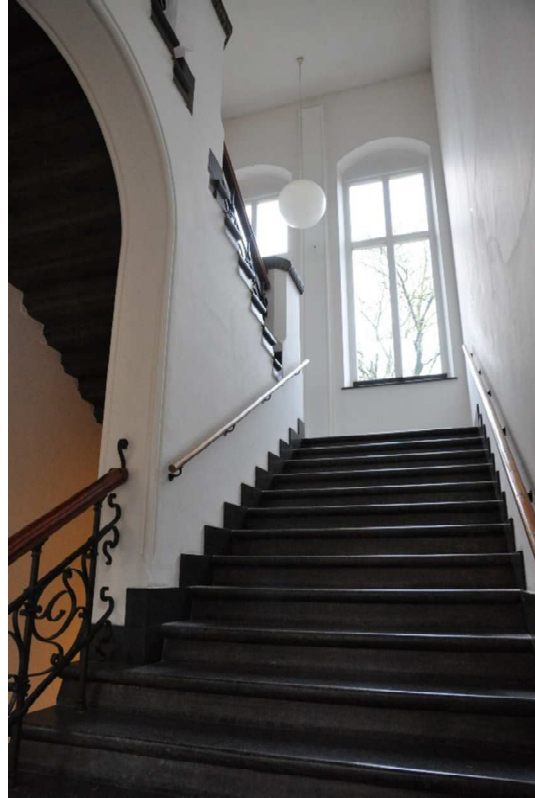
indeling – In de noordvleugel en middenvleugel is de indeling als gevolg van de verbouwingen in 1982 volledig gewijzigd. De ruimten zijn opgedeeld in kleine kamertjes en tevens verlaagd als gevolg van het inbrengen van de bovenliggende tussenverdieping. Alhoewel de kloostergang als structuur nog aanwezig is, wordt de aanzienlijke verdiepingshoogte teniet gedaan door de tussenverdieping. In de oostelijke vleugel is de oorspronkelijke verdiepingshoogte nog aanwezig, in de tot bibliotheek omgebouwde zuidvleugel uitsluitend in de kloostergang. Ook hier is de verdieping verlaagd en de indeling gewijzigd.

constructie – De vloeren van de kloostergang op de eerste verdieping zijn, evenals op de bel-étage, steenachtig en bovendien wederom belegd met fraaie siertegels. Ook hier is het opgaande muurwerk van de oorspronkelijke hoge verdiepingshoogte met muurpenanten uitgevoerd, echter nu eindigend in de enkele segmentboog. Daarboven een vlak plafond met, af te leiden uit oude bouwtekeningen, een houten balklaag. Mogelijk is boven de gangzone ter plaatse van de oorspronkelijke trappenhuizen wel een stenen vloerconstructie aangebracht. De balklagen boven de aanliggende ruimten zijn waarschijnlijk ook in hout uitgevoerd. Nader destructief onderzoek zou dat kunnen bevestigen. In de noordvleugel en middenvleugel, ter plaatse van de in 1982 aangebrachte tussenverdieping, zijn de met siertegels belegde vloeren en het oorspronkelijke opgaande muurwerk nog wel aanwezig. Op een hoogte van 900 boven peil zijn daar nieuwe verdiepingsvloeren bestaande uit een moderne met staal, hout en beton samengestelde vloerconstructie aanwezig (zie ook beschrijving bouwarchief). Boven de tot bibliotheek omgebouwde oude zuidvleugel een nieuwe betonnen vloerconstructie zoals boven de bel-étage.

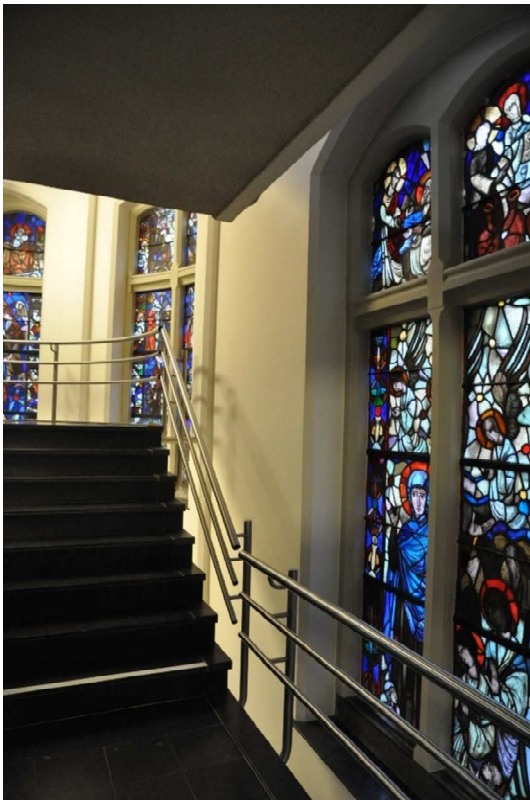
afwerkingen – Zoals op de bel-étage zijn ook de op de eerste verdieping aangebrachte siertegels uit de bouwtijd bijzonder. Het patroon volgt de indeling zoals op de bel-étage, de beschildering van de individuele tegels zijn anders. De profilering van de muurpenanten volgt het patroon van de bel-étage, maar is echter wat soberder gedetailleerd. Het vlakke plafond is voorzien van een oorspronkelijk ogende gestucte sierlijst. De afwerking van de wanden in de kloostergang met wit sauswerk zijn zoals de bel-étage. In de onaangetaste kloostergang van de oude zuidvleugel en oostelijke vleugel zijn op de eerste verdieping relatief veel oorspronkelijke architraaflijsten en plinten aanwezig. Ook hier zijn echter over het algemeen de meeste deuren later aangebracht en/of vervangen door moderne deuren. Ook de toiletgroepen op de eerste verdieping zijn later opnieuw ingericht.

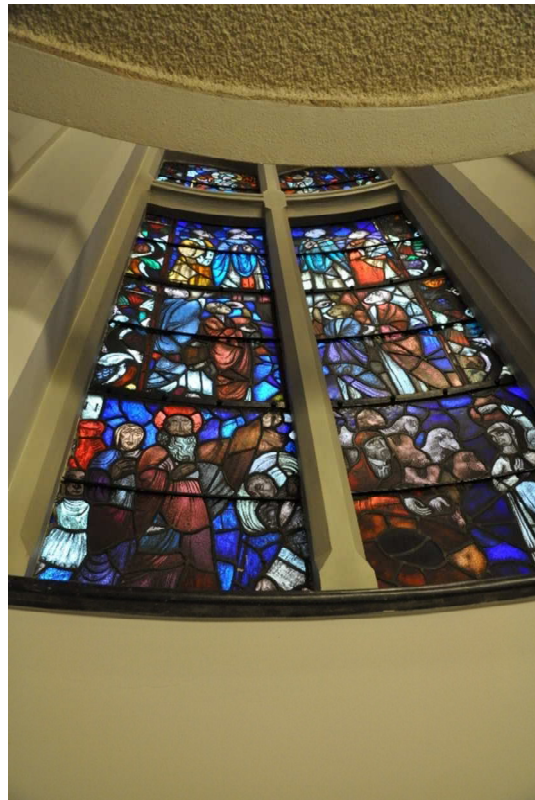
92 Het trappenhuis bij bibliotheek in de zuidvleugel.

93 Het trappenhuis van de oostvleugel.

94 Het hoofdtrappenhuis met oude glas in lood ramen en vernieuwde trap in de trapuitbouw van de middenvleugel.

95 Detail van de glas-in-loodramen.

96 Eerste verdieping, de gang in de zuidvleugel gezien naar de oostvleugel.

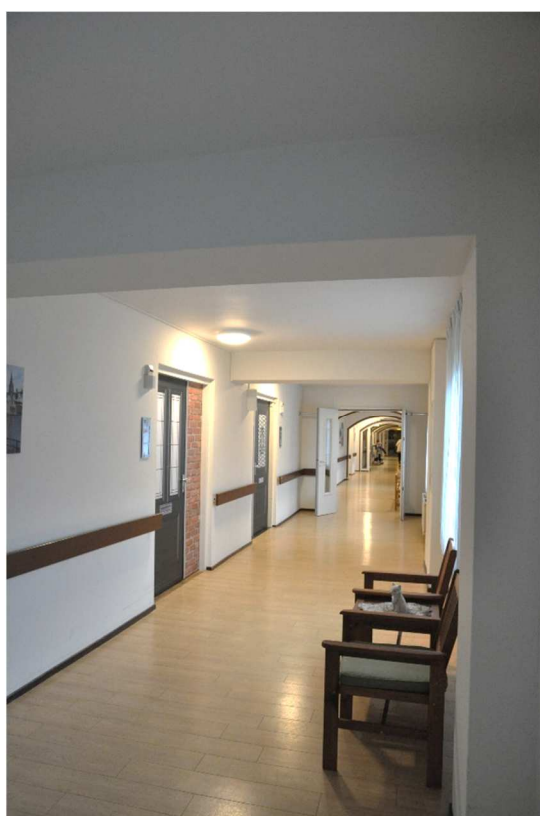
97 Tussenverdieping, de gang van de middenvleugel, richting het zuiden gezien.

tussenverdieping (900+p)

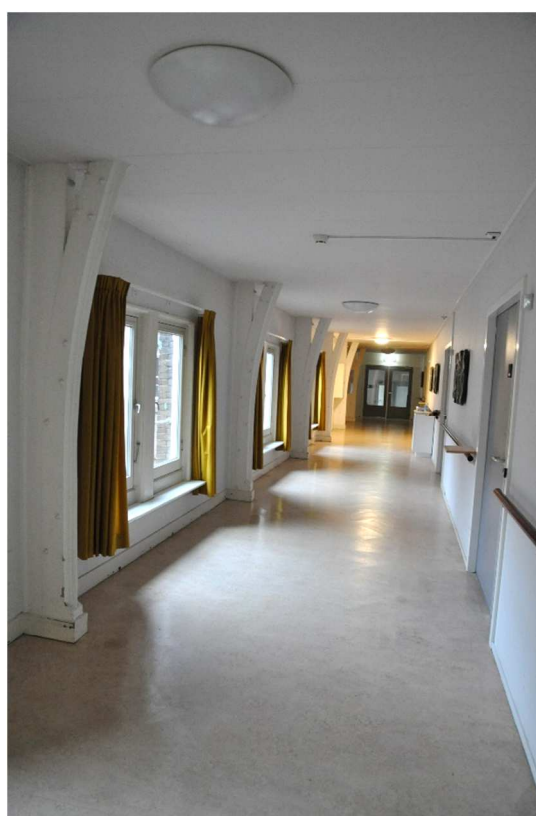
indeling – Op de in 1982 ingebracht tussenverdieping in de noordvleugel en middenvleugel vinden we dezelfde wijzigingen als op de eerste verdieping daarvan. De indeling is volledig gewijzigd waarbij ook hier de ruimten opgedeeld zijn in kleine kamertjes met verlaagde plafonds. Ook hier is de kloostergang als structuur nog aanwezig, echter de aanzienlijke verdiepingshoogte wordt teniet gedaan door de tussenverdieping. Voor de oostelijke en zuidvleugel wordt verwezen naar de beschrijving van de eerste verdieping. De bibliotheek heeft hier ook een ingebrachte verdieping waarbij de oorspronkelijke verdiepingshoogte nog aanwezig is in de kloostergang.

constructie – De bouwkundige constructie van de vloeren uit 1982 is modern. Het opgaande werk van de kloostergang betreft de oude bouwmuren met penanten, segmentbogen en vlakke plafonds. De balklagen boven de kloostergang en aanliggende ruimten zijn naar verwachting uit hout en nog oorspronkelijk. (Nota bene: dit is dus dezelfde oorspronkelijke bouwlaag als boven de eerste verdieping van de onaangetaste oostelijke vleugel en kloostergang van de oude zuidvleugel).

afwerkingen – Op de tussenverdieping van de middenvleugel zijn de negentiende-eeuwse plafondafwerkingen van de gang nog aanwezig, bestaande uit gestucte sierbogen en omkaderde, vlakke stucplafonds. De overige afwerkingen (deuren, vloer) zijn modern. In de gang van de noordvleugel is de onderzijde van de kapsanten in het zicht.

98 Tussenverdieping, de gang van de middenvleugel, zuidelijke uiteinde.

99 Tussenverdieping, de gang van de noordvleugel, met rechts de aanzet van de kapsanten.

100 Tweede verdieping, gang oude zuidvleugel, met rechts de spantbenen van de kaspanten.

101 Tweede verdieping, toiletgroep in de zuidoosthoek van de binnenplaats.

102 Tweede verdieping, gang en trappenhuis middenvleugel

103 Tweede verdieping, oorspronkelijke paneeldeur tussen zuidelijke en oostelijke vleugel.

tweede verdieping (1200+p) - zolderverdieping

indeling – De tweede verdieping ligt op de oorspronkelijke bouwhoogte. Deze verdieping ligt onder de dakvoet en betreft de oorspronkelijke verdiepte zolder. De stijlen van de kapspanten staan op deze verdiepingshoogte. Pas later is eerst plaatselijk, en daarna bijna overal (met uitzondering van de zuidoostelijke hoek) een extra kapverdieping aangebracht door het inbrengen van een verlaagde plafondconstructie. Met betrekking tot de oorspronkelijke indeling is uit de overlevering bekend dat de tweede verdieping bestond uit grote slaapzalen, die later werden opgedeeld in afzonderlijke, hoge slaapkamertjes. In de huidige toestand vinden we een soortgelijke indeling, met veel losse kamertjes, onder het later aangebrachte verlaagd plafond. Met uitzondering van een kleine drie traveeën brede voorhal bij het hoofdtrappenhuis, is de nu aanwezige rondgaande kloostergang is vermoedelijk een latere invulling. Oorspronkelijk waren er op de tweede verdieping slechts grote ongedeelde zalen zonder gangstructuur. Als er sprake was van een indeling betrof dit waarschijnlijk uitsluitend houten schotten die aan de bovenzijde niet waren afgedekt.

constructie – Op de houten vloeren van de tweede verdieping staan fraai vormgegeven kapspanten. Deze bijzondere kapspanten zijn samengesteld uit smalle geprofileerde balken en planken en onderling verbonden door ijzeren bouten met bolle kop. In die zin is het spant een variant op het zestiende-eeuwse Philibertsant, ook wel schenkelsant genoemd. Deze negentiende-eeuwse variant is echter geheel eigentijds doordat deze bijeengehouden wordt door ijzeren trekstaven die vanuit de in de dakvoet gesitueerde blokkeels zijn aangebracht. Het spant bestaat uit een tegen de muur geplaatste stijl, blokkeel, schuinstaand spantbeen onder het zadeldak en horizontale dekbalk onder het plafond van de vliering. Muurstijl, spantbeen en dekbalk worden verbonden met een gebogen schenkel. De kapconstructie van de vliering is tijdens de opname niet waargenomen. Naar verwachting bevindt zich hier een eenvoudiger steekspant of iets dergelijks. Ook de dakconstructie (op het niveau van de kapverdieping) is niet waargenomen omdat deze volledig afgetimmerd en gestuct is. Naar verwachting is de oorspronkelijke constructie nog aanwezig. Vermoedelijk bestaat de dakconstructie uit gordingen met daarop staand dakbeschot.

Bijzonder is de aanwezigheid van de oorspronkelijke gewelven en natuurstenen kapitelen in het plafond boven het in 1982 vernieuwde hoofdtrappenhuis. Van dit trappenhuis aan het binnenhof bij de middenvleugel is het gelukt om bij de vernieuwing de gewelven en de middenkolommen te behouden.

afwerkingen – In het voorhalletje bij het hoofdtrappenhuis is het oorspronkelijke gestucte plafond met een eenvoudige rechte profilering aanwezig. Soortgelijk stucwerk is ook aanwezig in de doorgaande lijst op hoogte van de dekbalk van het kapsant (onder de vliering). Met name in de oude zuidvleugel, maar ook elders, zijn plaatselijk zijn enkele oorspronkelijke architraaflijsten, plinten en paneeldeuren aangetroffen. Ook de afwerking en indeling van de toiletgroepen op de tweede verdieping zijn nog grotendeels authentiek.

104 De beëindiging van het trappenhuis van de middenvleugel met kruisribgewelven. De trap zelf is vernieuwd in de late twintigste eeuw.

105 Zolderruimte aan de oostzijde van de zuidvleugel, met trap naar de vloering.

106 Dezelfde zolderruimte als op foto 105, vanaf de trap gezien.

107 De zolderverdieping van de oostvleugel met zicht op de kappanten, gezien naar het zuiden. Rechts de inbouw van een latere gang op dit niveau, met platte afdekking.

kapverdieping

indeling – Op de kapverdieping liggen geen begaanbare ruimten met uitzondering van een later daarin getimmerd verdiepinkje boven de bibliotheek. Dit is vermoedelijk aangebracht in de tweede helft van de twintigste eeuw. De kapverdieping betreft hoofdzakelijk de bovenzijde van de verlaagde plafonds van de tweede verdieping (de eigenlijke zolderverdieping). Bovendaks steken de voormalige, waarvan één tot liftschacht omgebouwde, waterreservoirs uit.

constructie – Op de kapverdieping lopen de hiervoor beschreven kaspanten van de tweede of zolderverdieping door.

afwerkingen – Zie beschrijving tweede of zolderverdieping.

108 De kapconstructie van de middenvleugel, richting het zuiden gezien. Ten behoeve van de patiëntenkamers op de tussenverdieping is er een verlaagd plafond aangebracht.

109 Boostenvleugel, gang op de begane grond, richting het westen.

110 Boostenvleugel, entreehal met dubbele toegangsdeur.

111 Entreehal en doorgang naar oostelijke gang.

112 Trappenhuis Boostenvleugel aan de westzijde.

Interieur Boostenvleugel

indeling – Afgezien van enkele kleine wijzigingen in de kelder, begane grond en niveau 2 is de indeling zoals die ontworpen is door Boosten nog intact. Op de begane grond is een grote ruimte aan de zuidwestzijde verder opgedeeld in kleinere ruimten. Op niveau 2 zijn juist enkele kleine kamertjes samengetrokken tot een grotere kamer. De kenmerkende indeling waarin de hoofdingang een prominente plaats inneemt, de gangzone met aanliggende ruimten en het secundaire trappenhuis in het midden zijn nog aanwezig.

Het trappenhuis tussen de oude zuidvleugel en de nieuwe vleugel zorgt voor de distributie van de niveauverschillen tussen de oudbouw en nieuwbouw. De indeling daarvan, zowel als de afwerking, is nog volledig intact.

constructie – Het gebouw is gefundeerd op de fundamenteën van de in 1945 gebombardeerde zuidvleugel van Faber. De bouwmuren zijn opgetrokken uit metselwerk. De verdiepingsvloeren uit gewapend betonconstructies. De trappen zijn vervaardigd uit gewapend beton. In de kap is een eigentijds eenvoudig steekspant met makelaar en gordingen aangetroffen. (zie verder beschrijving in het hoofdstuk bouwarchief). Er zijn tijdens de opname geen wijzigingen in de constructie gezien zoals in het ontwerp van Boosten bedacht.

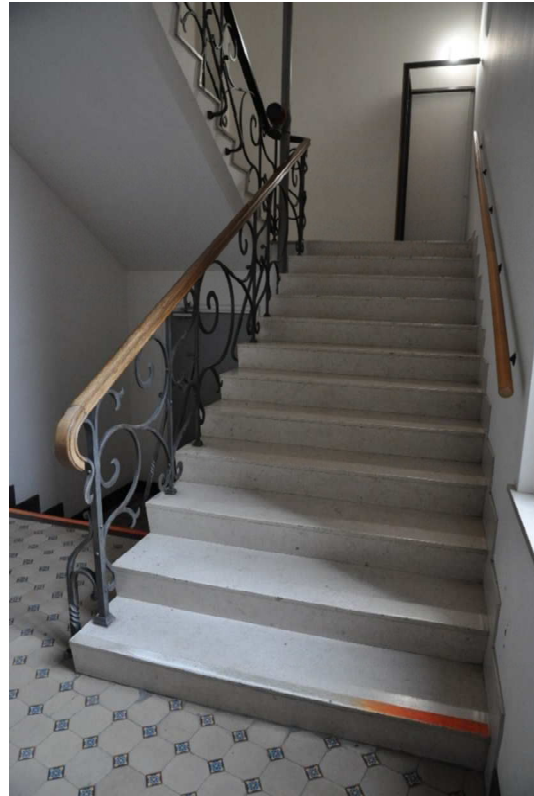
afwerkingen – Op de vloeren van de verkeersruimten zijn eigentijdse Mosa vloertegels aanwezig. In een ruimte op de begane grond een eikenhouten parketvloer in visgraatmotief. In de hal bij de hoofdingang aan de zuidzijde is de oorspronkelijke, in ruitpatroon gelegde, natuurstenen vloer nog aanwezig. Boven de eveneens oorspronkelijke licht eikenhouten getoogde cassettedeur enkele uit hout gesneden figuren die verwijzen naar de charitatieve activiteiten van de Broeders van Maastricht. Op een enkele met licht eiken fineer belegde oorspronkelijke deur na (bijvoorbeeld in het toilet op de begane grond, naast de hoofdingang en bij de trap van niveau 4 naar de kapverdieping), zijn de meeste binnendeuren vervangen voor een modernere deur. De architraaflijsten, neuten en Mosa plinttegels uit de bouwtijd zijn nog wel aanwezig. Op de begane grond is een ruimte met enkele inbouwkasten, en op niveau 1 een kastenwand uit de bouwtijd. Alhoewel roerend goed, is de op niveau 2 aanwezige museale opstelling met de historische inrichting van een broederkamer uit de periode rond het midden van de twintigste eeuw, vermeldenswaardig.

De trap treden van het trappenhuis bij de oude zuidvleugel en het secundaire trappenhuis in het midden zijn belegd met natuursteen (type Comblanchien). De balustraden zijn voorzien van kunstig uitgesmeed sierwerk (naar verluid gemaakt door de leerlingen van de vakschool van de broeders). Op de tussenbordessen van de vier verschillende niveaus zijn in de ronde ramen glas in loodpanelen aangebracht uit de periode rond de bouwtijd van het trappenhuis en Boostenvleugel.

113 Boostenvleugel, gang op de eerste verdieping.

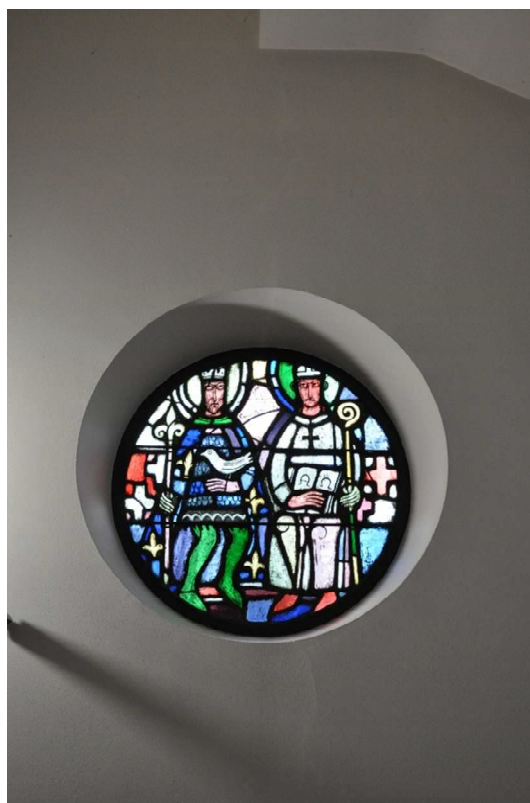
114 Trappenhuis bij oude zuidvleugel begane grond met restant oude tegelvloer.

115 Het trappenhuis tussen de oude zuidvleugel en de nieuwe Boostenvleugel. op de eerste verdieping.

116 Trappenhuis in zuidvleugel, glas-in-loodraam met Maria en drie profeten.

117 Trappenhuis in zuidvleugel, glas-in-loodraam met een koning en een bisschopsfiguur.

118 De kapconstructie van de Boostenvleugel, met eenvoudige naaldhouten spanten.

119 De poortmuur aan de Brusselsestraat, met links de portiersloge.

120 De portiersloge.

121 Het poortgebouw vanaf het kloosterterrein gezien.

beschrijving poortgebouw

exterieur¹⁷

“De straatgevel heeft een hardstenen plint en is daar boven opgetrokken in baksteen met zandstenen spekbanden. Het linker geveldeel is lager dan het rechter geveldeel. Er zijn twee openingen: een grote spitsboogvormige poortdoorgang rechts en een klein poortje met een deur links. De linker deuropening wordt omgeven door een zandstenen accoladeboog met kruisbloem in reliëf. De originele strokendeur met sierrooster en handgreep zijn nog bewaard. Boven de deur bevindt zich een accoladeboogvormige bekroning waarin een boogvulling met florale ornamenten en het huisnummer 38 met het opschrift “De Beyart”. Het linker geveldeel wordt afgesloten door gemetselde kantelen met geheel links een roofvogelsculptuur.

De originele poortdeuren van de grote poort zijn verdwenen en vervangen door een hekwerk. De poortopening wordt omgeven door een zandstenen accoladeboog. In de sluitsteen is het jaartal 1911 aangegeven. Boven de grote poort bevindt zich een boogfries met driepas-ornamenten met in het midden een grotere nis waarin een beeld van Maria dat bekroond wordt door een kruis. Het rechter geveldeel wordt afgesloten door een met leien bekleed afdak.

De portiersloge van één bouwlaag hoog is eveneens opgetrokken in zandsteen, afgewisseld met baksteen. Er zijn hoge, smalle vensters met de originele houten ramen. De loge heeft een plat dak, waarvan de houten dakgoot gedragen wordt door geprofileerde houten sierklossen.”

Aanvulling: in het dak is een niet-oorspronkelijk dakraam of lichtkoepel aanwezig.

122 Oorspronkelijke personendeur aan de straat.

123 Afdak met oorspronkelijke consoles achter de personentoegang van de poortmuur.

¹⁷ Beschrijving exterieur afkomstig uit redengevende omschrijving gemeentelijk monument, gemeente Maastricht.

124 Eén van de vernieuwde binnendeuren.

125 Oorspronkelijke paneeldeur van de berging.

126 De portiersruimte richting het zuiden (nu grotendeels gevuld met een maquette)

127 De gang naar het toilet en de slaapkamers (rechts).

interieur

indeling – De indeling van de portierswoning volgt nog het oorspronkelijke ontwerp. De portiersloge is in tact en in gebruik als entreehal. Aan de achterzijde hiervan is een bergruimte, die is ontstaan door het samenvoegen van een hok voor de watermeter en een diepe bergruimte die vanuit de werkkamer toegankelijk was. De werkkamer is in tact en de gang met toilet en de twee cellen aan de noordzijde ook.

constructie – De oorspronkelijke houten balklagen onder de vloer van de begane grond en onder het dak zijn nog in tact.

afwerkingen – De interieurafwerkingen dateren grotendeels nog uit 1911. De oorspronkelijke paneeldeuren zijn nog voor het merendeel aanwezig, maar voorzien van beplatingen. Alleen de voordeur en de deur van de hal naar de werkkamer zijn vernieuwd, waarschijnlijk om veiligheidsredenen. De werkkamer heeft nog een kastenwand aan de westzijde maar de oorspronkelijke kastenwand van de gang naar het toilet is verwijderd. De gang heeft nog de oorspronkelijke vloer met beige tegels en een bies van decoratieve cementtegels. Ook het toilet heeft nog een oorspronkelijke vloerbetegeling van (decoratieve) cementtegels en witte facettegels tegen de wanden. Het sanitair van het toilet en de twee cellen (wasbakken) is vernieuwd.

De plafonds zijn gedeeltelijk verlaagd, maar op sommige plekken zijn de oorspronkelijke plafonds in het zicht. Het ging om sobere, vlakke stucplafonds.

128 Het Lydwina paviljoen, zuidzijde.

129 Het Lydwina paviljoen, de westelijke kopgevel.

beschrijving Lydwinapaviljoen

hoofdropzet

Het voormalige ziekenpaviljoen heeft een rechthoekige plattegrond met aan de noordzijde een uitbouw waarin zich een kapel bevindt, en aan de westzijde een zijvleugel in een hoek van 45 graden ten opzichte van het hoofdvolume. Het gebouw heeft een souterrain met twee bouwlagen daarboven en wordt afgedekt met lage zadeldaken waardoor zich in elk bouwdeel drie hoge ventilatieschachten steken. In het midden en bij het oostelijke uiteinde van het gebouw een schoorsteen. De daken zijn gedekt met blauw gesmoorde verbeterde Hollandse dakpannen. Aan de dakvoet zijn grote overstekken gemaakt waarin zich bakgoten bevinden. De kapeltoren is op de nok voorzien van een kruis.

exterieur

De plint van het gebouw is uitgevoerd in baksteen in Vlaams metselverband met rollaag waarin diverse souterrainvensters zijn ondergebracht. Aan de zuidkant van het hoofdvolume zijn de souterrainvensters later dichtgemetseld. Aan de noordkant zijn stalen kiepramen met een vierkante roedeverdeling aangebracht.

De gevels boven de plint zijn voorzien van vlak afgewerkt wit pleisterwerk. In de gevels zijn stalen venster- en deurkozijnen geplaatst met karakteristieke roedeverdelingen. De grote vensters hebben een rechthoekige roedeverdeling waarvan de hogere vensters met een liggende bovenverdeling. In het midden van het gebouw zowel aan de noordkant als zuidkant twee puien met een kleinere vierkante roedenverdeling. De vensterindeling is ongewijzigd ten opzichte van de bouwtekeningen uit 1937. Met uitzondering van de vensters in het souterrain, zijn de vensters later voorzien van isolerende beglazing. Hierdoor zijn de karakteristieke diepe stopverzoomen gewijzigd. Aan de noordzijde van het hoofdvolume is de gevel voorzien van zeven venstertraveeën. De kapel is voorzien van een versmalde, torenachtige bekroning onder verhoogd zadeldak, is geleed met stalen rondboogvensters en heeft een rond stalen venster in de verhoogde topgevel. In de kapelgevel is een tufstenen beeld van de Heilige Maria. Dit beeld is naar verluid afkomstig uit een ziekenhuis te Rotterdam dat in 1940 werd getroffen door het Duitse bombardement. Aan de noordzijde van de vleugel is de gevel voorzien van vijf venstertraveeën met lagere ramen.

Over de hele lengte van de op de zon gerichte zuidgevel is het gebouw op de begane grond voorzien van een overdekte glazen galerij onder een geknikt lessenaarsdak. Dit dak is gedekt met een plat gefelste metalen dakbedekking. In het midden van de galerij een fraaie uitkragende stenen trap naar de daarvoor liggende tuin. De galerij werd gebruikt als luchtplaats voor de longpatiënten. Daarboven, op de verdieping, bevinden zich vijftien traveeën en over de hele lengte van de tweede bouwlaag met balkons op betonvloeren met stalen balustrades. In de kopgevels bevinden zich telkens drie traveeën met verschillende vensters. Bij het trappenhuis aan de oostzijde een over de volledige hoogte doorlopende met glas in lood gevulde pui. Ter plaatse van de voormalige verbindingsgang een later aangebrachte luifel met een vernieuwde dubbele deur.

130 Het Lydwina paviljoen, noordwestzijde, links de kapeluitbouw.

131 Het Lydwina paviljoen – noordzijde met kopgevel van de kapel

132 Het Lydwina paviljoen, de oostelijke kopgevel vanuit het noorden gezien.

133 Lydwina paviljoen – oostelijke kopgevel vanuit het zuiden gezien.

134 Detail van het Mariabeeld op de noordgevel van de kapel.

135 Souterrain, gang onder het oostelijk hoofdvolume.

136 Eén van de kelderruimtes.

137 Souterrain, trap aan de oostzijde van het gebouw.

138 Souterrain, trap aan de westzijde naar begane grond.

interieur

Souterrain

indeling – De indeling van het souterrain is ten opzichte van het ontwerp uit 1937 vrijwel ongewijzigd. Slechts in de ruimte naast de liftschacht, het ketelhuis en naast de kapel zijn later tussenwandjes geplaatst. Ook de zogenaamde ‘twinkamer’ onder de kapel is verder opgedeeld, door middel van een houten afscheiding. De doorgang naar het hoofdgebouw van het klooster is wel vernieuwd. De trappenhuisen zijn ongewijzigd.

constructie – De bouwkundige constructie bestaande uit stampbetonvloeren op zand en een gewapend betonnen balken plafond is verder ongewijzigd en zoals beschreven in de het hoofdstuk bouwarchief. In de ‘twinkamer’ onder de kapel lijkt wel later houten vloerbeschot aangebracht.

afwerkingen – De gang van het oostelijke hoofdvolume en de bijbehorende trap is voorzien van de oorspronkelijke afwerking. Op de vloer liggen gele tegels (15x15cm) met een blokpatroon waarin rode tegels worden afgewisseld. Er is een bijpassende plint uit dezelfde rode tegels en een lambrisering van gele rechthoekige geglaazuurde wandtegels. In de ketelruimte liggen rode plavuizen. De wasruimte is ook voorzien van gelijksoortige, eigentijdse vloer en wandtegels. Tevens zijn enkele oorspronkelijke keramische wasbakken aangetroffen. Op een enkele later ingebrachte deur of moderne pui zijn de oorspronkelijke binnendeuren en kozijnen nog aanwezig. Ook is het oude hang- en sluitwerk over het algemeen nog aanwezig. De trap aan de noordoostzijde is rijk afgewerkt met hardstenen treden en een tegellambrisering. De trap aan de zuidwestzijde is een sobere betonnen trap.

139 Begane grond, gang in de westelijke vleugel.

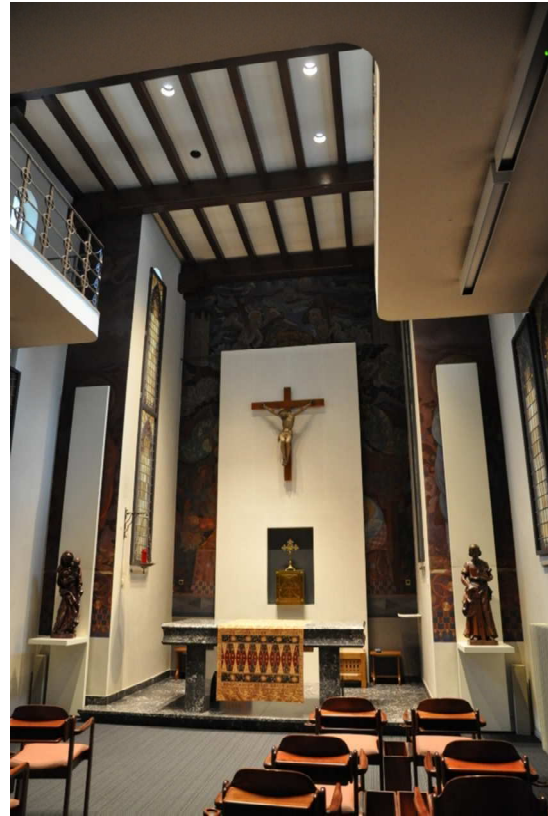

140 Twee tot één grote kamer samengetrokken ziekenkamers.

150 De voormalige hoofdentreehal.

151 Het interieur van de kapel, gezien richting het noorden.

152 De oostzijde van de kapel met glas- in loodramen.

153 De achterzijde van de kapel met balustrade op de verdieping en bovenstuk van François Mes.

Begane grond

indeling – Op de begane grond is de hoofdstructuur van het gebouw intact. De indeling is op meerdere punten wel aangepast. De grootste wijziging betreft het samentrekken van de kleine ziekenkamers door het verwijderen van de secundaire binnenwandjes en het dichtzetten van de daarbij behorende deuropening. Hierdoor zijn grotere kamers met een eigen toilet en doucheruimte ontstaan. De badkamer naast de kapel is daardoor overbodig geworden en opnieuw ingedeeld. De trappenhuizen zijn ongewijzigd, evenals de kapel en de hal daarvoor aan de zuidkant.

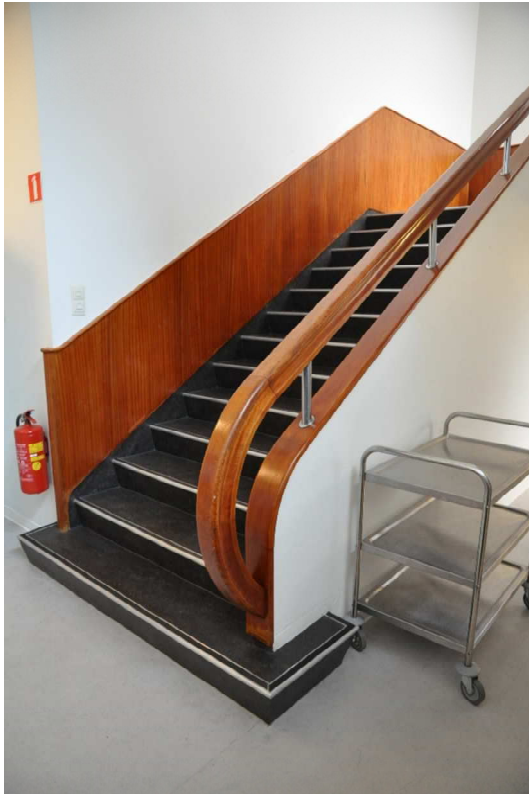
constructie – De bouwkundige constructie bestaande uit gewapend betonnen balkenvloeren en betonnen trappen zijn ongewijzigd en zoals beschreven in de paragraaf 'bouwarchief'.

afwerkingen – Bijzonder is de afwerking van de kapel. In de kapel staat een massief natuurstenen altaar met bijbehorende vloertegels. De wanden zijn voorzien van wandschilderingen van François Mes (broeder in de Orde der Benedictijnen). Bij het oksaal is een smeedijzeren balustrade aangebracht. De hoge smalle rondboogvensters zijn aan de binnenzijde voorzien van een vierkant kader waarin glas-in-lood is aangebracht, met opmerkelijk, een geometrisch spitsboogmotief. In de naastgelegen sacristie een sober vormgegeven kastenwand uit eikenhout. Ook in de voor de kapel liggende hal aan de zuidkant een witgelakte kastenwand uit de bouwtijd. Verder is bij het oude eetzaaltje een stalen pui met geribbeld melkglas uit de bouwtijd aanwezig. De overige binnendeuren zijn niet meer oorspronkelijk en vermoedelijk bij de nieuwe indeling van de ziekenkamers aangebracht. Opmerkelijk zijn de kleine, later dichtgezette venstertjes naast de deur van de ziekenkamers in de westelijke vleugel. Het patroon daarvan verwijst naar de oorspronkelijke indeling van kleinere kamers. Deze nisjes hebben, net zoals de vensters een natuurstenen vensterbank (type Comblanchien) uit de bouwtijd. De stalen vensters en deuren aan de buitengevels hebben nog het oorspronkelijke hang- en sluitwerk. Dit geldt ook voor de resterende oude binnendeuren en puien. Fraai is de betimmerde lambrisering met bijpassende trapleuning en in geometrisch patroon vormgegeven glas in lood invulling van de hoge pui in het oostelijke trappenhuis. Ook in het westelijke trappenhuis is eenzelfde soort trapleuning met betimmering aangebracht.

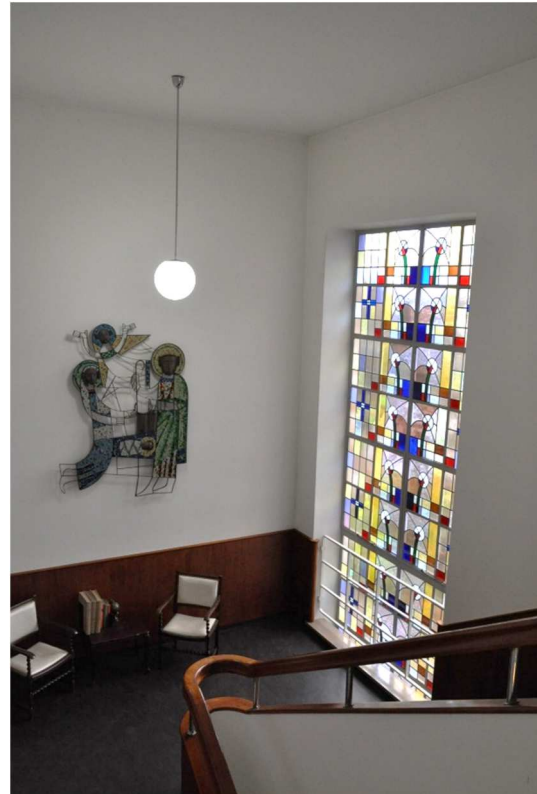

154 Wandschilderingen van François Mes in de kapel op de westelijke wand.

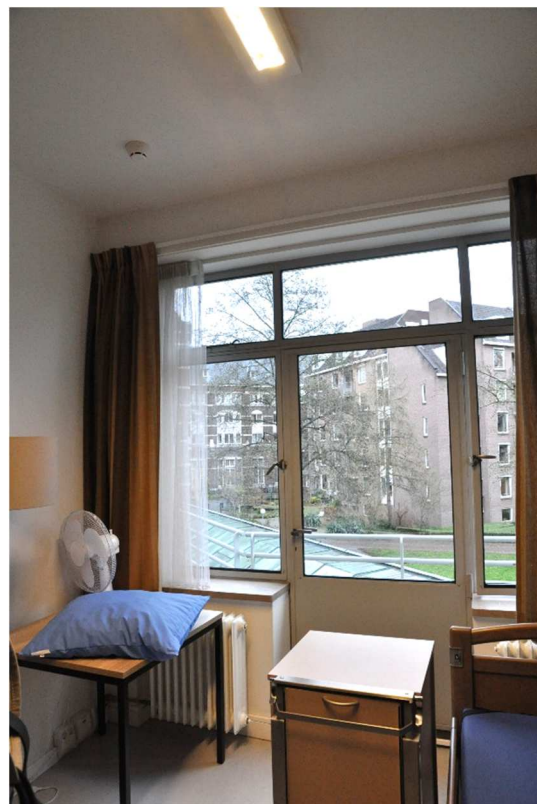
155 Oostelijk trappenhuis op de begane grond.

156 Oostelijke trappenhuis, overloop met wandkunstwerk en glas-in-loodraam.

157 Oostelijk trappenhuis, richting eerste verdieping.

158 Interieur van één van de patiëntenkamers.

Eerste verdieping

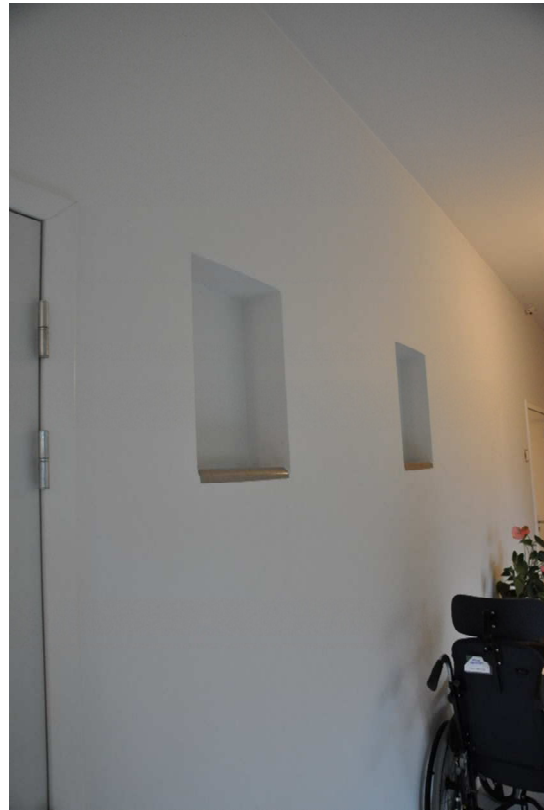
indeling – Op de eerste verdieping heeft dezelfde modernisering plaatsgevonden als op de begane grond. Ook hier is de hoofdstructuur nog intact, terwijl de afzonderlijke indeling van de ziekenkamers is gewijzigd.

constructie – Ook hier is de bouwkundige constructie bestaande uit gewapend betonnen balkenvloeren en betonnen trappen ongewijzigd en zoals beschreven in de paragraaf bouwarchief.

afwerkingen – Door de nieuwe indeling van de ziekenkamers zijn de binnendeuren gemoderniseerd zoals op de begane grond. Verder is in de ruimte tegenover de toegang tot het oksaal boven de kapel een pui uit de bouwtijd met een vergelijkbare betimmering als in de trappenhuizen.

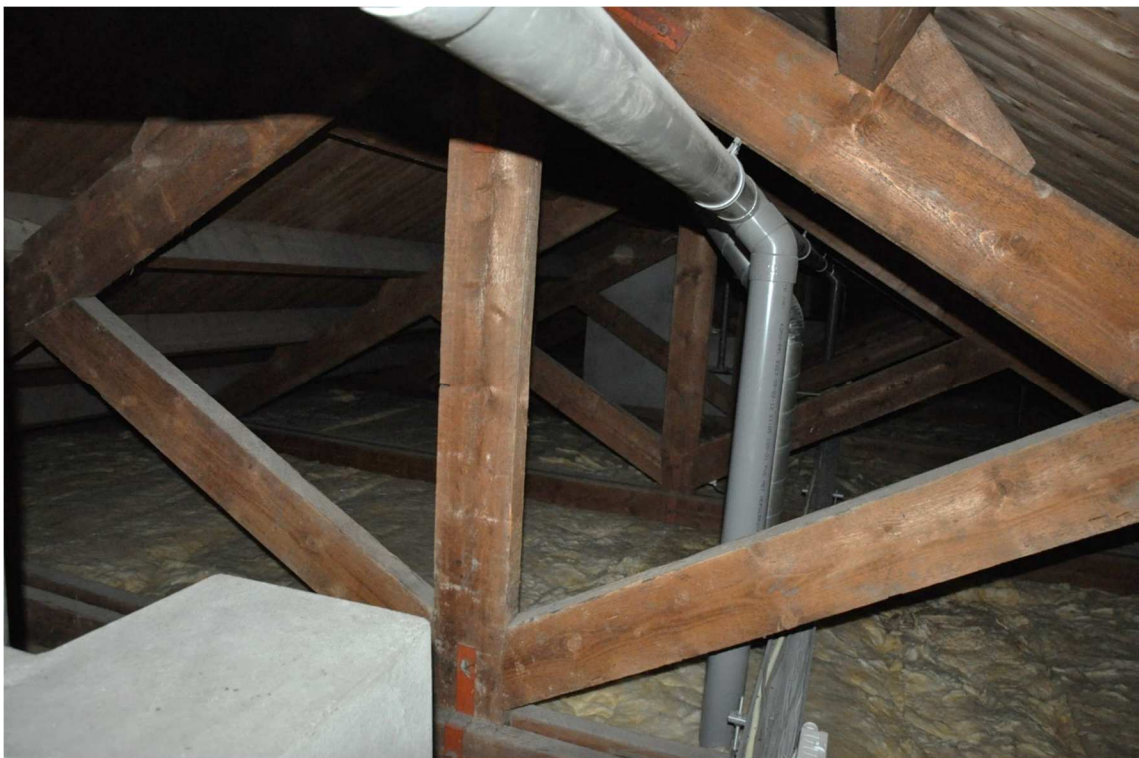
159 Gang eerste verdieping en westelijk trappenhuis

160 Dichtgezette vensters naar patiëntenkamers.

161 Kapverdieping boven het oostelijke hoofdvolume.

162 Kapverdieping boven de westelijke vleugel met hangspanten.

Kapverdieping

indeling – De ongeïsoleerde kapverdieping heeft geen bruikbare ruimten en is, behoudens een later aangebrachte brandcompartimentering ongedeeld. Op de vloer zijn losliggende isolatiedeken aangebracht. Tevens is de luchtbehandeling gewijzigd door het aanbrengen van gebalanceerde ventilatie met warmteterugwin units die zijn aangesloten op de oude ventilatieschachten.

constructie – De kap- en dakconstructie is ongewijzigd en bestaat uit grenenhouten spanten, gordingen en staand dakbeschot. Een en ander zoals beschreven in de paragraaf bouwarchief.

afwerkingen – Op de kapverdieping zijn geen bijzondere afwerkingen aangetroffen.

163 Oude ventilatieschacht met later aangebrachte metalen ventilatiekanalen.

164 De Houtwerkplaats.

165 Het voormalige stalgebouw (vóór 1910 gebouwd)

166 Het garagegebouw uit de jaren zeventig van de twintigste eeuw.

beschrijving bijgebouwen

houtwerkplaats

De houtwerkplaats is na de Tweede Wereldoorlog tot stand gekomen, het bouwjaar is vooralsnog onbekend omdat er geen bouwaanvraag voor is ingediend en het gebouw niet op een kadastrale hulpkaart is weergegeven. Het gebouw is één bouwlaag hoog met een zadeldak en heeft een houtconstructie, die steunt op een betonnen plint aan de kopse zijden en betonnen poeren aan de lange zijden. De gevelvlakken van de kopgevels zijn grotendeels opgevuld met horizontale lamellen. Onder de kap zijn enkele vlakken met verticaal beschot aangebracht. In de zuidelijke zijgevel zijn op de begane grond houten strokendeuren en op de verdieping is de gevel voor de helft open. Het dak is gedekt met (verbeterde) Hollandse pannen. Intern zijn nog machines voor houtbewerking aanwezig.

stalgebouw

Bouwdeelca.1900

Het meest oostelijke deel van het voormalige stalgebouw is het oudste en was in 1910 reeds aanwezig. Dit gebouw heeft een langwerpige plattegrond en is één bouwlaag hoog onder een zadeldak. De buitengevels zijn opgetrokken in donkerrode baksteen in kruisverband. Onder de goot is een gemetselde sierlijst. In de noordgevel zijn nog twee oorspronkelijke segmentboogvensters aanwezig, met vernieuwde ramen. De overige gevelopeningen zijn later aangebracht. Het betreffen drie rechthoekige poortopeningen en twee brede, rechthoekige vensters, allen met een rechte rollaag aan de bovenzijde. In de westelijke kopgevel is een oorspronkelijke toegang met een gemetselde segmentboogomlijsting met siermetselwerk in het boogveld. De deur is nog gedeeltelijk oorspronkelijk. Op de verdieping is een oorspronkelijk segmentboogvenster. Het dak van het gebouw is gedekt met gesmoorde muldenpannen.

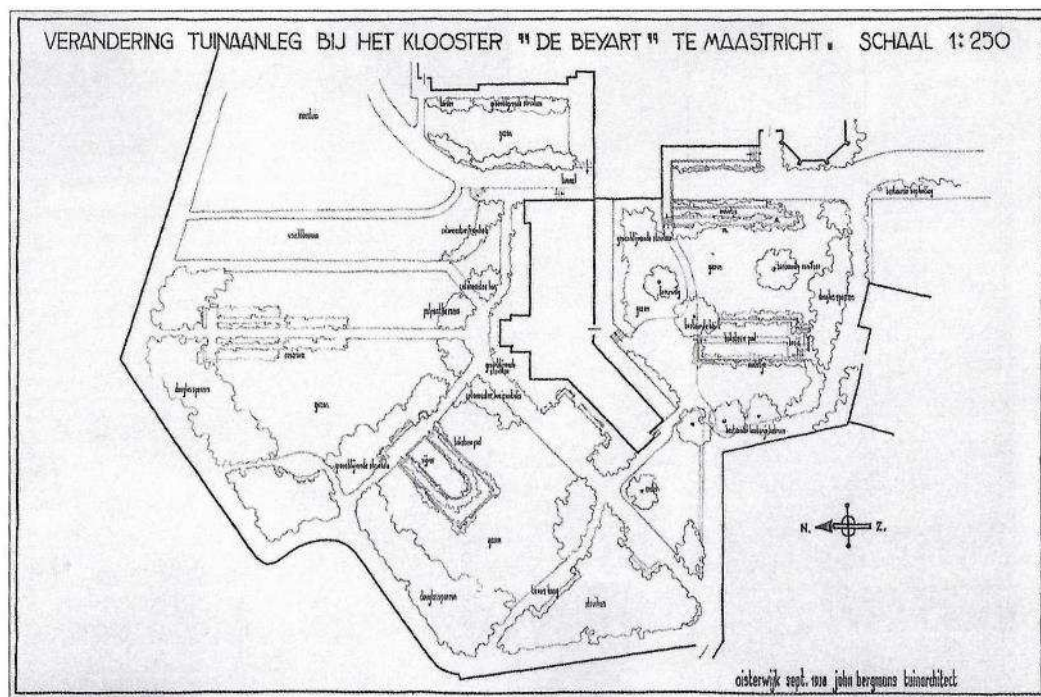
Bouwdeel 1910

In 1910 is de stal uitgebreid met een koetshuis en (paarden-)stal. Hiervan is een ontwerptekening bewaard (zie paragraaf 'bouwarchief'). De buitengevels zijn opgetrokken in een rode baksteen met sierbanden van gele baksteen. Links is een oorspronkelijke deuropening met siermetselwerk in de boog en een oorspronkelijke houten deur. De overige oude gevelopeningen zijn later dichtgemetseld en er zijn een rechthoekig venster en een dubbele vierkante poortopening gemaakt. Het gebouw heeft een plat dak.

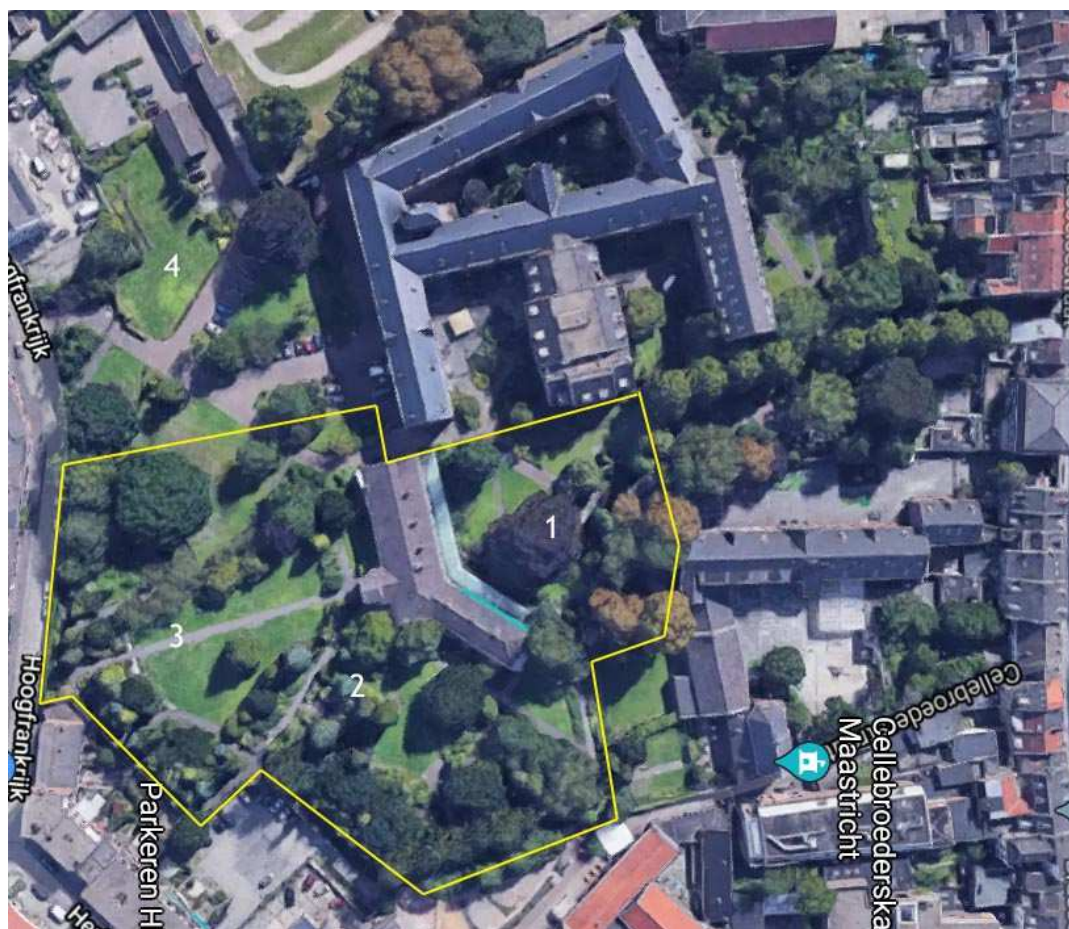
Bouwdeel '70

Het stal- en koetshuis is omstreeks de jaren zeventig uitgebreid met een reeks garages aan de westzijde. Hiervan is geen bouwvergunning bekend. De buitengevel hiervan opgetrokken in een lichtrode machinale steen en op de verdieping zijn golfplaten tegen de gevel aangebracht. Oorspronkelijk waren er vijf poorten. Bij drie van die poorten zijn later (1979) houten puien met een centrale deur met twee zijventers geplaatst. Het gebouw is plat afgedekt.

167 Ontwerptekening voor de tuin bij het Lydwina paviljoen door John Bergmans (1938)

168 Luchtfoto van het complex, met in geel de door Bergmans ontworpen tuin. 1) voortuin paviljoen met Mariabeeld (verdwenen) 2) bakstenen vijverpartij 3) oude positie rozentuin.

beschrijving tuin en tuinmuur

tuin

De tuin rondom het klooster heeft een parkachtige aanleg, die tot stand is gekomen na de bouw van het Lidwinapaviljoen in 1937. Het ontwerp werd in 1938 gemaakt door de tuinarchitect John Bergmans. De parkaanleg sloot ten noordoosten van het Lidwinapaviljoen aan op een nuts-tuin van de broeders, waaronder moestuin en fruitgaard. Bergmans ontwierp ten zuiden van het paviljoen, in het verlengde van de hoofdingang, een verdiept gedeelte met een bakstenen pad dat naar een Mariabeeld leidde. Eromheen kwamen solitaire bomen zoals een treurwilg en een beuk en aan de zuidzijde waren rijen Douglas sparren en kastanjabomen. Dit ontwerp is nog te zien op de luchtfoto van 1960 (afb.20). Momenteel zijn het Mariabeeld en de verlaging verdwenen en zijn alleen de beuk en rijen kastanjes en sparren nog aanwezig, met daartussen een nieuwe padenstructuur.

Het tuingedeelte ten westen van het Lidwinapaviljoen heeft nog ongeveer de indeling die door Bergmans werd ontworpen: grote borders, omgeven door wandelpaden. De beplanting is volwassen, veel voorkomende soorten zijn hulst, coniferen, Douglas sparren, Rhododendrons en Taxus. Bergmans creëerde een aantal doorkijkjes en zichtpunten: zo is aan het uiteinde van een pad dat vanaf het paviljoen recht op de perceelsgrens afloopt een Mariabeeld geplaatst. In een grasveld dat aan het Cellebroedersklooster grenst is een gemetselde, ronde waterput met een houten afdakje, die hier al in 1960 stond en mogelijk teruggaat op een oudere put die bij het Cellebroedersklooster hoorde.

Een opvallend element ten noordwesten van het Lidwinapaviljoen, is een rechthoekige, bakstenen vijverpartij. Om de vijver loopt een bakstenen pad en aan de noordzijde is de vijverwand verhoogd en er is een fonteinje met een Bacchus-kop aangebracht. De vijverruimte wordt omgeven door hogere struiken en een reeks coniferen en vormt zo een besloten kamer in de tuin.

Ten noorden van het Lidwinapaviljoen is een radiale padenstructuur die vertrekt vanaf de kapel van het paviljoen. Drie paden lopen in noordwestelijke, noordelijke en noordoostelijke richting en eindigen bij de perceelsomheining. Tussen de noordwestelijke en noordelijke ligt een gazon, omgeven door beschutte wandelpaden. Het pad in noordelijke richting eindigt momenteel bij een dwars geplaatste heg, met daarin een doorkijk naar de ommuring van het terrein. Vóór de heg ontwierp Bergmans aan weerszijden van het pad een rozentuin, maar deze is momenteel niet meer aanwezig, op enkele verdwaalde rozenstruiken in de borders na. Ten oosten van het noordoostelijke pad is een grasveld met een monumentale boom aan de noordzijde. De oorspronkelijke inrichting van het noordoostelijke deel van het kloosterterrein, met de moestuinen en fruitbomen, is in de late twintigste eeuw verdwenen en vervangen door grasvelden en een parkeerterrein.

Een element dat niet door Bergmans werd ontworpen, maar waarschijnlijk al in de vroege twintigste eeuw door de broeders is aangelegd, is de rij lindes (negen in totaal) die aan de westzijde van de pad vanaf het poortgebouw de toegang naar het klooster begeleiden.

tuinmuur

Het kloosterterrein wordt aan de west- en noordzijde omgeven door een bakstenen tuinmuur, voorzien van gemetselde steunberen en tot stand gekomen eind negentiende en begin twintigste eeuw. De muur heeft aan de bovenzijde een ezelsrugafdekking en plaatselijk (noordwestzijde) zijn daar dakpannen op aangebracht. De tuinmuur aan de oostzijde is ter hoogte van het hoofdgebouw grotendeels in mergelblokken opgetrokken, mogelijk hergebruikt materiaal van de sloop van het Franciscanessenklooster.

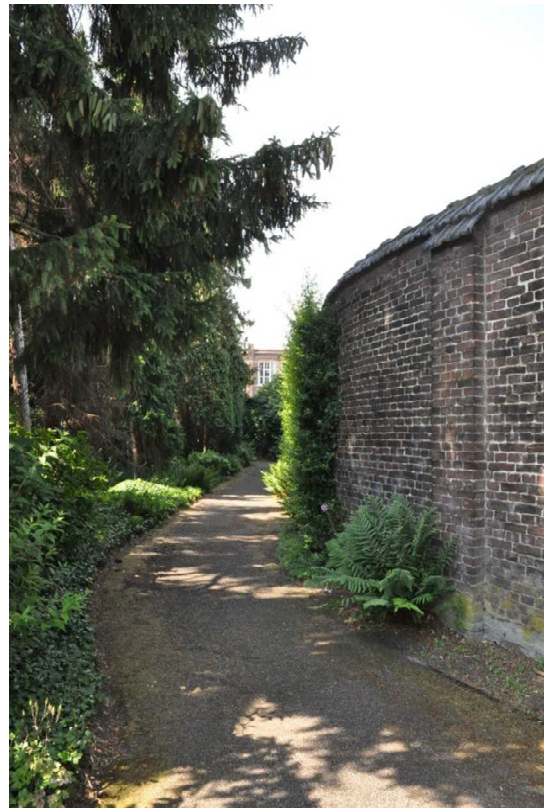
Aan Hoogfrankrijk is de bakstenen tuinmuur plaatselijk weggebroken, voor de huidige oprit naar de parkeerplaats. Links van de doorbraak is een muurdeel met twee segmentboogvormige poorten. De rechter bevat een dubbele houten deur, mogelijk nog uit de vroege twintigste eeuw. Op basis van foto's uit de vroege jaren tachtig en bouwsporen in de muur is vast komen te staan dat de poortopeningen pas in de late twintigste eeuw zijn aangebracht, waarbij de oudere poortdeuren herplaatst zijn.

169 De bakstenen vijverpartij naar ontwerp van Bergmans, ten westen van het Lydwina-paviljoen.

170 Radiaal wandelpad richting de kapel van het paviljoen, voorbij de coniferen was ooit de rozentuin.

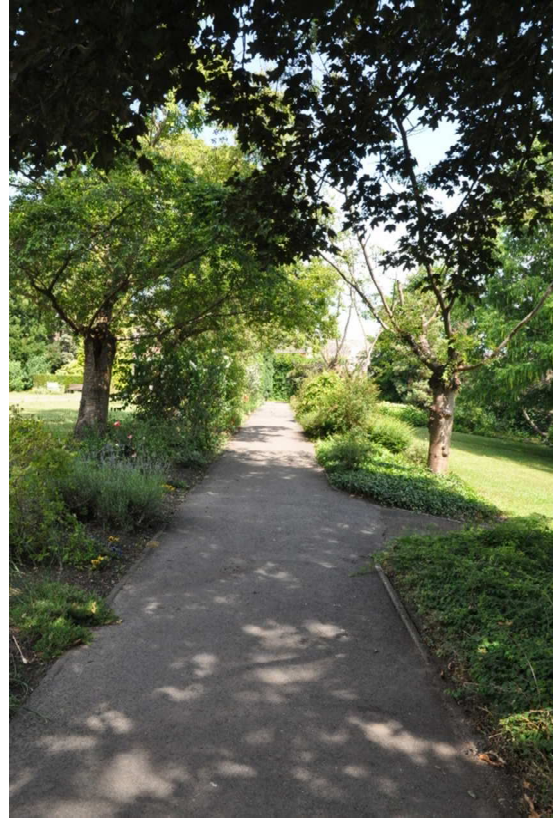

171 Wandelpad langs de kloostermuur aan de westzijde.

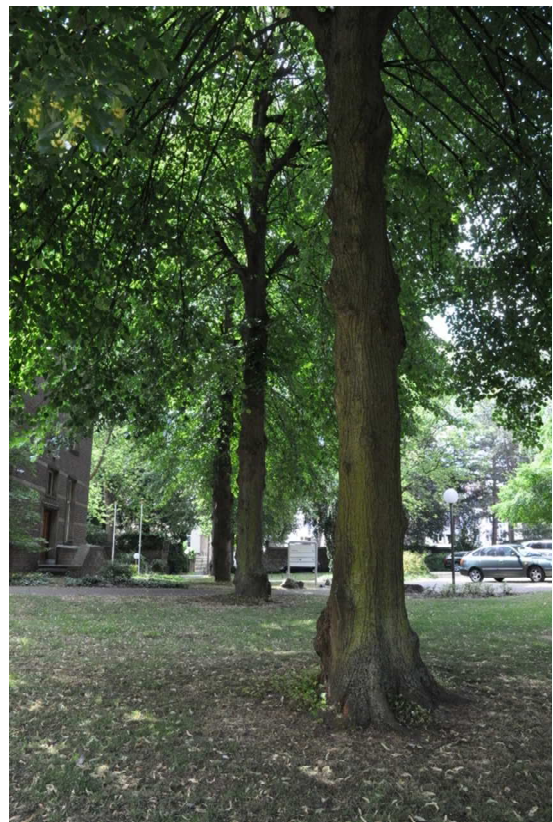
172 Eén van de beelden die op de zichtpunten in de tuin zijn geplaatst.

173 Noordoostelijk wandelpad vanaf het paviljoen.

174 Beuk op het voterrein van het paviljoen.

175 Rij lindes van de toegangspoort tot het hoofdgebouw.

176 De tuin nabij het terrein van het Cellebroedersklooster met oude put.

177 Wandelpaden ten zuidwesten van het paviljoen.

178 De oude nutstuin is nu in gebruik als park en parkeerplaats.

179 De kloostermuur met twee poorten aan Hoogfrankrijk: binnenzijde. Het lichte pleisterwerk rondom de poortopeningen toont dat de bogen later zijn gemaakt.

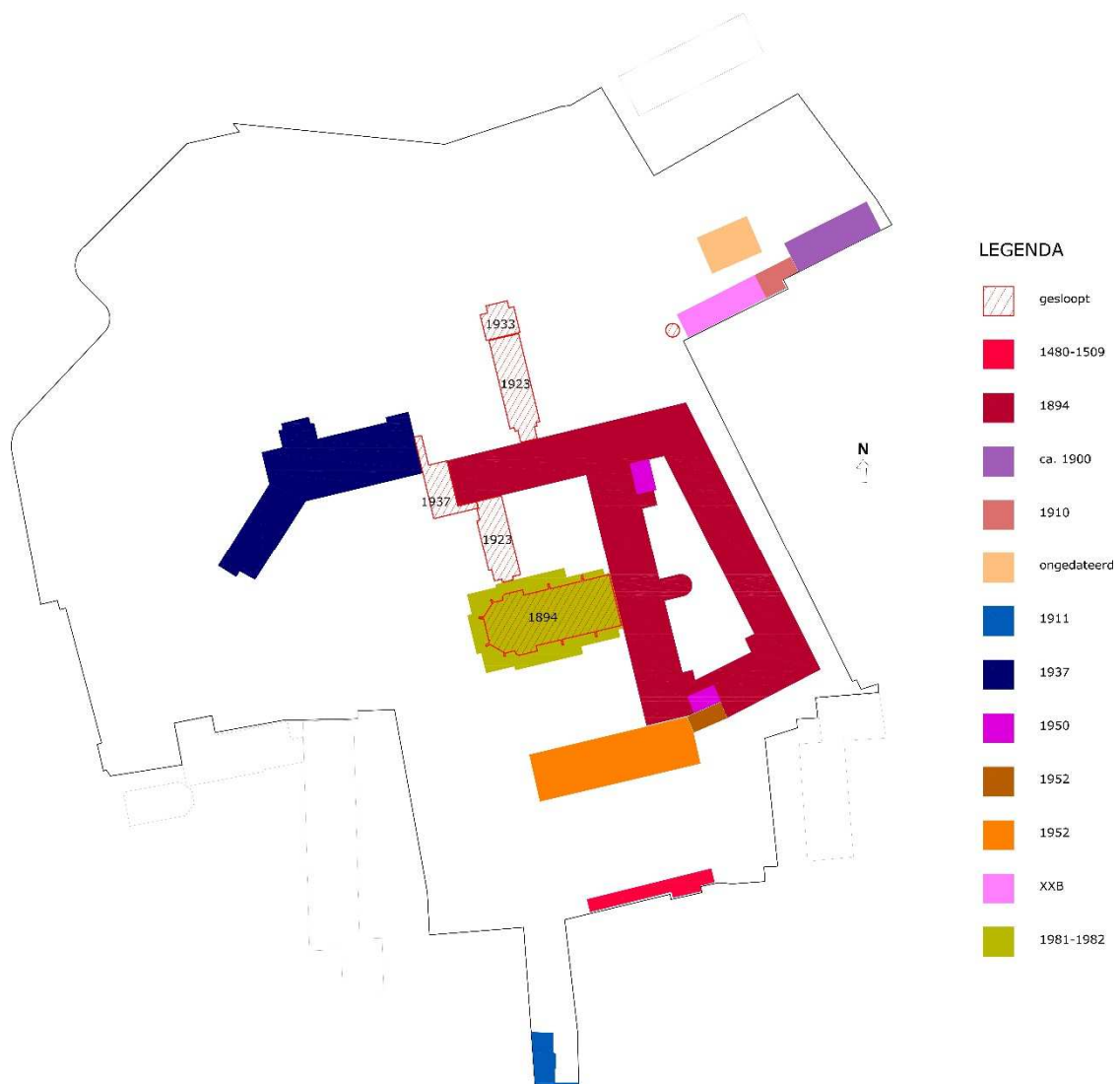

180 De poorten aan Hoogfrankrijk: de poortopeningen zijn niet oorspronkelijk.

181 De huidige entree aan Hoogfrankrijk en de kloostermuur langs deze straat.

samenvatting bouwgeschiedenis

182 Overzicht van het klooster De Beyart anno 2020 met in kleur de ouderdom van de verschillende bouwdelen aangegeven, zie legenda.

waardestelling

Inleiding

De waardestelling is - conform de *Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek 2009* - opgedeeld in contextuele waarde en interne waarden, uitgesplitst per onderdeel. Vanwege de omvang van het complex en de leesbaarheid van de waardestelling, is ervoor gekozen om de waardestelling puntsgewijs in te delen. De waardenkaarten van het hoofdgebouw zijn vanwege hun omvang apart bijgevoegd, zodat de details leesbaar blijven. De waardenkaarten van het Lydwina-paviljoen en het poortgebouw zijn wel bij de tekst opgenomen.

Hoofdgebouw (gemeentelijk monument)

Contextuele waarden:

- Hoge historisch-stedenbouwkundige waarde als dominant complex in het bouwblok ten noorden van de Brusselsestraat.
- Hoge cultuurhistorische waarde vanwege de betekenis van de Broeders voor het onderwijs en sociale leven in Maastricht.
- Hoge architectuurhistorische waarden vanwege kwaliteit van het ontwerp van de kloostervleugels uit 1894 door architect Faber en de naoorlogse vleugel van A. Boosten. Eveneens van hoge waarde vanwege overwegend gaaf bewaarde laatnegentiende-eeuws interieur.
- Gemiddelde bouwhistorische waarden: er is sprake van één dominante bouwfase (1894) met als voornaamste wijziging het aanbrengen van de tussenverdieping in de westvleugel en noordvleugel. Deze tussenverdiepingen hebben geen monumentale waarde.

Interne waarden:

Exterieur:

- Vleugels 1894: De gaaf behouden gevels (oost, zuid, west, binnenplaats) hebben een hoge waarde vanwege het ontwerp, als ensemble en de relatieve gaafheid. Uitzonderingen hierop zijn de noordgevel van de noordvleugel: hier zijn enige wijzigingen door reparaties na de sloop van de aanbouw. Om die reden is hier plaatselijk sprake van lagere waarden.
- De kopgevel van de noordvleugel (bij het Lydwina-paviljoen) is op de bel-etage hersteld na sloop van de aanbouw: hier zijn positieve waarden aanwezig vanwege het herstel van het oorspronkelijke ontwerp.
- De raamkozijnen zijn over het algemeen nog oorspronkelijk met uitzondering ter plaatse van de later aangebrachte tussenverdieping in de middenvleugel en noordvleugel en het souterrain aan de noordzijde van de noordvleugel. Op de tussenverdieping, de daaronder gelegen eerste verdieping en de daarboven gelegen lage zolderverdieping (tweede verdieping) zijn de ramen ook vernieuwd. De overige ramen aan het gebouw zijn nog oorspronkelijk met uitzondering van enkele plaatselijke wijzigingen (bel-etage noordgevel noordvleugel en westgevel middenvleugel, souterrain noordgevel noordvleugel en plaatselijk aan de oostgevel van de oostvleugel). Aan de binnenplaats zijn, met uitzondering ter hoogte van de later aangebrachte tussenverdieping, zowel de kozijnen als ramen nog oorspronkelijk. De oorspronkelijke ramen en kozijnen zijn van hoge waarde vanwege hun authenticiteit, gaafheid en bijzondere detaillering. De vernieuwde ramen zijn van indifferente monumentale waarde wegens gebrek aan kwaliteit en ouderdom.
- Boostenvleugel: het exterieur is gaaf, dit heeft hoge waarden vanwege de kwaliteit van het ontwerp, de gaafheid en uniciteit. De ronde vensters met glas-in-lood in bij het oostelijke trappenhuis zijn van hoge kunsthistorische waarde. Ook de toegangsdeuren hebben een bijzondere vormgeving en detaillering en zijn van hoge waarde.

Interieur vleugels 1894:

Indeling:

- De hoofdindeling van gangen met daaraan gelegen kamers en op strategische punten trappenhuizen is nog gaaf bewaard en van hoge waarde. De indeling van de kamers is ondergeschikt daar aan: in zoverre deze nog oorspronkelijk is, zijn de tussenwanden positief gewaardeerd, waar latere invullingen zijn, zijn de binnenwanden indifferent gewaardeerd.

Constructie:

- De draagconstructie van de kelder bestaat uit troggewelven met stalen liggers. Deze zijn niet zeldzaam voor de bouwtijd, maar wel gaaf bewaard. Ze zijn positief gewaardeerd.
- De vloeren van de gangen van de eerste verdieping worden gedragen door kruisgewelven op de bel-etage daaronder en deze zijn van hoge waarde.
- De aard van de overige vloeren (van de kamers en zalen) moet nog nader onderzocht worden maar als onderdeel van het historisch casco zijn ze van positieve tot hoge waarde.
- De later aangebrachte tussenvloeren in de zuidvleugel (bibliotheek) en in de middenvleugel en noordvleugel (tussenverdieping) hebben geen monumentale waarde.
- De kapconstructies van de vier bewaarde vleugels bestaan uit bijzonder vormgegeven spanten met trekstangen. Ze zijn fraai afgewerkt en bedoeld om in het zicht te zijn. Vanwege hun hoge esthetische waarde, zeldzaamheid en gaafheid zijn ze hoog gewaardeerd.

Interieurafwerkingen:

- De voornaamste historische interieurafwerkingen zijn terug te vinden in de gangen en trappenhuizen. Het gaat om decoratieve tegelvloeren, kruisgewelven (bel-etage) of stucplafonds (eerste verdieping). Ook het trappenhuis in de oostvleugel is fraai vormgegeven en gaaf en van hoge waarde. Het trappenhuis op de binnenhof, tegen de middenvleugel, is vernieuwd in de late 20^e eeuw. De trap zelf is hier niet van waarde, maar de afdekking op de tweede verdieping (kruisgewelven op beeldhouwde consoles en zuilen) en de glas-in-lood ramen zijn van hoge kunsthistorische waarde.
- De meer recente trappen in de noordoosthoek en noordwesthoek hebben geen monumentale waarde. De trap bij de bibliotheek in de zuidoosthoek heeft een licht positieve waarde vanwege haar afleesbaarheid voor de bouwgeschiedenis van het gebouw en haar eigentijdse uitvoering.
- Sommige kamers hebben gestucte wandpijlers, die eindigen bij de hoofd draagbalken van de verdiepingsvloeren. In de huidige refter (noordvleugel) zijn deze balken voorzien van decoratieve (imitatie-)sleutelstukken. Ook deze hebben een hoge waarde.
- Zowel de vlakke stucplafonds als de moderne verlaagde plafonds hebben geen monumentale waarde. Op de zolderverdieping (tweede verdieping) verhinderen de verlaagde plafonds het zicht op de monumentale kappanten.
- De meeste binnendeuren zijn in de 20e eeuw vernieuwd en hebben geen monumentale waarden meer. Plaatselijk zijn de oorspronkelijke architraaflijsten nog wel aanwezig. Op de kelder verdieping zijn plaatselijk nog enkele oude binnendeuren aanwezig. Op de begane grond zeer sporadisch, hooguit zijn daar nog één of twee oude binnendeuren aanwezig. Op de eerste verdieping en tussenverdieping zijn geen oude binnendeuren meer aanwezig. Op de lage zolderverdieping zijn ter plaatse van de toiletgroepen naar de binnenplaats nog oude binnendeuren aanwezig. De deuren hebben een positieve tot hoge waarde.
- De toiletgroepen in de uitbouwen – ook al zijn deze nog op de oude plek aanwezig – zijn in latere tijden gemoderniseerd en hebben geen waarden meer. Een uitzondering is te vinden in de toiletgroepen op de zolderverdieping (tweede verdieping), waar de oude hardstenen vloertegels, de toiletindeling en enkele paneeldeuren bewaard zijn gebleven. De indeling is positief te waarderen, de deuren hoog vanwege hun zeldzaamheid binnen het complex.

Interieur Boostenvleugel:

Indeling:

- De hoofdindeling bestaat uit een centrale gang, met kamers aan weersijden: deze zijn van positieve waarde (niet hoog vanwege te weinig zeldzaamheid). Centraal is een hal met entree vanuit de zuidzijde. Deze structuur is hoog te waarderen.

Constructie:

- De draagconstructie van het pand, bestaande uit betonnen vloeren en houten kappanten is oorspronkelijk, maar niet zeldzaam voor de bouwperiode. Ze is positief gewaardeerd.

Interieurafwerkingen:

- De centrale hal heeft een natuurstenen vloer, die hoog te waarderen is als markering toegang. Ook de kunstwerken boven de deur (hoewel roerende onderdelen) zijn van kunsthistorische waarde.
- Het trappenhuis aan de noordwestzijde is oorspronkelijk en voorzien van een fraaie handgesmede leuning. Deze heeft een hoge esthetische en om die reden ook monumentale waarde.
- Het trappenhuis in de aansluiting met de oude zuidvleugel van het hoofdgebouw is rijk vormgegeven en voorzien van natuurstenen vloeren en treden, een gesmede trapleuning en glas-in-loodramen. Het trappenhuis is hoog te waarderen.
- Overige interieurafwerkingen zijn sober: eenvoudige tegelvloeren, vlak gestucte plafonds en veel al vlakke deuren. Deze afwerkingen zijn indifferente te waarderen.
- Het moderne sanitair is eveneens indifferente te waarderen.

N.B. de bijbehorende waardenkaarten van het hoofdgebouw zijn als aparte bestanden opgemaakt vanwege de leesbaarheid van de gebouwdetails.

legenda waardenkaarten

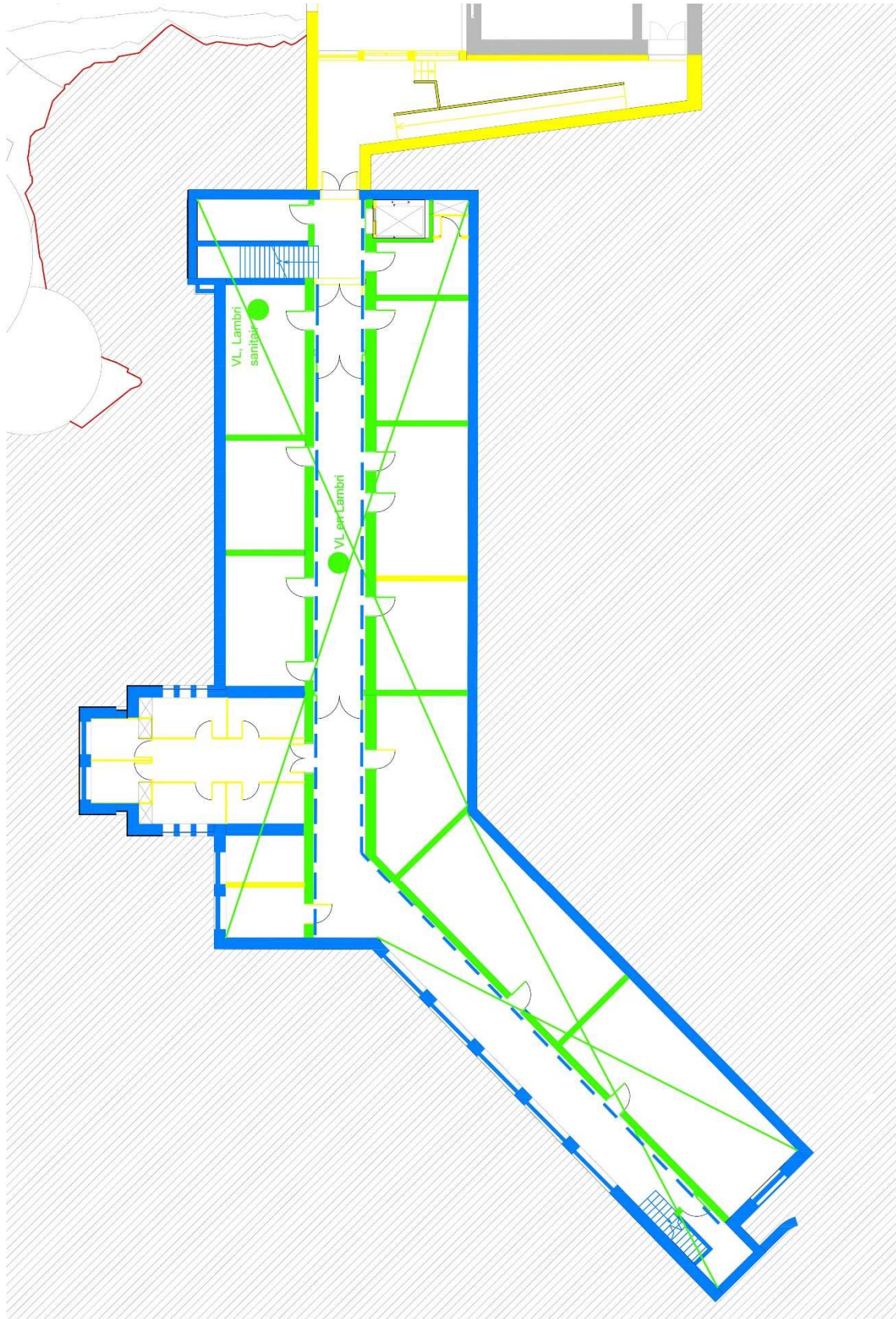
	= hoge monumentale waarde
	= positieve monumentale waarde
	= indifferente waarde

Vloer- en dakconstructies zijn - voor zover homogeen - met kruizen aangeduid.

Individuele interieurafwerkingen zijn in de plattegronden aangeduid met een stip en afkorting. Veel gebruikte afkortingen zijn:

VL	= vloerafwerking
Lambri	= lambrisering

183 Plattegrond met de monumentale waarden van het souterrain van het Lydwynapaviljoen. De blauwe stippellijn geeft de structuur van de gang weer, die een hogere waarde heeft dan de materiële waarde van de wanden.

Lydwinapaviljoen (rijksmonument)

Contextuele waarden

- Het Lydwinapaviljoen is van hoge architectuurhistorische waarde vanwege de kwaliteit van het ontwerp van architect Alphons Boosten. De gaafheid is hoog.
- Het paviljoen is bijzonder vanwege de gaaf bewaarde typologie van een sanatorium, zowel in de context van Maastricht als op landelijk niveau. Kenmerkend voor dit paviljoen is de zorg die vanuit een religieuze organisatie (de Broeders van Maastricht) werd geleverd, waardoor er ook een nadrukkelijke kapel in het gebouw aanwezig is.

Interne waarden

Exterieur:

- Het exterieur van het paviljoen is gaaf bewaard gebleven en van hoge waarde vanwege de kwaliteit van het ontwerp. Belangrijke elementen zijn de open galerij, de doorlopende balkons, de afwisseling tussen schoon metselwerk en stucwerk, de grote dakoverstekken en de hoge door het dak stekende ventilatieschachten en schoorstenen.
- De stalen ramen en balkonpuien zijn gaaf bewaard gebleven en vormen een bijzonder onderdeel van het gebouw.
- De glas-in-loodramen van de kapel, het oostelijke trappenhuis en de sculptuur op de noordgevel van de kapel zijn van hoge waarde vanwege hun kunsthistorische kwaliteit.

Interieur

Indeling:

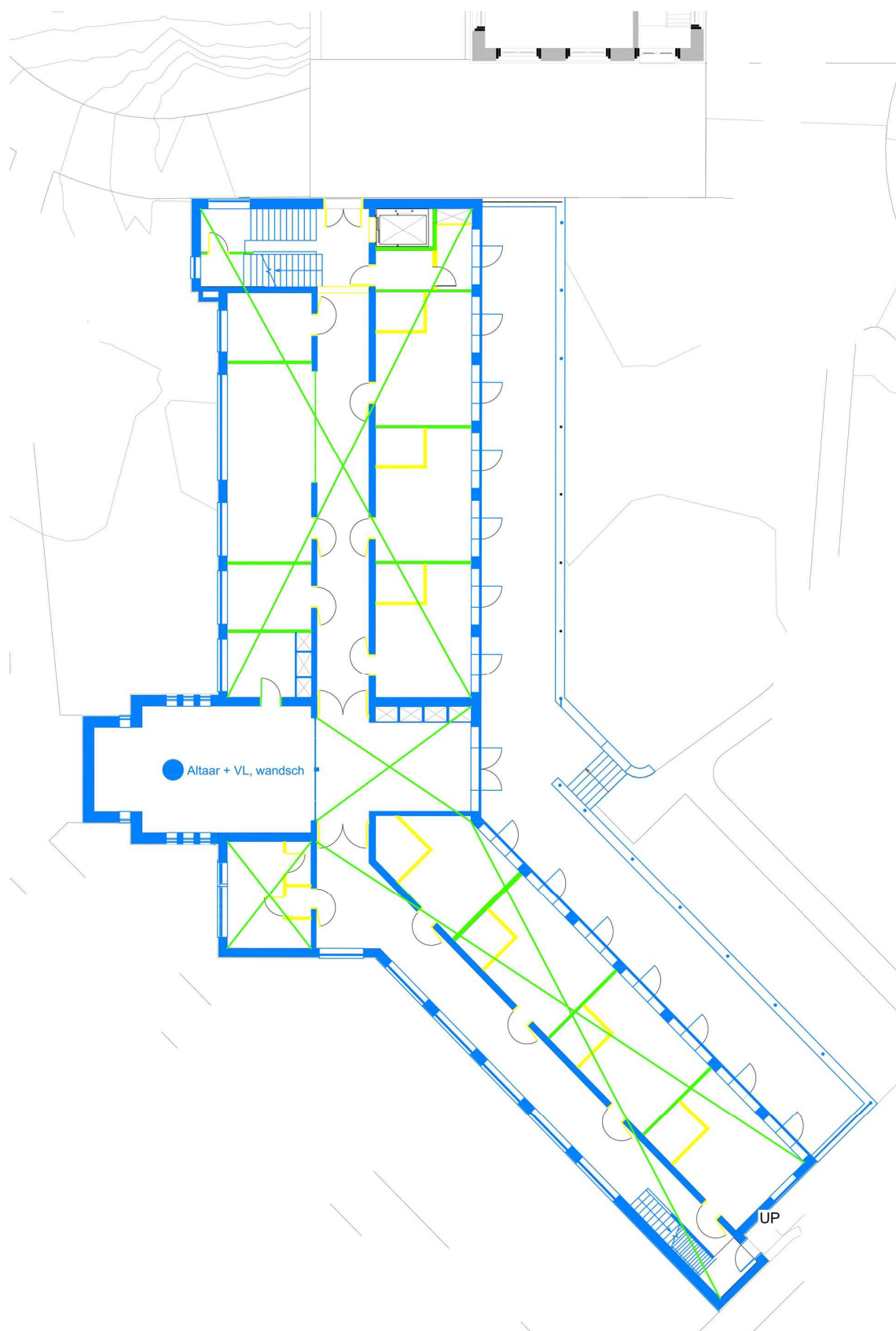
- De hoofdingeling bestaat uit een gang met aan één en twee zijden kamers. Aan de noordzijde is een kapel. De hoofdingeling is hoog te waarderen, vanwege de gaafheid en relatie tot de architectuur. De daaraan ondergeschikte indeling van de kamers is van positieve waarde.
- De indeling van de kelder is qua gangstructuur hoog te waarderen, de materiële waarde van de binnenmuren is vanwege het sobere en functionele karakter positief te waarderen.

Constructie:

- De draagconstructie van de vloeren (gewapend beton) is kenmerkend voor de bouwperiode maar niet zeldzaam te noemen. Deze is van positieve waarde.
- De kapconstructie verschilt van opzet boven het hoofdvolume (de oostelijke vleugel) en de westelijke vleugel, maar is in beide gevallen oorspronkelijk. De kapsanten en dakconstructie met gezaagd naaldhout zijn kenmerkend voor de bouwperiode maar niet zeldzaam. Ze zijn van positieve waarde.

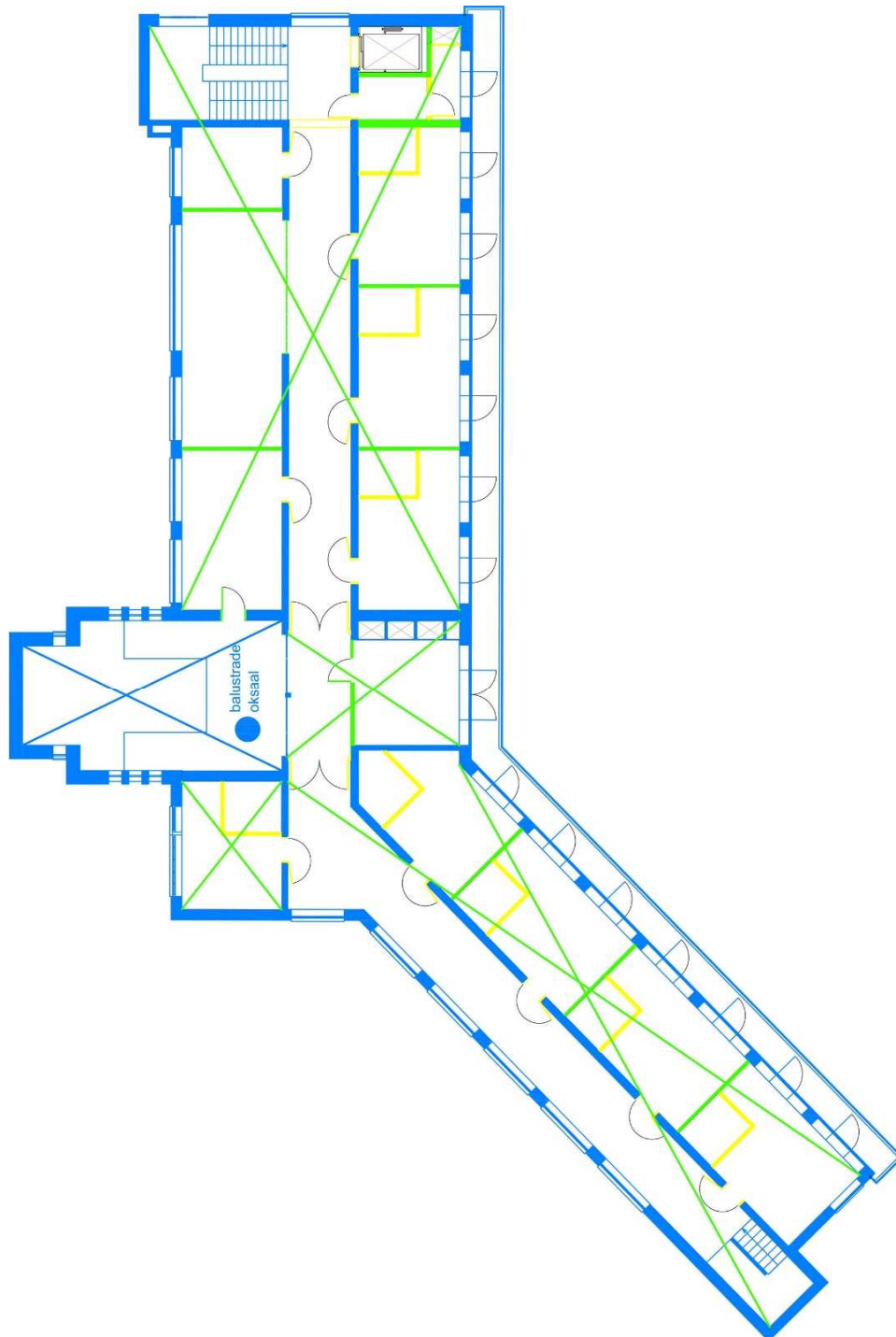
Interieurafwerkingen:

- De kapel kent een rijke afwerking van hoge kwaliteit. Het altaar, de wandschilderingen, gesmede balustrades en het balkenplafond zijn hoog gewaardeerd als ensemble en vanwege de kunsthistorische waarde.
- De meeste ruimten van de sanatoriumvleugels zijn sober afgewerkt. De kamers hebben nieuwe badkamers en zijn verder strak afgestuct. Deze afwerkingen (en latere inbouwen) hebben geen monumentale waarde.
- De trappenhuisen aan de noordoost en zuidwestzijde zijn zorgvuldig vormgegeven en de trappen van eigentijdse lambriseringen en trapleuningen voorzien en zijn van hoge waarde.
- In het souterrain bevinden zich enkele tegelvloeren en tegellambriseringen in de voormalige wasruimte en gang. Deze zijn kenmerkend voor de bouwtijd maar niet zeldzaam te noemen. Als oorspronkelijk onderdeel en als referentie aan het gebruik van deze ruimten zijn ze positief gewaardeerd.
- Enkele oorspronkelijke binnendeuren en puien zijn positief gewaardeerd vanwege ensemblewerking binnen het architectonische concept.

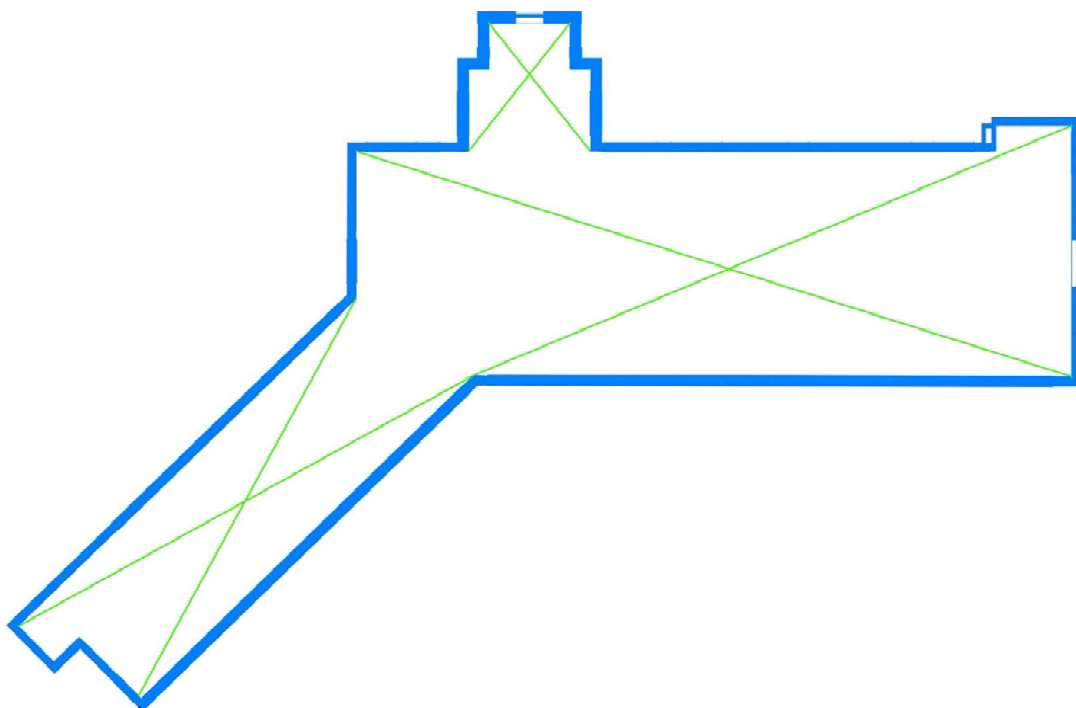

184 Plattegrond met de monumentale waarden van de begane grond van het Lydwinapaviljoen.

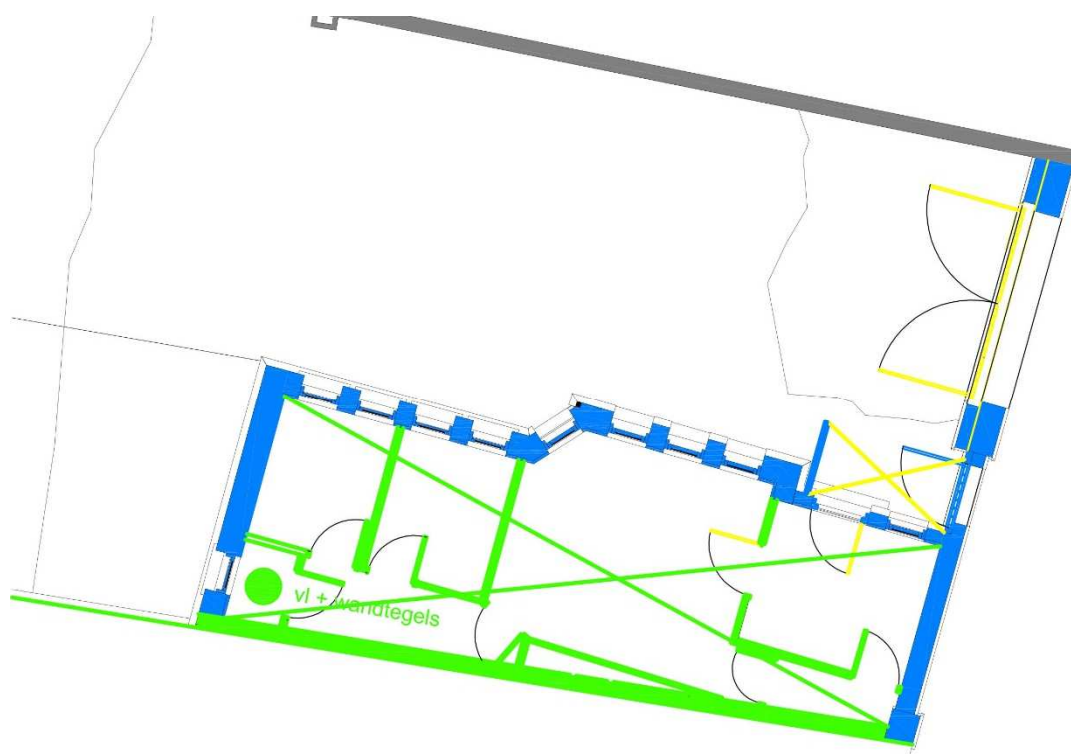

185 Plattegrond met de monumentale waarden van de eerste verdieping van het Lydwina paviljoen.

186 Plattegrond met de monumentale waarden van het zolderniveau van het Lydwinapaviljoen.

187 Plattegrond met de monumentale waarden van het poortgebouw aan de Brusselsestraat.

Poortgebouw (gemeentelijk monument)

Algemene waarden

- Het poortgebouw heeft een hoge stedenbouwkundige waarde als onderdeel van de historische straatwand van de Brusselsestraat. De gevel met poort vormt de entree van het complex en heeft zodoende een signaalfunctie.
- Het gebouw is van hoge architectuurhistorische waarde vanwege de kwaliteit en gaafheid van het ontwerp.
- Het gebouw is van cultuurhistorische waarde als functioneel onderdeel van het kloostercomplex De Beyart. Een poortgebouw is een traditioneel onderdeel van kloosters.

Interne waarden

Exterieur:

- De buitengevels zijn van hoge waarde vanwege de architectonische kwaliteit en gaafheid. Bijzondere onderdelen zijn het decoratieve beeldhouwwerk en de oorspronkelijke deur, links van de poort.
- De vernieuwde poortdeuren (hekwerken) hebben geen monumentale waarde.

Interieur:

Indeling:

- De indeling is oorspronkelijk, maar is relatief functioneel en zonder bijzondere kwaliteit. Deze is daarom positief te waarderen

Constructie:

- De draagconstructie van het dak is een houten balklaag, zonder bijzondere kenmerken. Deze is hooguit positief te waarderen.

Interieurafwerkingen:

- Het poortgebouw was van oorsprong relatief sober ingericht, in contrast met de rijke vormgeving van de straatgevel. De oorspronkelijke elementen, zoals de paneeldeuren, vloer van decoratieve cementtegels (gang) en de vloer- en wandtegels van het toilet zijn positief te waarderen vanwege hun authenticiteit en gaafheid. De zeldzaamheid van deze elementen is laag.

Bijgebouwen

Algemene waarden

- Het stalgebouw met koetshuis en de houtwerkplaats zijn van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het zelfvoorzienende kloostercomplex De Beyart.
- Het stalgebouw met koetshuis had van oorsprong een architectuurhistorische waarde vanwege het zorgvuldige ontwerp in traditionele stijl met siermetselwerk. Door de latere aanpassingen van de gevelopeningen, ramen en deuren, is dat ontwerp sterk aangetast. Het gebouw heeft daarom een positieve waarde.
- De houtwerkplaats is een functioneel gebouw maar zorgvuldig vormgegeven en nog gaaf. Het is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk gebouwtype in Maastricht. Met name vanwege de gaafheid en zeldzaamheid is het gebouw positief tot hoog te waarderen.
- De garages zijn een relatief recente toevoeging, met een sober ontwerp. Er is geen monumentale waarde aan toe te kennen, wegens gebrek aan zeldzaamheid en architectonische kwaliteit.

Kloostertuin (gemeentelijk monument)

Van de laatnegentiende-eeuwse parkachtige tuinaanleg van het klooster is weinig bewaard gebleven op enkele individuele bomen en de laan met lindes vanaf de toegangspoort na. De waarden van individuele bomen wordt in een aparte rapportage door een groenspecialist behandeld, het is in deze rapportage voldoende om vast te stellen dat de lindelaan van waarde is als inleidend element vanaf het poortgebouw naar het hoofdgebouw van het klooster. Van de nutstuin zijn geen elementen bewaard gebleven.

De tuinaanleg door John Bergmans uit 1938 is gedeeltelijk bewaard gebleven en heeft een hoge landschappelijke en tuinhistorische waarde. Belangrijke elementen zijn de bakstenen vijverpartij en de pandenstructuren: enerzijds de slingerpaden, anderzijds de radiale, strakke paden in de richting van de kapel van het Lydwina-paviljoen. Daarnaast zijn er nog talrijke kunstelementen die her en der in het park geplaatst zijn en een individuele kunsthistorische of esthetische waarde hebben. De rozentuin en de verdiepte Mariatuin uit het ontwerp van Bergmans zijn helaas niet meer aanwezig.

Kloostermuur en poorten

De verschillende muren die het kloosterterrein omzomen zijn van waarde voor zover ze behoren tot de fase 1894. De muren vormen een afbakening van het terrein én de kloostergemeenschap. Met name dit afsluitende karakter is hoog te waarderen; materieel gezien zijn de muren niet zeldzaam of uniek vormgegeven en kunnen op dat vlak vooral positief gewaardeerd worden.

De twee poortopeningen aan Hoogfrankrijk zijn in de late twintigste eeuw gemaakt, met een historiserende vorm en derhalve niet van historische waarde. De poortdeuren zijn hierbij van elders geplaatst en hebben als element een positieve waarde.

Monumentnummer*: 26874

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 juni 1966
Kadaster deel/nr: 2570/1

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*		
Maastricht		Maastricht		Limburg		
Straat*	Nr*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Brusselsestraat	38		6211 PG	Maastricht		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kad. object*	Appartement	Grondperceel	
Maastricht		A			8218	

Rijksmonumentomschrijving**

Klooster de Beyerd of Sint Josaphatsdal, gesloopt 1894. Belangrijke resten van de kerk met bovenkerk, uit 1479.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Religieuze gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	

Monumentnummer*: 506708

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 6 februari 1997
Kadaster deel/nr: 10292/1

Monumentnaam**

St.Lydwinahuis

Woonplaats*

Maastricht

Gemeente*

Maastricht

Provincie*

Limburg

Straat*

Brusselsestraat

Nr*

38

Toev.*

Postcode*

6211 PG

Woonplaats*

Maastricht

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Maastricht

Sectie*

A

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

8218

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

In Nieuwe Bouwen in 1937 naar een ontwerp van architect A.J.N. Boosten uit Maastricht in opdracht van de Broeders der Onbevleete Ontvangenis gebouwd ZIEKENPAVILJOEN genaamd Sint Lydwinahuis. Het ziekenpaviljoen is gesitueerd op het parkachtige terrein van het kloostercomplex van de Broeders der Onbevleete Ontvangenis.

Omschrijving

Het voormalige ziekenpaviljoen heeft een rechthoekige plattegrond met aan de noordzijde een uitbouw en aan de westzijde een zijvleugel in een hoek van 30 graden ten opzichte van de hoofdbouw. Het gebouw telt twee bouwlagen en wordt afgedekt met zadeldaken met mangaankleurige, Oud-Hollands vernieuwde pannen. Bakgoten. Grote overstekken op consoles. De kapeltoren is op de nok voorzien van een kruis. Het toegepaste bouw materiaal is baksteen in vlaams verband, beton, staal en pleisterwerk. Stalen venster- en deurkozijnen in een grijsgroene kleur.

Karakteristieke roedeverdelingen.

Het voormalige ziekenpaviljoen bestaat uit een sousterrain plus twee bouwlagen onder zadeldaken. Aan de

noordzijde is de gevel voorzien van zeven venstertraveeën. De kapel is voorzien van een versmalde, torenachtige besluiting onder verhoogd zadeldak, is geleed met stalen rondboogvensters en heeft een rond stalen venster in de verhoogde topgevel waaronder een beeld van de H.Maria. Dit beeld is afkomstig uit een ziekenhuis te Rotterdam dat in 1940 werd getroffen door het Duitse bombardement. Over de hele lengte van de op de zon gerichte zuidgevel is het gebouw op de begane grond voorzien van overdekte glazen lighallen onder een geknikt zadeldak. Deze lighallen werden gebruikt voor de longpatiënten. Daarboven, op de verdieping, bevinden zich vijftien traveeën en over de hele lengte van de tweede bouwlaag balkons op betonvloeren met stalen balustrades. In de kopgevels bevinden zich telkens drie venstertraveeën.

Het geheel heeft een bakstenen plint in Vlaams metselverband met rollaag, waarin diverse souterrainvensters zijn ondergebracht. De optrek heeft vlakke, witgepleisterde gevels en stalen raamkozijnen.

In het INTERIEUR zijn onder meer van belang: kapel met wandschilderingen van Francois Mes O.S.B. en oxaal met smeedijzeren balustrade; trappenhuis met leuning met houten armlegger en met hoog glas in lood venster met geometrische patronen. Overig interieur is vrijwel geheel intact behoudens enkele naoorlogse modernisering.

Waardering

Het voormalige ziekenpaviljoen van de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis is van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een sociale, geestelijke en typologische ontwikkeling.

De architectuurhistorische waarden worden bepaald door het zeer bijzondere belang van het paviljoen voor de geschiedenis van de architectuur, door de betrokkenheid van architect Boosten en de hoge esthetische kwaliteit van zijn ontwerp, door het bijzondere materiaalgebruik en door de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur.

Bovendien is het paviljoen gesitueerd in het beschermd stadsgezicht Maastricht, beschikt het over een grote mate van architectonische gaafheid en is het van belang vanwege de architectuurhistorische, de typologische en functionele zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Gezondheidszorg

Functie

Ziekenpaviljoen

ADRES	Brusselsestraat 38 6211 PG Maastricht	
GEGEVENS	Objectnaam:	klooster De Beyart
	Oorspronkelijke functie:	klooster van de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis
	Huidige functie:	klooster en verpleeghuis
STATUS	Dominant bouwwerk (kloostercomplex excl. nieuwe vleugel op plek van kapel en excl. rijksmonumenten Lydwinahuis en ruïne Dal van Josephat)	
FOTO'S		
	De Beyart vanuit de lucht gezien	
	De westgevel van de westelijke vleugel	
	De zuidgevel van de noordelijke vleugel	
	De noordgevel van de noordelijke vleugel	
	De oostgevel van de oostelijke vleugel	
	Oorspronkelijk raam in de oostelijke gevel	

De zuidelijke gevel van de 19^e-eeuwse zuidvleugel

De stichtingsteen uit 1894

De zuidelijke vleugel naar ontwerp van Boosten

Noordgevel van de zuidelijke vleugel

OMSCHRIJVING

Inleiding

Het klooster van de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis, ook wel De Beyart, is gebouwd omstreeks 1895, op het terrein van een ouder klooster, het 'Dal van Josaphat'. Dat klooster van de Zusters Franciscanessen van Peer werd eind vijftiende eeuw gebouwd en in de loop der eeuwen zwaar beschadigd door verschillende oorlogsbelegeringen. Het werd in 1796 opgeheven door de Fransen. De gebouwen raakten sterk in verval en werden grotendeels afgebroken. Het nieuwe klooster van de Broeders, naar ontwerp van architect Faber, had een onregelmatige plattegrond met een gesloten carrévorm en een open E-vorm. De zuidelijke vleugel raakte zwaar beschadigd tijdens een oorlogsbombardement en werd herbouwd naar ontwerp van Alphons Boosten & Witteveen. De rijk vormgegeven neogotische kapel werd in 1980 afgebroken en vervangen door nieuwbouw.

Beschrijving

Van het laatnegentiende-eeuwse complex van het klooster resteert de oostelijke gesloten

carré, waarvan de noordelijke vleugel uitsteekt. De oude kapel is in de late twintigste eeuw vervangen door nieuwbouw, die niet beschermenswaardig is. Aan de zuidzijde is een vleugel naar ontwerp van de architecten Boosten en Witteveen, die later besproken zal worden.

De negentiende-eeuwse buitengevels kenmerken zich door dezelfde ritmiek. De architectuur kent een gradatie in de rijkdom van vormtaal. De westelijke gevel van de westelijke vleugel is het rijkst vormgegeven, gevolgd door de buitengevels van de noordelijke vleugel. De gevels van de oostelijke en zuidelijke vleugel, die niet erg in het zicht lagen, zijn beduidend soberder vormgegeven.

De westvleugel is drie bouwlagen hoog en wordt gedekt door een zadeldak, gedekt met leien, waarin zes oorspronkelijke kleine dakkapelletjes met een dakspits zijn opgenomen. De gevel is opgetrokken in baksteen met horizontale zandstenen banden. De westelijke gevel heeft aan weerszijden van het haaks geplaatste twintigste-eeuwse bouwvolume zes gevelassen. Hiervan zijn de middelste twee breder dan de buitenste. De vensters van de begane grond en eerste verdieping hebben een segmentboogbeëindiging en een hardstenen onderdorpel, die doorloopt als een horizontale lijst. De dagkanten zijn geprofileerd en de boogvelden van de begane grond zijn voorzien van siermetselwerk. De brede begane grondvensters hebben twee gemetselde tussenstijlen. Alle ramen op de begane grond zijn vernieuwd. In de tweede travee vanaf het noorden van de noordelijke helft van de gevel is een toegang met een vernieuwde deur met bovenlicht. Boven de begane grond is een geprofileerde horizontale hardstenen lijst, die tevens als onderdorpel dient. Tussen de verdiepingsvensters zijn gemetselde pilasters op zandstenen basementen en op decoratieve kraagstenen die onder de hardstenen lijst uitsteken. Op de verdieping zijn alle ramen vernieuwd, waarbij voor een afwijkende indeling is gekozen met een brede, dichte middenstrook, in verband met een later aangebrachte tussenverdieping. Op de tweede verdieping is per travee een serie geschakelde rechthoekige vensters, drie bij de smalle traveeën en vijf bij de brede traveeën. Ze hebben hardstenen onder- en bovendorpels en geprofileerde tussenstijlen. De ramen zijn vernieuwd. De gevel wordt afgesloten door een decoratieve gemetselde lijst van gotische spitsbogen met daarboven een tandlijst.

De zuidelijke gevel van de noordelijke vleugel heeft dezelfde vormgeving. Deze gevel is zeven traveeën breed, waarbij alle traveeën dezelfde breedte hebben. Boven de derde travee van rechts is een Vlaamse gevel met siermetselwerk en hardstenen afdekplaten. In de meest oostelijke travee is op de begane grond een toegang met een driedelig hardstenen bovenlicht met glas-in-lood en een dubbele houten deur. Ook in deze gevel zijn alle ramen vervangen. In de Vlaamse gevel is een zeslichts-venster met hardstenen tussenstijlen, onder een gemetselde segmentboog. Tussen de derde en vierde travee van links is op de begane grond een kruis opgehangen, met daaronder een hardstenen stichtingssteen met de tekst *“J.M.J.V. Deze steen is gelegd door den algemeenen overste Br. Ildefonsus, den 24en mei 1894, onder de bescherming van den H.Maagd Maria zonder vlek ontvangen.”* Deze steen is afkomstig uit de zijgevel van de afgebroken kloosterkapel.

De noordelijke gevel van de noordelijke vleugel is vier bouwlagen hoog door een verloop in het terrein en is veertien traveeën breed. In het voorste dakvlak zijn twee dakvensters en vier oorspronkelijke dakkapelletjes met een dakspits. De vormgeving sluit aan op die van de zuidelijke gevel, maar de gemetselde pilasters op de tweede en derde verdieping zijn minder rijk gedecoreerd en kraagstenen ontbreken. Boven de vijfde travee vanaf rechts is een Vlaamse gevel, die dezelfde vormgeving heeft als die in de zuidelijke gevel.

In de zesde en tiende travee vanaf rechts is op de begane grond een toegang, met vernieuwde deuren. In de twee meest linker traveeën zijn poorten; één met een originele dubbele rechthoekige deur en één met een originele tweedelige rondboogpoort met smeedijzeren beslag.

De oostelijke vleugel is negentien traveeën breed en wordt gedekt door een zadeldak. De twee traveeën op iedere hoek worden bekroond door een topgevel en links van het midden van de gevel is een Vlaamse gevel. In het voorste dakvlak zijn vijf originele dakkapellen met een dakspits. Er is sprake van een souterrain en daarboven drie bouwlagen. De gevel heeft op het souterrainniveau en op de begane grond en eerste verdieping segmentboogvormige vensters met de originele houten ramen met bovenlicht

en geprofileerde middenstijl. In de boogvelden is siermetselwerk aangebracht. De vensters worden gekoppeld door doorlopende hardstenen onderdorpels. De vensters in de twee traveeën onder de Vlaamse gevel verspringen qua hoogte in de gevel, vermoedelijk omdat hier een trappenhuis achter schuilgaat. Op de begane grond is hier een secundaire toegang met vernieuwde deur, met rechts daarvan een gemetseld tweelichtsvenster met glas-in-lood. Op de tweede verdieping zijn per travee twee gekoppelde rechthoekige vensters. De gevel wordt afgesloten door dezelfde gemetselde lijst met gotische bogen als de andere buitengevels.

De zuidelijke vleugel bestaat uit twee bouwvolumes. Het rechter deel van de zuidgevel van de zuidelijke vleugel stamt uit 1895 en komt qua vormgeving overeen met de andere buitengevels. Er is sprake van een souterrain met daarboven drie verdiepingen. De gevel is acht traveeën breed en in onregelmatige vlakken verdeeld door gemetselde lisenen. Op de begane grond en eerste verdieping zijn hoge vensters met hardstenen onderdorpels, gemetselde segmentbogen en siermetselwerk in de boogvelden. Ze hebben de originele houten drievoudige ramen met bovenlichten en geprofileerde stijlen, behalve de ramen van de derde travee van rechts, die slechts tweedelige ramen hebben. Op de tweede verdieping zijn er per travee twee rechthoekige vensters met doorlopende hardstenen dorpels. De gevel wordt afgesloten door een gemetselde tandlijst.

Het westelijke bouwvolume aan de zuidzijde is ontworpen door A. Boosten en gebouwd in 1952. De vleugel is opgebouwd in vier bouwlagen onder een zadeldak dat gedekt is met leien en voorzien is van twee rijen dakkapellen boven elkaar. De hoogte van de bouwlagen neemt per twee verdiepingen af. De vleugel bestaat uit een blok dat eindigt in twee puntvormige topgevels en een aanbouw aan de achterzijde, die een overgangszone vormt tussen het nieuwe deel en het oude deel. De gevels zijn opgemetseld met rode bakstenen met metselwerk in kruisverband. Aan het dak bevindt zich een tufstenen goot. De vleugel staat op een gemetselde plint, die afgesloten wordt door een hardstenen cordonlijst. Het metselwerk van de plint is gevoegd met een terugliggende voeg, terwijl het overige deel van de gevels een geknipte voeg heeft. De gevels worden bij de eerste bouwlaag geleed door tufstenen banden. Ter hoogte van de terugliggende ingangspartij in de achtergevel maken de banden een knik en lopen naar binnen. Bij de buitenste twee gevelvlakken liggen de vensters verder uit elkaar dan bij het middelste gevelvlak. De vensters hebben een rechthoekige vorm en zijn in de eerste twee bouwlagen hoger dan de vensters van de bovenste twee bouwlagen. Alle vensters hebben een betonnen geprofileerde omlijsting met daarboven een strek. Tussen het tweede en derde gevelvlak bevindt zich een smalle rij vensters. De westgevel heeft een puntvormige top en twee vensterassen. In de linker vensteras bevindt zich de ingangspartij die te bereiken is via een bordestrap met bakstenen balustrade. De entree heeft een betonnen omlijsting en is voorzien van dubbele houten paneeldeuren. Boven de entree bevindt zich een liggend horizontaal venster met stalen raam met roedeverdeling. Boven in de gevel bevindt zich boven de linker vensteras nog een rond venster met stalen ramen met roedeverdeling. Helemaal boven in de top is een kruis bevestigd. Ook de zuidgevel bestaat, net als de noordgevel, uit drie gevelvlakken verdeeld door de regenpijpen. De zuidgevel heeft echter elf vensterassen. Het linker gevelvlak heeft drie vensterassen en de overige gevelvlakken hebben vier vensterassen. Elk gevelvlak heeft een andere verdeling van de vensters, maar de vensters zijn dezelfde als die in de overige gevels. Ook in de zuidgevel zijn de vensters in de eerste twee bouwlagen hoger dan de overige vensters. Naast de grote rechthoekige vensters bevindt zich een aantal kleine smalle vensters in de achtergevel. In het midden van het middelste gevelvlak bevindt zich de terugliggende rondboogvormige entree met een tongewelf. De entree heeft twee grote houten deuren, opgebouwd uit cassetten en is bereikbaar via een bordestrap. De oostgevel is eveneens puntvormig, maar heeft een andere indeling dan de rechterzijgevel. De indeling is asymmetrisch. De rechter travee heeft een ingangspartij met daarboven een groot rechthoekig venster met betonnen omlijsting en vernieuwde draairamen op elke verdieping. Deze vensters en entree vormen een lange verticale as. Links van elk venster bevinden zich in het overige gevelvlak vier kleine vensters en op de vijfde verdieping drie kleine vensters. In het midden van de geveltop is een rond venster met tufstenen omlijsting en stalen ramen met roedeverdeling opgenomen. Aan weerszijden van dit venster bevinden zich twee smalle venstertjes. De

	ingangspartij bestaat uit twee houten deuren met glaspanelen en bovenlicht met roedeverdeling. De deur heeft een betonnen omlijsting met aan de bovenzijde een strek. Ook hier is de ingang te bereiken via een bordestrap. In de plint is nog een souterrainvenster opgenomen. De aanbouw aan de achterzijde, die als overgangszone dient tussen het oude en het nieuwe deel, bestaat uit een souterrain en vijf verdiepingen. De linker vensteras bevat rechthoekige vensters met tufstenen vensteromlijstingen en vernieuwde ramen. De rechter vensteras bevat vier boven elkaar gelegen ronde vensters met glas-in-loodramen.
WAARDERING	Het bouwwerk is “dominant” gewaardeerd vanwege zijn historisch-ruimtelijke samenhang en architectuurhistorische en cultuurhistorische waarden en meer in het bijzonder omdat: • het object deel uit maakt van de historische stedenbouwkundige structuur van de binnenstad, waarvan de oorspronkelijke ruimtelijke structuur nog herkenbaar aanwezig is. • het object ruimtelijk bepalend c.q. markant voor de omgeving is; het vormt het centrale gebouw van het complex van De Beyart. • het gebouw belangrijk is voor de identiteit van de omgeving. Het vormt een laatnegentiende-eeuwse voortzetting van een kloostergemeenschap op de plek van een vijftiende-eeuws zusterklooster. Daarnaast heeft het gebouw een relatie met een groot aantal andere schoolgebouwen in de omgeving, opgericht door de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis. • het object architectuurhistorische betekenis heeft vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp, van zowel de laatnegentiende-eeuwse vleugels van Faber als de vleugel uit 1952 van Boosten en Witteveen. • de zuidelijke vleugel van Boosten en Witteveen qua ontwerp een hoge mate van architectonische gaafheid bezit. • de laatnegentiende-eeuwse vleugels een plaatselijke uiting van een belangrijke (landelijke) architectuurstijl betreft, namelijk de neogotiek. • de zuidvleugel uit 1952 gebouw behoort tot het oeuvre van een belangrijke (plaatselijke) architect, Alphons Boosten. • zowel de laatnegentiende-eeuwse vleugels als de vleugel van Boosten bijzonder materiaalgebruik, een bijzondere detaillering en bijzondere ornamenten hebben. • het object een typologische en functionele zeldzaamheid bezit, doordat het nog steeds in gebruik is als kloostercomplex. • het object betekenis voor de plaatselijke geschiedenis als uitdrukking van een culturele, sociaal-economische en geestelijke ontwikkeling bezit. Het klooster vormde de kern van de activiteiten van de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis, die zich inzetten voor het onderwijs in Maastricht en diverse scholen in de omgeving van het klooster oprichtten. De congregatie verspreidde zich na Maastricht ook door de rest van Nederland en naar het buitenland (o.a. Chili, Ghana, Indonesië en Malawi), waardoor het klooster tevens van waarde is als moederklooster van deze vestigingen. Waardevolle elementen die bijdragen aan bovengenoemde waardering zijn onder andere: Van de vleugels uit 1895: • de hardstenen onderdorpels • de zandstenen sierelementen • het siermetselwerk • de originele ramen • de originele deuren / poorten • de dakkapellen • de stichtingssteen Van de vleugel van Boosten en Witteveen uit 1952: • de tufstenen banden

	• de tufstenen omlijstingen • de originele stalen ramen • de oorspronkelijke toegangsdeur • de oorspronkelijke dakkapellen
RICHTLIJNEN	Algemeen: • Voor de algemene richtlijnen voor dominante en kenmerkende panden, alsmede de waardevolle cultuurhistorische elementen, zie paragraaf 2.1 van dit rapport. • Voor de algemene richtlijnen voor onderhoud en wijzigingen in cultuurhistorische attentiegebieden en beschermde stadsgezichten, zie paragraaf 2.3 van dit rapport. Objectgericht: • De nieuwe raamindelingen in met name de westvleugel doen afbreuk aan het oorspronkelijke gevelbeeld. Indien deze vervangen moeten worden, bij voorkeur de oude indeling en profilering als uitgangspunt nemen.

ADRES	Brusselsestraat bij 38 6211 PG Maastricht
GEGEVENS	Oorspronkelijke functie: poortgebouw en portiersloge De Beyart Huidige functie: poortgebouw en portiersloge De Beyart
STATUS	Dominant bouwwerk
FOTO'S	<i>De toegangspoort van De Beyart</i>
OMSCHRIJVING	Inleiding Poortgebouw van het v.m. moederhuis De Beyart van de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis, gebouwd in het jaar 1911 in neogotische stijl naar ontwerp van architect L. Faber. Het poortgebouw met portiersloge is gelegen binnen de bebouwde kom en binnen het beschermd stadsgezicht van Maastricht. Beschrijving Poort en portiersloge aan de Brusselsestraat. De straatgevel heeft een hardstenen plint en is daar boven opgetrokken in baksteen met zandstenen spekbanden. Het linker geveldeel is lager dan het rechter geveldeel. Er zijn twee openingen: een grote spitsboogvormige poortdoorgang rechts en een klein poortje met een deur links. De linker deuropening wordt omgeven door een zandstenen accoladeboog met kruisbloem in reliëf. De originele strokendeur met sierrooster en handgreep zijn nog bewaard. Boven de deur bevindt zich een accoladeboogvormige bekroning waarin een boogvulling met florale ornamenten en het huisnummer 38 met het opschrift "De Beyart". Het linker geveldeel wordt afgesloten door gemetselde kantelen met geheel links een roofvogelsculptuur. De originele poortdeuren van de grote poort zijn verdwenen en vervangen door een hekwerk. De poortopening wordt omgeven door een zandstenen accoladeboog. In de sluitsteen is het jaartal 1911 aangegeven. Boven de grote poort bevindt zich een boogfries met driepas ornamenten met in het midden een grotere nis waarin een beeld van Maria dat bekroond wordt door een kruis. Het rechter geveldeel wordt afgesloten door een met leien bekleed afdak. De portiersloge van één bouwlaag hoog is eveneens opgetrokken in zandsteen, afgewisseld met baksteen. Er zijn hoge, smalle vensters met de originele houten ramen. De loge heeft een plat dak, waarvan de houten dakgoot gedragen wordt door geprofileerde houten sierklossen.
WAARDERING	Het bouwwerk is "dominant" gewaardeerd vanwege zijn historisch-ruimtelijke samenhang en architectuurhistorische waarden en meer in het bijzonder omdat:

	• het object deel uit maakt van het complex van De Beyart en daarom ensemblewaarde heeft met de overgebleven kloostergebouwen. • het object deel uit maakt van de (grotendeels gesloten) historische straatwand aan de noordzijde van de Brusselsestraat. • het object architectuurhistorische betekenis heeft vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp. • het ontwerp een hoge mate van architectonische gaafheid bezit. • het een plaatselijke uiting van een belangrijke architectuurstijl betreft, namelijk de neogotiek. • het bijzonder materiaalgebruik, een bijzondere detaillering en bijzondere ornamenten heeft, zoals de zandstenen sierelementen en het siermetselwerk. • het object betekenis voor de plaatselijke geschiedenis als uitdrukking van een culturele en geestelijke ontwikkeling bezit, als onderdeel van het laatnegentiende-eeuwse kloostercomplex van De Beyart van de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis. Waardevolle elementen die bijdragen aan bovengenoemde waardering zijn onder andere: • de zandstenen speklagen en sierelementen • de beeldnis met Mariabeeld • de originele toegangsdeur • de originele ramen van de portiersloge • de gootlijsten
RICHTLIJNEN	Algemeen: • Voor de algemene richtlijnen voor dominante en kenmerkende panden, alsmede de waardevolle cultuurhistorische elementen, zie paragraaf 2.1 van dit rapport. • Voor de algemene richtlijnen voor onderhoud en wijzigingen in cultuurhistorische attentiegebieden en beschermde stadsgezichten, zie paragraaf 2.3 van dit rapport. Objectgericht: • Het is wenselijk het hekwerk van de poort te vervangen door een beter passend exemplaar.

BESTEMMINGSPLAN MAASTRICHT CENTRUM BINNENSTAD
Maastrichts Planologisch Erfgoedregime:
Inventarisatie Cultuurwaarden individuele structuren en objecten

ADRES		
GEGEVENS	Objectnaam: Kloostertuin broeders van de Beyart Brusselsestraat 24	
STATUS	Waardevol groenelement	
FOTO'S		
OMSCHRIJVING	De kloostertuin van de broeders van de Beyart wordt omsloten door de Brusselsestraat; Cellebroedersgang en Hoog Frankrijk. De meeste bebouwing staat aan de rand van dit bouwblok, zoals het hoofdgebouw van de broeders aan de oostzijde van het terrein, de St. Aloysiuschool aan de Brusselsestraat; vml. Armenschool aan Hoog Frankrijk, de vml. St. Servatiuschool aan de Herbenusstraat en de Cellebroederskapel aan de Cellebroedersgang. Alleen in het midden van de kloostertuin ligt nog het vml. Lydwina paviljoen dat als geheel vrijstaand bouwwerk in deze groene enclave is opgenomen. De terreinen aan weerszijden van de Brusselsestraat behoorden niet tot het stedelijk grondgebied, maar ze vielen direct onder de jurisdictie van het Sint Servaaskapittel: dit rechtsgebied heette de Bank van Tweebergen. Op de binnenterreinen zijn onder invloed van het Servaaskapittel vooral kerkelijke instellingen gevestigd de Zusters van het Dal van Josaphat en de Cellebroeders en de Refugiehuizen van Munsterbilsen (Hof van Tilly), van Herkenrode (Kommel) en van	

	Houthem St. Gerlach (Brusselsestraat 73). Pas in de negentiende en twintigste eeuw treedt er geleidelijk een verdichting van het binnenterrein op. Ter plaatse van het vervallen klooster van het Dal van St. Josaphat wordt in 1907 het broederklooster De Beyart gesticht. De kloostertuin van de Beyart is vrij strak ingedeeld met overwegend rechte geasfalteerde paden die de verschillende gebouwen en de toegangen tot het terrein met elkaar verbinden. Daarnaast zijn er smallere beklinkerde kronkelende voetpaden aangelegd. De tuin wordt omzoomd door monumentale muren of bebouwing, zoals de ruïne van het Dal van St. Josephat aan de zijde van de Brusselsestraat; de vml. Armenschool aan Hoogfrankrijk en het Cellenbroedersklooster aan de westzijde van de tuin. In de tuin staan verschillende monumentale bomen, waaronder een grote solitaire . monumentale rode beuk voor het Lydwina paviljoen en groepen taxusbomen, haagbeuken, lindebomen, berken, fruitbomen en een cypres.
WAARDERING	De kloostertuin van de broeders van de Beyart heeft een hoge cultuurhistorische waardering vanwege de gaafheid en oorspronkelijkheid van het ensemble en vanwege de ruimtelijke relatie tussen de verschillende kloostercomplexen en de bewaard gebleven ommuring en de ligging van enkele bijzondere monumentale gebouwen aan de randen van de tuin.
RICHTLIJNEN	Algemeen: • Voor de algemene richtlijnen voor dominante en kenmerkende bouwwerken, alsmede de waardevolle cultuurhistorische elementen, zie paragraaf 2.1 van dit rapport. • Voor de algemene richtlijnen voor onderhoud en wijzigingen van waardevolle groenelementen, zie paragraaf 2.2 van dit rapport. • Voor de algemene richtlijnen voor onderhoud en wijzigingen in cultuurhistorische attentiegebieden en beschermde stadsgezichten, zie paragraaf 2.3 van dit rapport. Objectgericht: • Zowel aan de zijde van Hoogfrankrijk als aan de zijde van de Brusselsestraat is een toenemende parkeerdruk waarneembaar en deze parkeerplaatsen bedreigen de belevingswaarde van deze bijzondere groene enclave.

beeldverantwoording

Buro4	51 - 166, 169 - 187
Archief Broeders van de Onbevleete Ontvangenis	6, 14, 19 - 24
Google maps	1, 168
Kadaster	7
Regionaal Historisch Centrum Limburg	2, 8 - 10, 12, 13, 15 - 17, 25 - 50
Rijkdienst voor het Cultureel Erfgoed	3, 5
Ubachs 1981	18
Von Geusau 1894	4
Van Lidth, Karssen 2018	11, 167

bronnen

literatuur

[redacted] *Kloosters in Limburg*, Utrecht 2017.

[redacted] *Geschiedenis van de Beyart*, Maastricht 1973.

[redacted] *Maastrichtse Cellebroeders*, Maastricht

1966. [redacted] *De Beyart*, Maastrichts Silhouet 7, Maastricht 1981.

[redacted] *Meesters uit Maastricht – Historische schets van de Broeders van Maastricht 1840-2000*, Maastricht 1999.

[redacted] *Historische Encyclopedie Maastricht*, Zutphen 2005.

[redacted] 'Korte geschiedenis der kloosters te Maastricht', in: *PSHAL* (31) 1894, 3 -139.

[redacted] (1892-1980): *tuinarchitect en plantenkenner*, Hilversum 2018

Archief Broeders van de Onbevleete Ontvangenis

Fotocollectie

kadaster

kadastrale hulpkaarten en leggers m.b.t. het perceel Maastricht, sectie A, perceelnrs. 507, 510 en 511 en opvolgende perceelnummers

Regionaal Historisch Centrum Limburg

BouwvergunningengemeenteMaastricht1845-1905: Nrs. 573 - 575.

Bouwvergunningen gemeente Maastricht 1905 - 1918: Nrs. 365, 366.

BouwvergunningengemeenteMaastricht1918-1943: Nrs. 1202 - 1206.

Bouwvergunningen gemeente Maastricht 1943 - 1985: Nrs. D351, D352, E5506, E11413, F2519, F3917, F5956, F6402.

Beeldbank: afbeeldingnrs. 8065, 12631, LGOG 572, 11852, CC 97.

Rijkdienst voor het Cultureel Erfgoed

Beeldbank: kadastrale minuutkaart Maastricht, sectie A, blad 5 en blad 6.

Fotocollectie, documentnr.33.085.

Rijksmonumentenregister: redengevende omschrijvingen

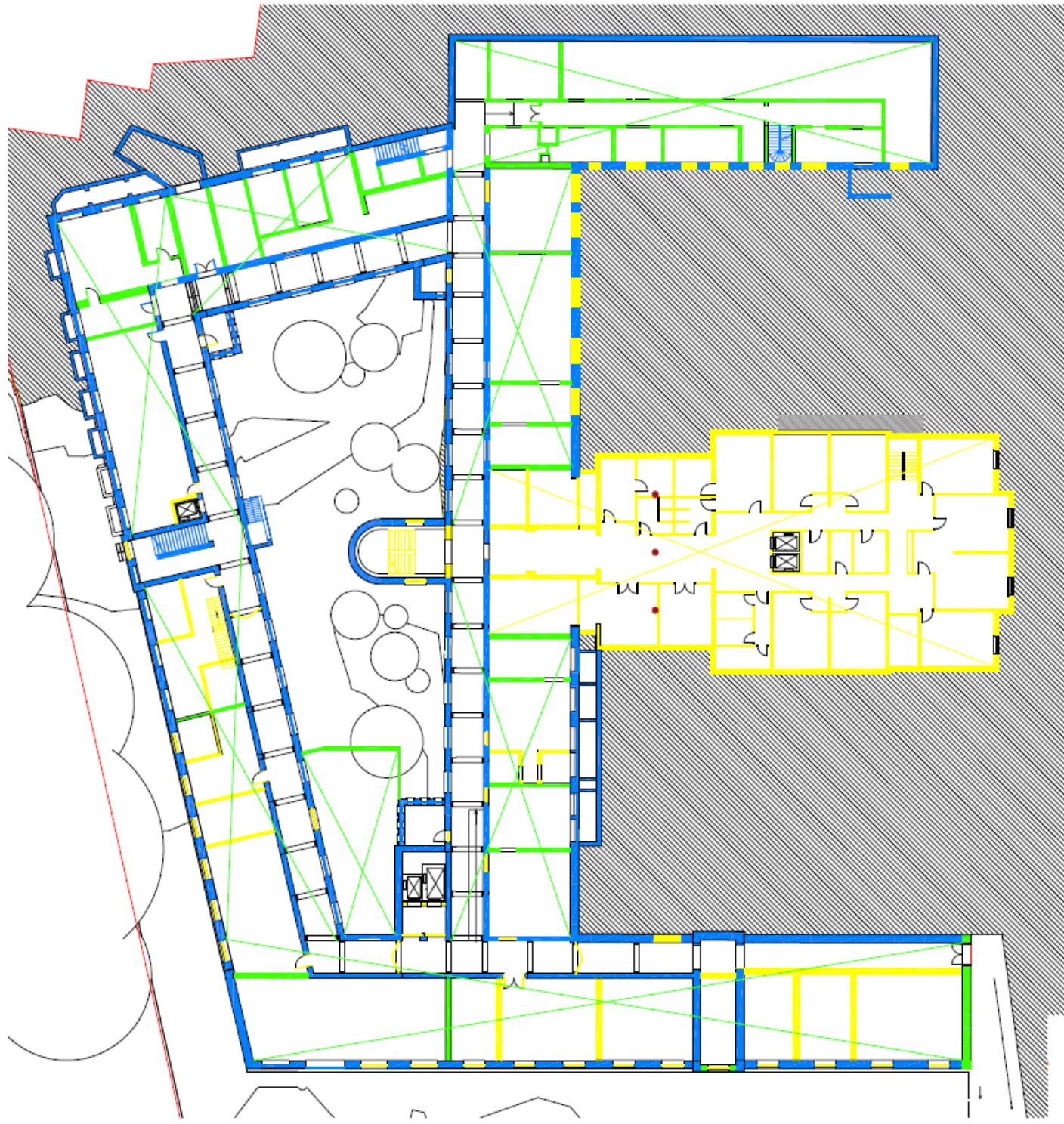
Studio Akkerhuis Parijs

Plattegronden bestaande toestand

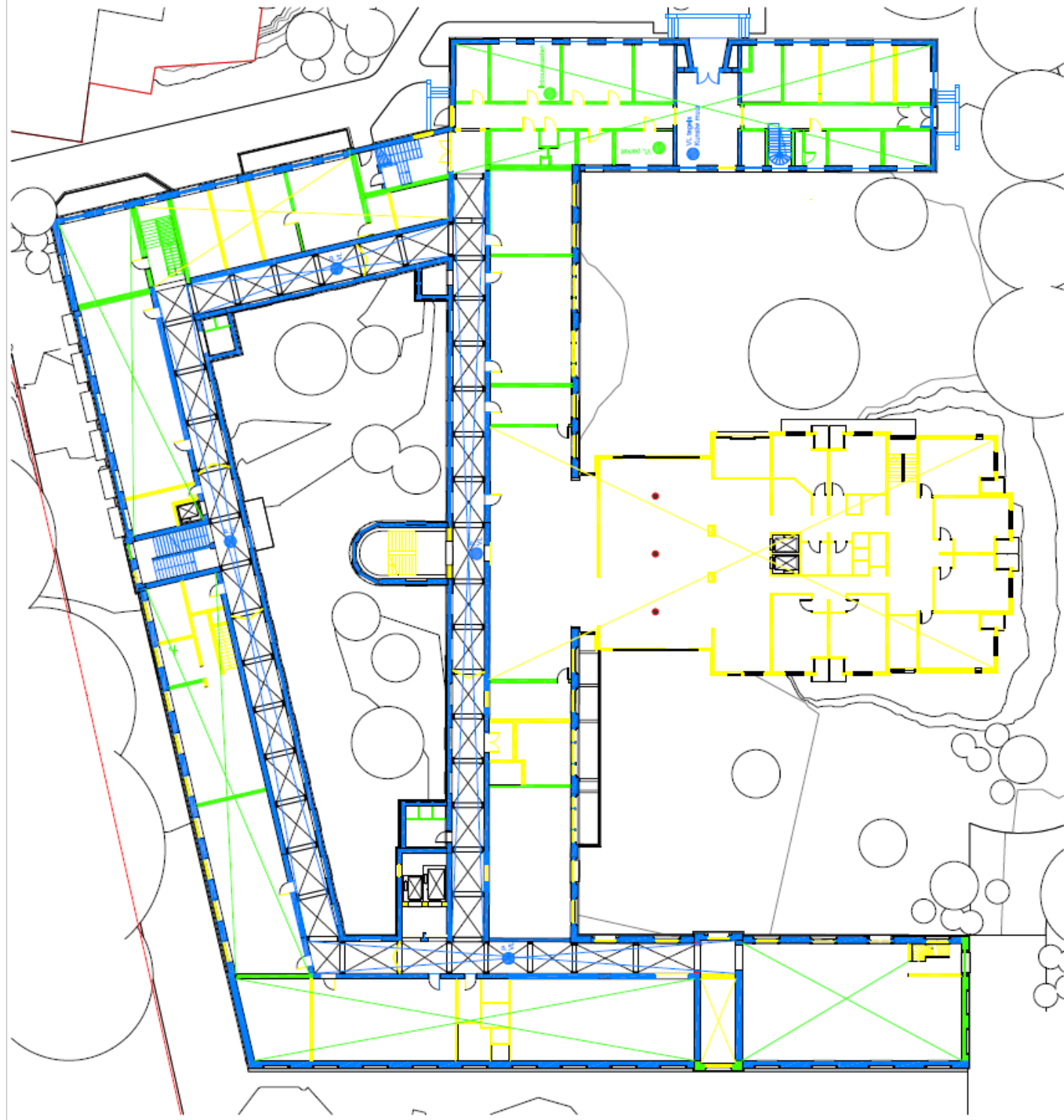

© 2020 | Buro4 Monument en Ruimte

Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik van de opdrachtgever is toegestaan. Bronvermelding is verplicht. Voor het overige mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op welke andere manier, voor doeleinden anders dan hierboven vermeld, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en de auteurs. Buro4 heeft met alle mogelijke zorg getracht de rechthebbenden ten aanzien van bestaand beeldmateriaal te achterhalen. Een ieder die van mening is rechten te kunnen doen op illustraties wordt verzocht zich met Buro4 in verbinding te stellen. Voor contactgegevens, zie www.buro4.nl.

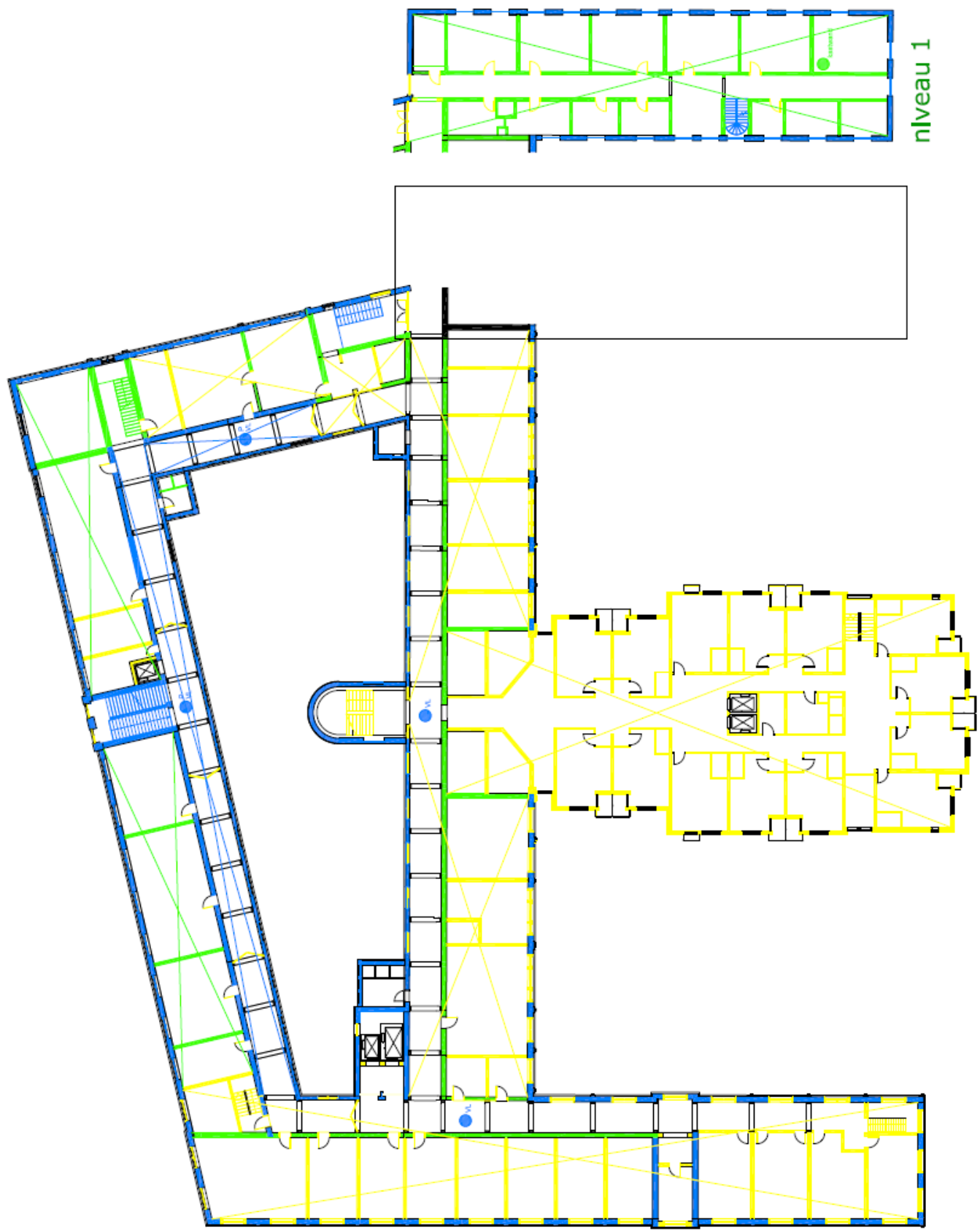

waardekaart souterrain

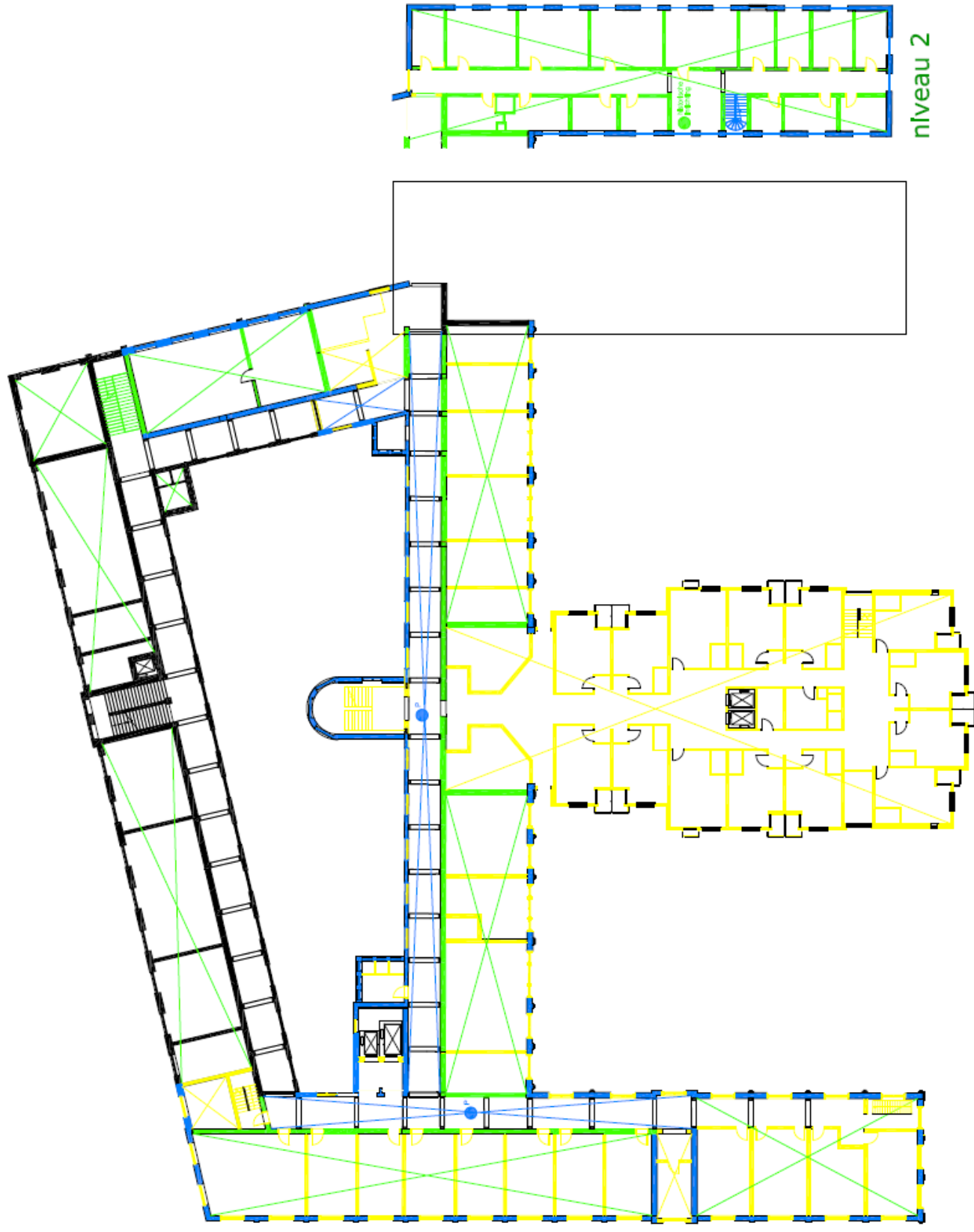

waardekaart bel-étage

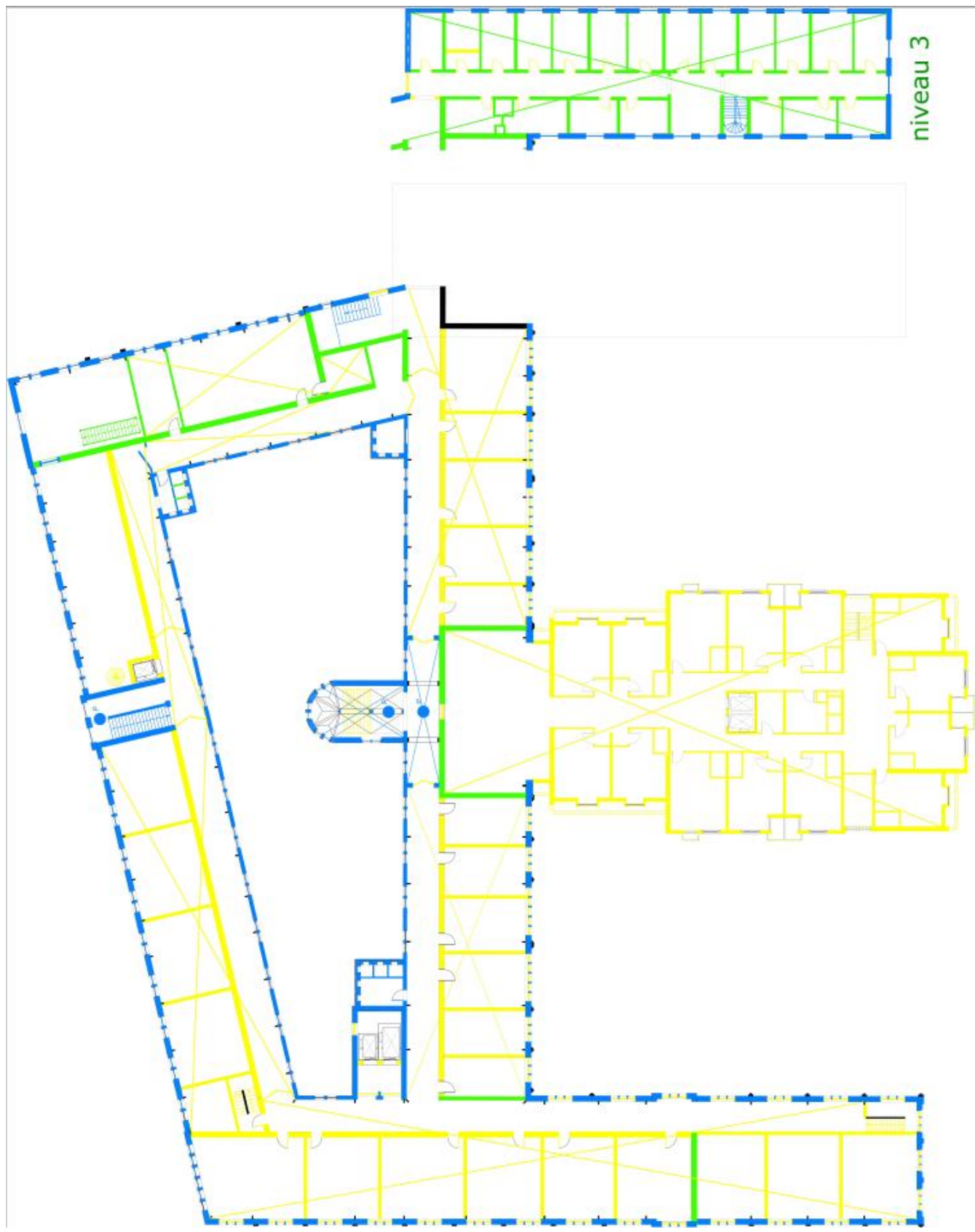

waardekaart 1e verdieping (600+P)

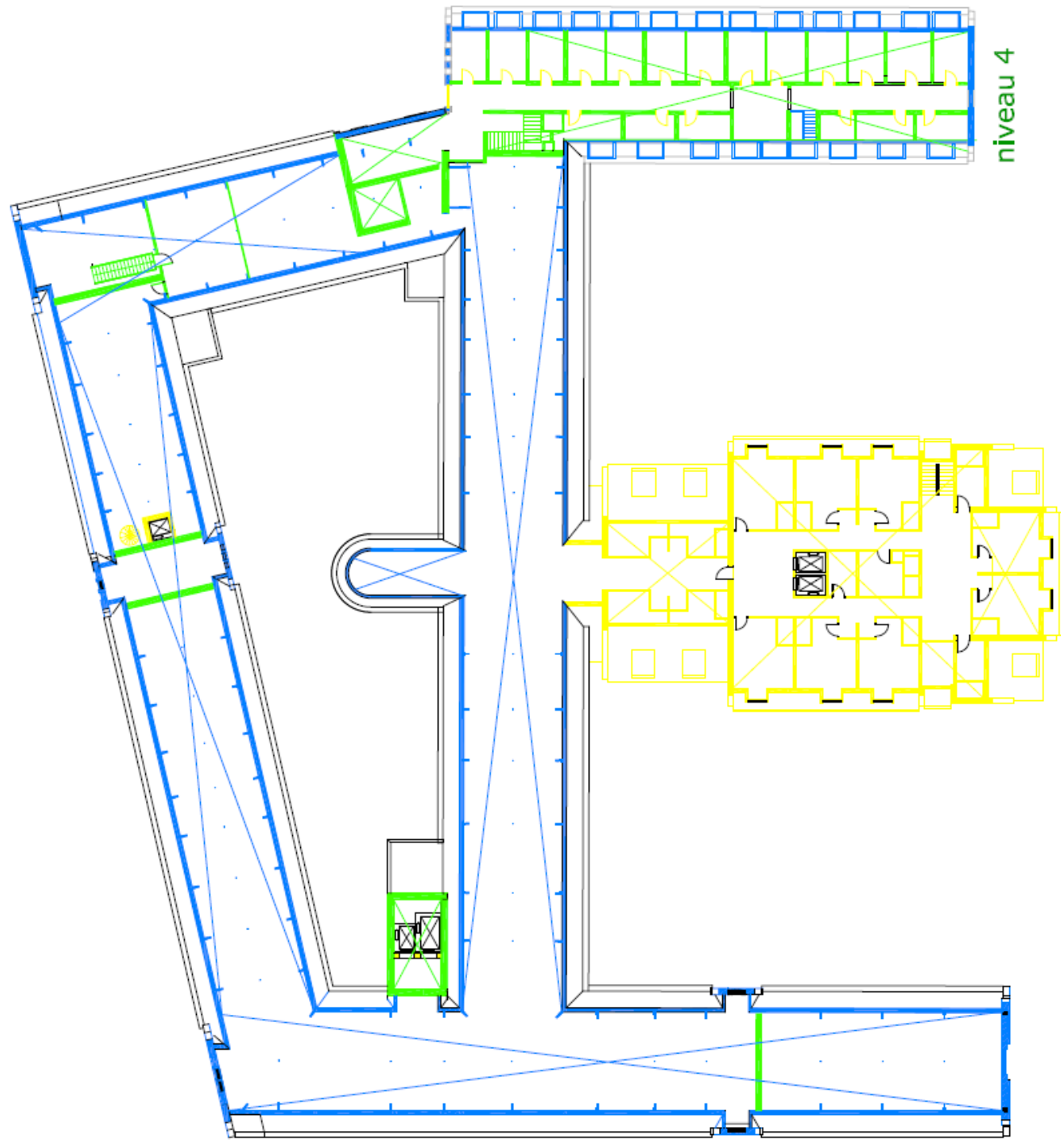

waardekaart tussenverdieping (900+P)

waardekaart 2e verdieping (1200+P)

waardekaart kapverdieping